

บทเรียนการพัฒนากลไกศูนย์ปฏิบัติการ
ความปลอดภัยทางถนนอำเภอในพื้นที่
นำร่อง 4 จังหวัด เพื่อป้องกันและแก้ไข
อุบัติเหตุทางถนน

ABSTRACT

บทเรียนการพัฒนากลไกสำคัญในพื้นที่ เพื่อมุ่งหวังสู่การ
ขับเคลื่อนเพื่อความปลอดภัยในท้องถนนอย่างยั่งยืน.

สารบัญ	หน้า
บทที่ 1 กรอบการศึกษาภาพรวม	2
บทที่ 2 บทเรียนการขับเคลื่อนของจังหวัด : เส้นทางสู่ 4 จังหวัดนำร่องถนนปลอดภัย	12
บทที่ 3 การขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในพื้นที่	75
บทที่ 4 บทเรียนการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน	83
บทที่ 5 เครื่องมือ 5 ชิ้น กับการขับเคลื่อนในพื้นที่	93
บทที่ 6 การยกระดับ และพัฒนาโครงการ	102

บทที่ 1

กรอบการศึกษารวม

บทเรียนการพัฒนากลไกศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอในพื้นที่นำร่อง 4 จังหวัด เพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนน

1. กรอบการศึกษาภาพรวม

ความสำคัญของการถอดบทเรียน

โครงการประเมินผลการถอดบทเรียนการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอ ในพื้นที่ 4 จังหวัดนำร่องเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนน ในครั้งนี้เป็นการดำเนินการโดยมุ่งหวังให้เกิดการถอดบทเรียนการดำเนินงานของแผนการจัดโครงการพัฒนากลไกศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอ ที่มูลนิธินโยบายถนนปลอดภัย (มนป.) ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีพื้นที่ทั้งสิ้น 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ และสระแก้ว ที่เน้นการทำงานในด้านการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานและคณะกรรมการ ในการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นอุบัติเหตุที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่ การกำหนดเป้าหมาย การออกแบบกิจกรรมและติดตามประเมิน สะท้อนผลลัพธ์เพื่อป้องกัน แก้ไขอุบัติเหตุทางถนนอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

การขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ผ่านมาจึงมีบทเรียนของการดำเนินงานทั้งในแง่ของความสำเร็จในการขับเคลื่อน และบทเรียนที่ทำให้มองเห็นอุปสรรคของการขับเคลื่อน ซึ่งจะเป็นบทเรียนสำคัญของการพัฒนากลไก ในจังหวัดนำร่องให้เกิดความยั่งยืน พร้อมทั้งบทเรียนในการขยายการทำงานเชิงกลไกให้เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะสอดคล้องกับบริบทการทำงานในจังหวัดอื่น ๆ หรือ สามารถนำบทเรียนที่ได้ไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลของการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดผลปลายทางคือ การลดอุบัติเหตุทางท้องถนนที่สามารถขับเคลื่อน โดยมีกลไกในแต่ละจังหวัดเป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะช่วยสร้างความต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนในที่สุด

การถอดบทเรียนการพัฒนากลไกศูนย์ปฏิบัติงานความปลอดภัยทางถนนอำเภอในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาถึงบทเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาของ 4 จังหวัดนำร่อง ทั้งในแง่ของกระบวนการก่อร่าง การขับเคลื่อน รวมถึงปัญหา อุปสรรค การก้าวข้าม และปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ หรือความยั่งยืนในการขับเคลื่อน โดยมุ่งหวังให้บทเรียนที่เกิดขึ้นในครั้งนี้จะเป็นบทเรียนสำคัญในการขยายแนวคิด การดำเนินงาน และเป็นต้นแบบในการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนในอีกหลาย ๆ จังหวัด เพื่อเกิดกลไกการขับเคลื่อนที่ช่วยให้การเกิดอุบัติเหตุทางท้องถนนในแต่ละจังหวัดลดลง ลดความสูญเสียกับทุกชีวิต ทุกครอบครัว ได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนในที่สุด

เป้าหมายของการดำเนินงาน

เพื่อเกิดบทเรียนการพัฒนาภาคีสวนปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอจาก 4 จังหวัดน่าน ที่สามารถเป็นบทเรียนของการขยายผลไปให้กับจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศได้ และเป็นบทเรียนในการพัฒนาภาคีสวนปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอจาก 4 จังหวัดน่านให้เกิดการพัฒนาเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

เพื่อดำเนินการถอดบทเรียนเรื่องการพัฒนาภาคีสวนปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอในพื้นที่ 4 จังหวัดน่านเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนน

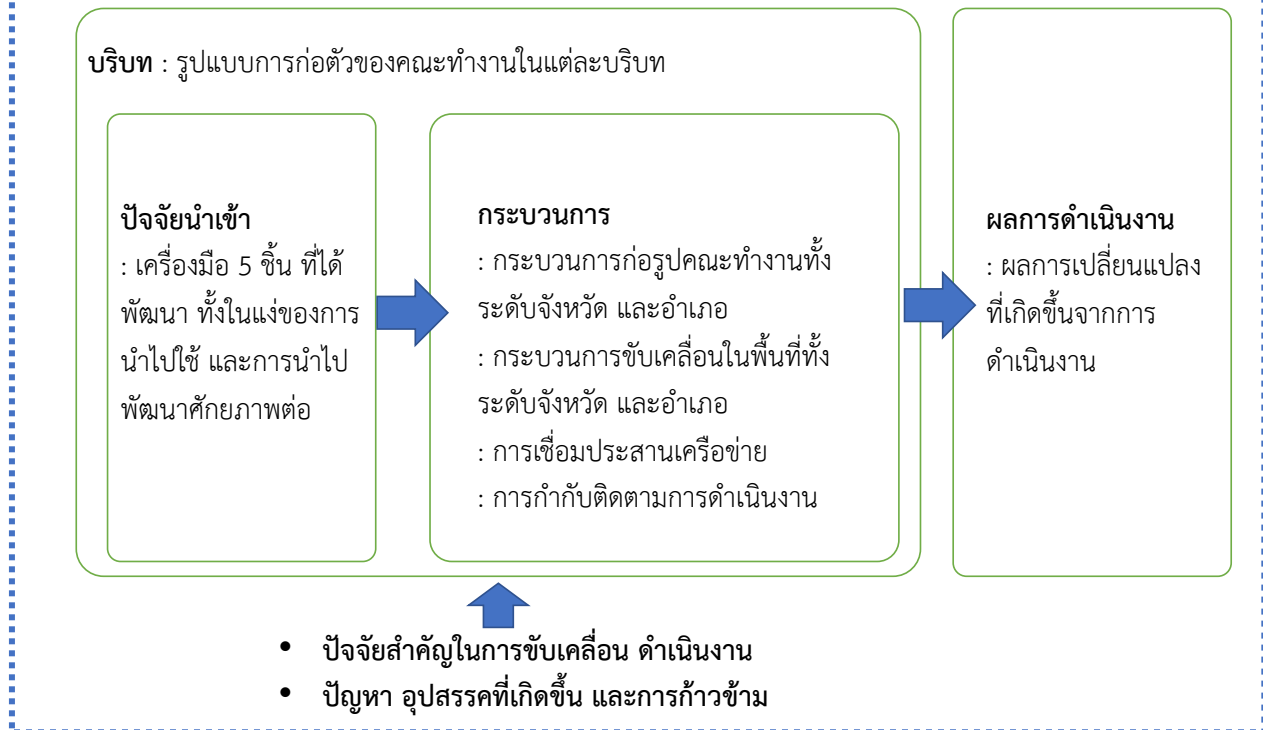
ประเด็นสำคัญของการศึกษา

1. รูปแบบของการก่อรูปคณะทำงาน ศปถ. จังหวัด และอำเภอ ที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการทำงานอย่างต่อเนื่องได้ในพื้นที่ สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น รวมถึงปัญหา อุปสรรคที่ขัดขวางการดำเนินงานขับเคลื่อน
2. กระบวนการขับเคลื่อนในพื้นที่ ที่สามารถสร้างผลการเปลี่ยนแปลง และเป็นบทเรียนในการขับเคลื่อนเชื่อมประสาน ส่งต่อการทำงานระหว่างคณะทำงานระดับจังหวัดสู่อำเภอ
3. บทเรียนการทำงานเชิงกลไก กระบวนการของการขับเคลื่อน รวมทั้งการกำกับติดตามเพื่อให้การขับเคลื่อนไปถึงเป้าหมาย
4. บทเรียนการใช้เครื่องมือในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความปลอดภัยทางถนนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในแต่ละพื้นที่
5. ปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาภาคีสวนปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนน

กรอบการแนวคิดในการศึกษา

การถอดบทเรียนในครั้งนี้ เป็นการมองถึงกระบวนการพัฒนาภาคีสวนปฏิบัติการขับเคลื่อนที่ใช้กรอบของการมองเชิงระบบในรูปแบบของ CIPP Model ของ Stufflebeam เพื่อมองเห็นกรอบของการถอดบทเรียนให้ชัดเจนทั้งกระบวนการ โดยกรอบของการถอดบทเรียนในครั้งนี้ประกอบด้วย

กรอบของการถอดบทเรียน

กรอบการถอดบทเรียนในครั้งนี้เป็นการมองโดยใช้แนวคิดเชิงระบบ CIPP ดังกล่าว เพื่อใช้เป็นกรอบของการมองประเด็นของการถอดบทเรียน ซึ่งช่วยให้มองเห็น และเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรอบด้าน และสามารถสรุปเป็นบทเรียนของการดำเนินงาน โดยกรอบของการถอดบทเรียนในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. บริบท (C-Context) เพื่อทำความเข้าใจการก่อร่างกลไกทั้งในระดับจังหวัด และในพื้นที่ หรือ อำเภอ ซึ่งจะมองเห็นบริบทแวดล้อมของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำให้มองเห็นกระบวนการที่อยู่บนเงื่อนไข เหตุปัจจัยที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะมองเห็น Model ที่หลากหลายในการก่อร่างกลไกดังกล่าว
2. ปัจจัยนำเข้า (I-Input) ที่จะทำให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะต้องใส่เข้าไปเพื่อช่วยให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิผล มองเห็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความตระหนัก และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนที่สุด

ดังนั้นการมองปัจจัยนำเข้าในครั้งนี้จึงให้น้ำหนักกับเรื่องเครื่องมือ 5 ชิ้น ซึ่งเป็นชุดความรู้ และเครื่องมือในการขับเคลื่อนการทำงานในพื้นที่ ซึ่งศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ศวปถ.) ได้พัฒนาและถ่ายทอดให้กับพื้นที่นำร่องทั้ง 4 แห่ง โดยมุ่งหวังจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้เกิดการ

ขับเคลื่อนเพื่อสร้างความตระหนัก และผลักดันสู่การลุกขึ้นจัดการปัญหาด้วยชุมชนตนเอง ซึ่งจะเป็น การสร้างความยั่งยืนในการสร้างความปลอดภัยทางถนน ซึ่งคณะทำงานในระดับจังหวัด และอำเภอ สามารถใช้เพื่อติดตั้งให้เกิดกลไกที่ลุกขึ้นมาดูแล และจัดการปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่สามารถ ดำเนินการต่อเนื่อง และเกิดการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนในที่สุด

บทเรียนในเรื่องของปัจจัยนำเข้าในครั้งนี้นำมาเทียบกับเรื่องการนำเครื่องมือ 5 ขึ้นไปปรับใช้ใน บริบทการทำงานจริงว่าบทเรียนที่ได้ใช้เครื่องมือลงทำงานจริงเป็นอย่างไร และข้อเสนอแนะต่อบทเรียนในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำไปใช้

3. กระบวนการ (P-Process) เป็นการศึกษาบทเรียนในกระบวนการขับเคลื่อนตั้งแต่กระบวนการ ขับเคลื่อนเพื่อก่อร่างคณะทำงานทั้งระดับจังหวัด และอำเภอ รวมถึงท้องถิ่น และการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางถนนในพื้นที่แต่ละพื้นที่ โดยมองตั้งแต่กระบวนการก่อรูป การเชื่อม ประสาน ขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการทำงานในบทบาทของกลไกแต่ละกลไก รวมถึงการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงาน

บทเรียนการทำงานในเรื่องของกระบวนการจึงเป็นบทเรียนที่จะมองใน 2 ระดับ คือ กระบวนการ ทำงานของกลไกระดับจังหวัด เพื่อบริหารจัดการขับเคลื่อนภาพรวม ทั้งการก่อรูป กระบวนการ ขับเคลื่อน ติดตาม กำกับ เพื่อให้กลไกในระดับพื้นที่เกิดการขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพ และ กระบวนการทำงานของกลไกระดับอำเภอ ที่มีการทำงานใกล้ชิดกับปัญหามากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสร้างความยั่งยืนที่เกิดจากการมองเห็น ตระหนัก และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนใน พื้นที่ ซึ่งจะเป็นการสร้างความยั่งยืนในเรื่องการสร้างความปลอดภัยทางถนน

4. ผลผลิต หรือผลการดำเนินงาน (P-Product) การมองผลผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่จะทำให้มองเห็น ชัดเจนว่าบทเรียนของแต่ละพื้นที่นั้นควรเป็นบทเรียนในเรื่องใด เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยความสำเร็จ หรือ มองเห็นอุปสรรคที่เข้ามาทำให้ไม่ประสบผล ซึ่งเหล่านี้จะช่วยให้เห็นบทเรียนที่ชัดเจน และ สำคัญต่อการขับเคลื่อนกลไกทั้ง 2 ระดับ ซึ่งจะเป็นบทเรียนที่สามารถสร้างการเรียนรู้ และนำไปสู่การ ปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างเป็นจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การถอดบทเรียนในครั้งนี้ใช้กระบวนการศึกษาผ่านการสัมภาษณ์เป็นหลัก ทั้งการสัมภาษณ์กลุ่ม หรือ กระบวนการ Focus Group และการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยมีเครื่องมือหลักที่ใช้คือชุดคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งออกแบบตามกรอบของการศึกษา โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเด็นดังนี้

กรอบการศึกษา	ประเด็นสำคัญในการศึกษา
บริบทของแต่ละพื้นที่	1. สภาพการใช้รถ ใช้ถนนโดยทั่วไป หรือระดับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร 2. พฤติกรรมการใช้รถ ใช้ถนนของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร หรือ สาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากสาเหตุใด 3. ท่านมองสภาพการณ์ของอุบัติเหตุในพื้นที่ของท่านอย่างไรบ้าง 4. ท่านคิดว่าสาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุใดบ้าง
Input	5. เครื่องมือ 5 ชิ้น ของ ศวปถ. ช่วยการขับเคลื่อนในพื้นที่ (ในระดับอำเภอ หรือ ท้องถิ่น) ได้หรือไม่ อย่างไร 6. ท่านมีกระบวนการในการใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นนี้อย่างไร 7. ผลการดำเนินงานที่เกิดจากการใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นเป็นอย่างไร 8. การใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีเงื่อนไข หรือปัจจัยอะไรบ้าง 9. ท่านมีกระบวนการทำงานที่ต่อยอดจากเครื่องมือ 5 ชิ้นหรือไม่ อย่างไรบ้าง 10. ปัญหา หรืออุปสรรคในการใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นคืออะไร และท่านแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร 11. เครื่องมือ 5 ชิ้นนี้ใช้ไม่ได้ผลในกรณีใดบ้าง เนื่องจากอะไร และถ้าต้องการใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นให้ประสบความสำเร็จจะต้องทำอย่างไร 12. ท่านได้อบรมการใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นต่อให้ทีมงานในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร 13. มีวิธีการใดที่จะช่วยสร้างความเข้าใจ หรือทำให้เครื่องมือ 5 ชิ้นมีความง่ายในการใช้งานในพื้นที่บ้าง 14. ท่านมีเทคนิคสำคัญในการใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นอย่างไรบ้าง 15. มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ 5 ชิ้นหรือไม่ อย่างไร
กระบวนการในการขับเคลื่อน	16. กลไกการทำงานของพื้นที่เป็นอย่างไร มีโครงสร้างของการขับเคลื่อนอย่างไร 17. การขับเคลื่อนเชิงนโยบายเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในจังหวัด หรือพื้นที่ของท่านเป็นอย่างไร (สนับสนุน หรือเอื้อต่อการขับเคลื่อนในเรื่องนี้หรือไม่ อย่างไร) 18. การขับเคลื่อนจากนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ของท่านดำเนินการอย่างไร 19. การขับเคลื่อนจากจังหวัดลงสู่อำเภอที่ได้ผลจะต้องทำอย่างไร และมีกลไกการขับเคลื่อนอย่างไร 20. กลไกในระดับอำเภอหรือท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนอยู่เป็นอย่างไร และประสบความสำเร็จในระดับใด 21. กลไกที่จะช่วยให้อำเภอ หรือท้องถิ่นสามารถขับเคลื่อนเรื่องลดอุบัติเหตุหรือสร้างความปลอดภัยในท้องถนนให้เกิดขึ้นจริงควรเป็นอย่างไร 22. กระบวนการทำงานในระดับอำเภอ หรือท้องถิ่นเป็นอย่างไร 23. ปัจจัยอะไรที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนในระดับอำเภอ หรือท้องถิ่นเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพได้

กรอบการศึกษา	ประเด็นสำคัญในการศึกษา
	24. ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อนเพื่อสร้างความปลอดภัยในถนนเกิดขึ้นได้จริง คือปัจจัยใดบ้าง 25. การใช้งบประมาณเพื่อขับเคลื่อนงานให้เกิดขึ้นได้จริง และประสบความสำเร็จ ควรจะต้องมีงบประมาณในการสนับสนุนมากน้อยเพียงใด (เท่าไร) 26. ปัญหา อุปสรรคในการขับเคลื่อนงาน (ทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ) คือเรื่องใด และมีแนวทางการแก้ไขอย่างไรบ้าง 27. มีข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิผลอย่างไรบ้าง 28. อะไรเป็นบทเรียนสำคัญที่ควรบอกให้จังหวัดอื่นได้รู้เพื่อขับเคลื่อนสร้างความปลอดภัยทางถนนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 29. ต้องการสนับสนุนอะไรเพิ่มเติม เพื่อให้การขับเคลื่อนเกิดความราบรื่น และเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 30. ถ้าต้องการสร้างความยั่งยืนในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความปลอดภัยทางถนนให้เกิดขึ้น กลไกการขับเคลื่อนควรจะเป็นรูปแบบใด มีการทำงานแบบใด และงบประมาณในการสนับสนุนมากน้อยเพียงใด
ผลการขับเคลื่อน	31. ตัวอย่างความสำเร็จ หรือกรณีศึกษาที่สามารถเผยแพร่ให้กับจังหวัด หรืออำเภออื่น ๆ มีเรื่องราวอย่างไร 32. ผลลัพธ์ของเรื่องนี้เป็นอย่างไ 33. เรื่องราวนี้เกิดขึ้นจากปัจจัยในเรื่องใดบ้าง

กระบวนการดำเนินงาน

การถอดบทเรียนในครั้งนี้มุ่งเน้นการมองบทเรียนที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลปลายทางคือ การเกิดกลไกที่ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนเพื่อสร้างยั่งยืนของการขับเคลื่อนเพื่อเกิดความปลอดภัยในการใช้ถนน ทั้งในแง่ของการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และการสร้างความตระหนักที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้ถนนอย่างปลอดภัย ตามกรอบแนวคิด CIPP โดยมีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1. การทำความเข้าใจโครงการ เป็นการทำความเข้าใจภาพรวมของโครงการในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนา
กลไก ที่จะช่วยสร้างให้เกิดความปลอดภัยทางถนน รวมถึงการทำความเข้าใจบริบทของจังหวัดน่าน
ทั้ง 4 แห่ง ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นภาพ เข้าใจการขับเคลื่อนในแต่ละบริบทได้มากยิ่งขึ้น และมองเห็น
ทิศทางของบทเรียนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการทำความเข้าใจโครงการในครั้งนี้เป็นการศึกษา
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ซึ่งประกอบด้วย

- รายละเอียดโครงการภาพรวม

- ผลการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรม
- การเข้าร่วมประชุมการสรุปผลการดำเนินงานของโครงการ

ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ทำให้มองเห็นภาพการทำงานขับเคลื่อนของแต่ละกลไกได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการมองเห็นผลการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นบทเรียนที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การวางแผน และกำหนดกรอบการดำเนินงาน ที่สามารถสร้างบทเรียนได้อย่างครอบคลุม การศึกษาข้อมูลของโครงการช่วยให้มองเห็นกรอบของการศึกษาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถวางกรอบการศึกษาได้ชัดเจนขึ้น ในขณะเดียวกันการถอดบทเรียนในครั้งนี้ได้มีการประชุมร่วมกับทางโครงการเพื่อทบทวนประเด็นในการศึกษา และทำให้การวางกรอบการศึกษาในครั้งนี้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการวางกรอบในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการวางกรอบจากการทบทวน ศึกษาเอกสารโครงการ และการประชุมพูดคุยกับผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อมองเห็นเป้าหมายของการถอดบทเรียน โครงสร้างการทำงาน กระบวนการขับเคลื่อน และรวมถึงปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น ที่โครงการมองเห็น เพื่อให้สามารถดึงบทเรียนที่สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างกลไก และผลักดันให้กลไกเกิดการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความยั่งยืนกับการสร้างความปลอดภัยทางถนนกับพื้นที่ได้จริง

กรอบการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อได้บทเรียนของการก่อร่างของกลไกทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ เพื่อขับเคลื่อนสู่การสร้างความยั่งยืนในการใช้ถนนในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการมองถึงปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างกลไกดังกล่าว เพื่อให้บทเรียนเหล่านี้สามารถเป็นบทเรียนที่สามารถนำไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิผลได้

3. พัฒนาเครื่องมือในการศึกษา ภายหลังการวางกรอบการศึกษาอย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดวิธีการศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องทั้ง 4 พื้นที่ เครื่องมือสำคัญที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยออกแบบชุดคำถามตามกรอบการศึกษาทั้ง 4 ส่วนตามแนวคิด CIPP (รายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้อยู่ในเครื่องมือที่ใช้ศึกษา)
4. ลงศึกษาข้อมูลกับ 4 จังหวัดนำร่อง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อลงศึกษากับ 4 พื้นที่นำร่องคือ จังหวัดสระแก้ว นครสวรรค์ น่าน และอุดรธานี โดยแบ่งการศึกษาข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง คือ

- การสัมภาษณ์กลุ่มกลไกคณะทำงานจังหวัด ใช้รูปแบบของการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group)
- การสัมภาษณ์กลุ่มคณะทำงานระดับอำเภอ ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มตัวอย่างที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิผล

โดยมีรายละเอียดในการศึกษาข้อมูลดังนี้

จังหวัด	อำเภอตัวอย่าง	วันที่ศึกษาข้อมูล
สระแก้ว	อ.วัฒนานคร อ.อรัญประเทศ	2 กันยายน 2563
นครสวรรค์	อ.เก้าเลี้ยว อ.ไพศาลี	8 กันยายน 2563
น่าน	อ.เมืองน่าน อ.ทุ่งช้าง	27 สิงหาคม 2563
อุดรธานี	อ. เมืองอุดรธานี อ.น้ำโสม อ.หนองแสง อ.หนองหาน	11 สิงหาคม 2563

- วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อการศึกษาข้อมูลเสร็จสิ้น สิ่งที่ได้คือ ข้อมูลดิบจากการศึกษา ซึ่งจะต้องนำมาจัดหมวดหมู่ของข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามประเด็น กรอบที่วางไว้ในการศึกษา บทเรียน จากนั้นจึงดำเนินการสังเคราะห์เพื่อมองเห็นบทเรียนที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างกลไกของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความปลอดภัยทางถนนในแต่ละพื้นที่ ทั้งในระดับอำเภอ (รวมถึงในแต่ละท้องถิ่น หรือชุมชน) และจังหวัด

โดยบทเรียนที่เกิดขึ้นนี้จะประกอบด้วยบทเรียนในระดับจังหวัด เพื่อให้เห็นรูปแบบของการก่อรูปในแต่ละจังหวัดที่จะมีโครงสร้างที่แตกต่างกันในการขับเคลื่อนอยู่บ้าง แม้ว่าจะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่ว่าด้วยเรื่องการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ที่มีข้อกำหนดในการก่อร่างกลไกในระดับจังหวัด และอำเภอก็ตาม แต่การขับเคลื่อนจริงของแต่ละจังหวัดต่างมีจุดแข็ง และอุปสรรคในการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นจริงที่แตกต่างสามารถนำมาเป็นบทเรียนที่สำคัญที่ในแต่ละพื้นที่ที่สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทาง หรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทในจังหวัดของตน

ขณะเดียวกันในส่วนของบทเรียนสำคัญที่เป็นบทเรียนสำคัญที่มาจากจังหวัดน่านรองทั้ง 4 จะถูกสรุปขึ้นเป็นบทเรียนการขับเคลื่อนภาพรวม ซึ่งจะเป็นบทเรียนที่ผ่านข้อสรุปจากการทำงานจริงให้เห็นว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้น ปัจจัย หรือกระบวนการเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ควรมองข้าม เพื่อให้การนำไปปรับใช้นั้นสามารถเกิดผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็วมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากเป็นบทเรียนที่ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความสำเร็จแล้ว สามารถนำไปปรับใช้ได้

- สรุปข้อมูล พร้อมจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ กระบวนการสุดท้ายของการจัดทำบทเรียน คือ การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยใช้การเขียนแบบกิจจานุวิชาการ เพื่อให้สามารถเข้าถึงบทเรียน และ

มองเห็นรูปแบบ จับต้องได้ และไม่รู้สึกรว่าการนำไปปรับใช้ขับเคลื่อนนั้นเป็นเรื่องยากเกินไป โดย
บทเรียนที่เกิดขึ้นจะมี 6 ส่วนหลักคือ

- ส่วนที่ 1 - กรอบแนวคิด และวิธีการศึกษาข้อมูล
- ส่วนที่ 2 - บทเรียนที่เกิดขึ้นในการขับเคลื่อนของแต่ละจังหวัด
- ส่วนที่ 3 - บทเรียนการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในพื้นที่
- ส่วนที่ 4 - บทเรียนการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความยั่งยืน
- ส่วนที่ 5 - เครื่องมือ 5 ชิ้นกับการขับเคลื่อนในพื้นที่
- ส่วนที่ 6 - ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของโครงการ

บทที่ 2

บทเรียนการขับเคลื่อนของจังหวัด :

เส้นทางสู่ 4 จังหวัดนำร่องถนนปลอดภัย

2. บทเรียนการขับเคลื่อนของจังหวัด : เส้นทางสู่ 4 จังหวัดนำร่องถนนปลอดภัย

เกริ่นนำสร้างความเข้าใจก่อนเริ่มบทเรียน

การทำงานเพื่อสร้างความปลอดภัยทางถนนนั้น ในความเป็นจริงภาครัฐได้ขับเคลื่อนเพื่อสร้างกลไกในเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นทั้งในระดับชาติ และในพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเรื่องนี้ทั้งระดับนโยบาย และการปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนน พ.ศ. 2554 โดยกำหนดให้มีกลไกทุกระดับที่มีบทบาทช่วยหนุนเสริมการทำงานทุกระดับเพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุ โดยประกอบด้วย

1. **กลไกคณะกรรมการนโยบายการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนแห่งชาติ** หรือ คณะกรรมการ **นปถ.** โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และมีรองประธาน 5 คนจากรัฐมนตรีว่าการ 5 กระทรวง ประกอบด้วย มหาดไทย คมนาคม ยุติธรรม สาธารณสุข และศึกษาธิการ พร้อมทั้งกรรมการจากปลัดกระทรวงต่าง ๆ และสามารถแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิได้ 5 คน โดยบทบาทหลักของ นปถ. มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนระดับชาติ รวมถึงการพิจารณายุทธศาสตร์ และกำกับติดตามให้เกิดแนวทางการปฏิบัติในทุกพื้นที่
2. **ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน** หรือ **ศปถ.** เป็นคณะทำงานย่อยในการจัดทำข้อเสนอ นโยบาย แผนแม่บท ยุทธศาสตร์ และแผนการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนน รวมถึงการกำกับติดตามหน่วยงานของรัฐในการขับเคลื่อนเรื่องนี้ รวมทั้งบูรณาการแผนงาน งบประมาณ จัดทำฐานข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ และมีรองปลัดกระทรวงมหาดไทย คมนาคม สาธารณสุข ศึกษาธิการ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นรองประธานกรรมการ
3. **ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัด** หรือ **ศปถ. จังหวัด** เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในแต่ละจังหวัด ซึ่งมีคณะกรรมการที่ประกอบด้วย
 - ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ
 - ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ปลัดจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธาน
 - กรรมการอื่นที่ผู้ว่าราชการสามารถแต่งตั้งได้ โดยมาจาก

- ผู้แทนหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจที่ประจำอยู่ในเขตจังหวัดจำนวนตามที่เห็นสมควร
- ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด จำนวนไม่เกิน 10 คน
- ผู้แทนภาคประชาสังคม หรือภาคเอกชน จำนวนไม่เกิน 5 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านป้องกันและลดอุบัติเหตุจำนวนไม่เกิน 5 คน

โดยมีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนเพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในระดับจังหวัด ดังนี้

- จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ และงบประมาณในการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด
- ดำเนินการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนในเขตจังหวัด
- อำนวยการ ประสาน เร่งรัด ติดตาม และประเมินผล ตามแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ และงบประมาณ
- ส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนในเขตจังหวัด
- จัดให้มีศูนย์ข้อมูลและสถิติอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัด
- จัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรด้านความปลอดภัยทางถนน
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ
- รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการ ศปถ. เพื่อกำหนดแนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในระดับจังหวัด

4. ศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอ หรือ ศปถ. อำเภอ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนในระดับท้องที่ โดยมีโครงสร้างที่ประกอบด้วย

- นายอำเภอเป็นประธานกรรมการ
- หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรในเขตอำเภอเป็นรองประธานกรรมการ
- รองผู้กำกับการ หรือสารวัตร หรือรองสารวัตรที่รับผิดชอบงานจราจรเป็นกรรมการ
- กรรมการอื่น ๆ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจาก

- ผู้แทนหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจในเขตอำเภอ จำนวนตามที่เห็นสมควร
- ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ จำนวนไม่เกิน 5 คน
- ผู้แทนภาคประชาสังคม หรือเอกชน จำนวนไม่เกิน 5 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน จำนวนไม่เกิน 5 คน

โดยมีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ดังนี้

- จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ และงบประมาณในการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนและประสานแผนปฏิบัติงาน แผนงาน และโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอให้สอดคล้องกับแผนป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัด
- ดำเนินการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนในเขตอำเภอ
- เร่งรัด ติดตาม และประเมินผล ตามแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ และรายงานการดำเนินงานต่อคณะกรรมการ ศปถ. จังหวัดทราบ
- ส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนในเขตอำเภอ
- จัดให้มีศูนย์ข้อมูลและสถิติอุบัติเหตุทางถนนของอำเภอ
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ
- เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ศปถ. จังหวัด เพื่อพิจารณากำหนดแนวทาง หรือมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนระดับอำเภอ
- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามที่เห็นสมควร¹

การมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนนั้น เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่า ภาครัฐเองก็มีความพยายามในการติดตั้งกลไกการขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง จึงได้สร้างกลไกในทุกระดับ คือ การขับเคลื่อนในระดับนโยบายที่จะต้องช่วยมองภาพของการใช้รถ ใช้ถนนของผู้คนภาพรวม สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความปลอดภัย ซึ่งรัฐจะต้องเป็นผู้ดำเนินงานหลักในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อกำหนด

¹ อ้างอิงจาก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ปี พ.ศ. 2554

นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน ในการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการเปลี่ยนแปลงสู่ การสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้น

พร้อมกันนี้ก็ได้สร้างกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้เกิดขึ้นได้ในพื้นที่ผ่านโครงสร้างกลไกภาครัฐที่มีอยู่ ในระดับอำเภอ เพื่อที่จะมุ่งหวังให้เกิดความสำเร็จในการขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง จริงจัง และนำไปสู่ความ ยั่งยืนในที่สุด กลไกระดับอำเภอจึงมีส่วนสำคัญ และต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับชุมชน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานใกล้ชิดกับคนในพื้นที่ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสู่การ ใช้ถนนอย่างปลอดภัย

ดังนั้นการขับเคลื่อนเพื่อก่อร่างกลไกการทำงานให้เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น โจทย์หลักของการถอดบทเรียนใน ครั้งนี้จึงไม่ได้อยู่ที่การก่อร่างให้เกิดกลไกดังกล่าวทั้งในระดับจังหวัด และอำเภอได้อย่างไร แต่โจทย์หลักของใน แต่ละพื้นที่จึงอยู่ที่การขับเคลื่อนเพื่อให้โครงสร้าง กลไกทั้งสองระดับนี้สามารถขับเคลื่อนเพื่อสร้างการ เปลี่ยนแปลง หรือสร้างให้เกิดประสิทธิผลต่อการเพิ่มความปลอดภัยทางถนนได้อย่างไร

2.1 อุดรธานีเมืองถนนปลอดภัย : การขับเคลื่อนด้วยฐานข้อมูล และความต่อเนื่อง

จังหวัดอุดรธานีเป็นพื้นที่นำร่องในการขับเคลื่อนเพื่อให้กลไกการทำงานที่มีอยู่ในจังหวัดสามารถ ขับเคลื่อนเพื่อสร้างถนนปลอดภัยได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลในการสร้างความ ตระหนักให้เกิดขึ้นกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนคณะกรรมการ ศปถ. จังหวัด และอำเภอ รวมถึงการคืนข้อมูล สู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมองเห็น เกิดความตระหนัก และสร้างมาตรการของชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในการใช้ถนนอย่างปลอดภัย

ความสำเร็จของจังหวัดอุดรธานีจึงอยู่ที่การขับเคลื่อนของคณะทำงานในจังหวัด ที่มีการเชื่อมประสาน การทำงานได้อย่างเป็นเนื้อเดียวกัน มองเห็นเป้าหมายของการทำงานร่วมกัน ในการใช้ข้อมูลเพื่อสร้างการ เปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมได้อย่าง เหมาะสม เอื้อให้เกิดความปลอดภัยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความพยายามในการขับเคลื่อนให้ลึกถึงความ ตระหนัก ซึ่งจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งจะเป็นการสร้างความยั่งยืนของการเกิด ความปลอดภัยทางถนนอย่างแท้จริง

บทเรียนสำคัญที่เกิดขึ้นในการทำงานของจังหวัดอุดรธานี จึงมีทั้งในเรื่องการขับเคลื่อนของคณะทำงาน และวิธีการทำงานขับเคลื่อนในพื้นที่ โดยมีบทเรียนที่เกิดขึ้นดังนี้

1. การก่อรูปและขับเคลื่อนของคณะทำงานระดับจังหวัด

การขับเคลื่อนของอุดรธานี เป็นการทำงานตามโครงสร้างทางราชการ คือ คณะทำงานจังหวัดซึ่งเกิดขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนั้นกลไกที่มีจึงเป็นไปตามโครงสร้างการขับเคลื่อนแบบทางการ มีผู้ขับเคลื่อนตามโครงสร้างที่ได้ถูกกำหนดมาเรียบร้อยแล้ว การก่อรูปของกลไกจึงไม่ใช่เรื่องยากในการสร้างให้เกิดขึ้น แต่โจทย์ของการทำงานในจังหวัดคือ การทำให้กลไกนี้สามารถขับเคลื่อนอย่างมีพลัง และมองเห็นความสำคัญของการลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ดังนั้นด้วยระเบียบที่มีอยู่ซึ่งเปิดช่องในการดึงเอากลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนได้จริงเข้ามาผนวกอยู่ในโครงสร้างด้วย จึงทำให้การขับเคลื่อนสามารถเป็นไปอย่างมีพลังมากยิ่งขึ้น และเกิดความต่อเนื่องในการทำงาน

“การแต่งตั้งคณะกรรมการ ศปถ. มีคำสั่งในการแต่งตั้งออกมาตั้งแต่ปี 2554 กรอบคำสั่งจะมีเฉพาะบุคคลที่กำหนดมา แต่ ศปถ. จังหวัดเลยเปลี่ยน หรือปรับคำสั่งให้สอดคล้องกับพื้นที่ คือ นำคนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงอย่างศึกษาธิการจังหวัด หรือสพฐ. สพม. เข้ามาร่วมเพราะเป็นบุคคลที่เป็นเจ้าภาพในกลุ่มเด็กนักเรียนเข้าร่วมด้วย”.เจนจิรสตรา วงศ์ประทุม

นอกจากนี้กลไกหลักของอุดรในการขับเคลื่อนคือ ผังสาธารณสุข ซึ่งเป็นผู้ที่คลุกคลีกับอุบัติเหตุ ทั้งการเจ็บป่วย และสูญเสียของผู้เจ็บ และความเจ็บปวดของญาติ การได้ใกล้ชิดปัญหาในมุมของความสูญเสียที่เกิดขึ้นส่งผลให้มองเห็นความสำคัญของการลดอุบัติเหตุ เกิด Passion ในการทำงานที่ต้องการลดความสูญเสียเหล่านี้ พร้อมกับการช่วยลดภาระงานที่ไม่ควรจะต้องเกิด ต้องมี เพื่อให้การทำงานมีความสุขไปด้วย การขับเคลื่อนของกลไกหลักในการเคลื่อนจึงเป็นการขับเคลื่อนจากพลังภายใน ใจที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดผลสัมฤทธิ์ จึงทำให้พลังในการขับเคลื่อน การเชื่อมประสาน แรงพอที่จะสร้างแรงกระเพื่อมให้กลไกที่มีอยู่ทั้งหมดสามารถขับเคลื่อนไปพร้อมกันอย่างมีพลัง

การทำให้กลไกที่มีอยู่ขับเคลื่อนได้จริง และต่อเนื่องจึงเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงานของคณะทำงานจังหวัดอุดรธานี แต่การจะขับเคลื่อนให้การทำงานเกิดความลื่นไหลในการประสานงาน พร้อมขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องนั้น จะต้องใส่องค์ประกอบของการผลักดันให้เกิดขึ้นหลายส่วน การขับเคลื่อนจึงสามารถเกิดขึ้นได้ และขับเคลื่อนไปได้จริง โดยบทเรียนที่เกิดขึ้นจากอุดรธานีทำให้มองเห็นว่าการทำให้กลไกของคณะทำงานจังหวัดเกิดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อน และมีความเป็นทีมคือ

บทบาทสำคัญของคณะทำงานจังหวัด

การขับเคลื่อนให้เกิดการลดอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดอุดรธานีจนสามารถเกิดรูปธรรมความสำเร็จได้ทั้งในเรื่องการสอบสวนอุบัติเหตุทุกกรณี และการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม จนถึงการสร้างกลไก

ศปถ. ในทุกอำเภอ เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนในประเด็นการลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนนี้ การขับเคลื่อนจากคณะทำงานจังหวัดมีความสำคัญอย่างยิ่ง

บทบาทในการขับเคลื่อนหลักจึงไม่ใช่เพียงการขับเคลื่อนเพื่อตอบตัวชี้วัด หรือ เป้าหมายเพียงอย่างเดียว แต่บทบาทของคณะทำงานจะต้องขับเคลื่อนภาพรวมในทุกมิติ ซึ่งประกอบด้วย

- *การวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน* เพื่อให้การขับเคลื่อนการลดอุบัติเหตุเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจ หรือเป็นประเด็นหลักในการขับเคลื่อนของจังหวัด โดยต้องมองเห็นกลไกที่เป็นคานาดีคานาบังคับที่สำคัญของประเด็นนี้ และสำหรับการขับเคลื่อนของอุดรธานี คานาดีคานาบังคับที่สำคัญคือ การทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นความสำคัญ และดึงให้ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญในการติดตาม ขับเคลื่อนการทำงานของทุกหน่วยงานในจังหวัด เพื่อให้ในทุกการประชุม ติดตามจะต้องให้ประเด็นเรื่องลดอุบัติเหตุอยู่ในวาระของการติดตามงานระดับจังหวัด ซึ่งทำให้การขับเคลื่อนนี้เกิดขึ้นได้จริง
- *การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย* อีกบทบาทสำคัญของคณะทำงานระดับจังหวัด คือ การขับเคลื่อนเรื่องการลดอุบัติเหตุทางถนนให้เป็นนโยบายในการขับเคลื่อนระดับจังหวัด ซึ่งการขับเคลื่อนจะต้องทำงานเชิงข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญจากข้อมูล พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนเชิงนโยบาย และกำกับให้ลงสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ ดังนั้นการทำงานเพื่อขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ให้เกิดขึ้นนั้น จึงต้องมีการเชื่อมประสานการทำงานทุกส่วนเข้าด้วยกัน ทั้งการเชื่อมฐานข้อมูลเข้ามาสร้างความตระหนักในการลดอุบัติเหตุกับคนในชุมชนของแต่ละท้องที่ เพื่อสร้างรูปธรรมความสำเร็จในการขับเคลื่อนให้เป็นผลงานที่สามารถจับต้องได้ ผสมกับข้อมูลการเปรียบเทียบกับข้อมูลชุดอื่น ๆ เพื่อให้เห็นความโดดเด่นที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้คนได้ เช่น การจัดลำดับของการเกิดอุบัติเหตุ การเปรียบเทียบก่อน-หลัง เป็นต้น
- *การจัดการฐานข้อมูลให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถสร้างความตระหนักและความยั่งยืนในชุมชนได้* การทำงานเรื่องข้อมูลที่มีความโดดเด่นอย่างยิ่งของอุดรธานี คือ การสอบสวนอุบัติเหตุกรณีเสียชีวิตที่ได้ลงมือทำทุกกรณี ซึ่งทำให้เห็นข้อมูลเชิงลึก และมองเห็นสาเหตุที่ชัดเจนว่าเกิดจากสาเหตุใด และสิ่งที่ทำให้สามารถขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ได้ คือ การวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล และนำเอาข้อมูลเหล่านั้นกลับมาคืนในวงประชุมหน่วยงานราชการจังหวัดประจำเดือน ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และทุกฝ่ายมองเห็นความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ความสำคัญ และชูประเด็นเรื่องสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- การติดตามประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อน นับเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนในพื้นที่ คือ การที่คณะกรรมการจังหวัดจะต้องคอยติดตามการทำงานในแต่ละพื้นที่ไม่เพียงในการประชุมของระดับอำเภอเท่านั้น แต่มีวงคุยที่ไม่เป็นทางการ เพื่อจะมองเห็นว่าการขับเคลื่อนของแต่ละพื้นที่ อำเภอ พร้อมสนับสนุนตามความต้องการในพื้นที่ให้สามารถขับเคลื่อนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนอย่างมียุทธศาสตร์

การขับเคลื่อนของกลไกคณะกรรมการจังหวัดอุดรธาตินั้น เป็นการขับเคลื่อนเชิงโครงสร้าง จึงทำให้วางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโดยใช้การเป็นโครงสร้างให้เป็นประโยชน์ คือ การขับเคลื่อนสร้างความตระหนักและความสำคัญให้ประธาน สปภ. จังหวัด คือ ผู้ว่าราชการ เป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนเชิงโครงสร้างภาพรวม ตั้งแต่การขับเคลื่อนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัด และขับเคลื่อนไปยังแต่ละอำเภอ ซึ่งเป็นโครงสร้างการสั่งการโดยตรงในสายบังคับบัญชา คือ สุนายอำเภอ เพื่อลงสู่ท้องถิ่น และมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการทำงานของคณะกรรมการจังหวัดจึงมีความใกล้ชิดกับผู้ว่าราชการ เพื่อให้ผู้ว่าฯ ได้มองเห็นข้อมูลที่เกิดขึ้นทั้งหมด การขับเคลื่อนในปัจจุบัน และมองเห็นทิศทางของการขับเคลื่อนที่หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องดำเนินการต่อไป รูปธรรมการทำงานดังกล่าวคือ การเตรียมข้อมูลในเรื่องสถิติของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น และสถิติเมื่อเทียบกับ สาเหตุของอุบัติเหตุที่ได้ข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อสอบสวน เพื่อให้ผู้ว่าฯ ให้ความสำคัญต่อประเด็นการลดอุบัติเหตุในการขับเคลื่อนของจังหวัด และบรรจุวาระเรื่องการลดอุบัติเหตุในการประชุมเพื่อขับเคลื่อนงานของแต่ละส่วนงานของจังหวัด การมีวาระที่ชัดเจนย่อมทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องรายงานความคืบหน้าในการขับเคลื่อนงานดังกล่าว ซึ่งนั่นย่อมหมายความว่าต้องมีการติดตาม ขับเคลื่อนการทำงานในประเด็นดังกล่าวอย่างใกล้ชิดมาก่อน

การที่จะทำงานเชิงยุทธศาสตร์เช่นนี้ได้ เกี่ยวพันมาถึงการงานเรื่องข้อมูล และการเกาะติดการขับเคลื่อนในพื้นที่จริง ซึ่งหมายความว่าต้องรู้ถึงสถานการณ์ของการเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลจาก 3 ฐาน คือ ตำรวจ สาธารณสุข และบริษัทกลางจะต้องถูกเชื่อมโยง และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ นั่นหมายความว่าถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งสาม การสอบสวน Case ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และทันทั่วที่ ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยการมองเห็นคุณค่าของการขับเคลื่อนเพื่อลดอุบัติเหตุในครั้งนี้

มองเห็นเป้าหมายร่วม

การขับเคลื่อนที่จะเกิดผลสำเร็จ เกิดความพร้อมเพรียงในการทำงาน และสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง จะต้องเกิดจากการที่ทีมงานมองเห็นเป้าหมายร่วม ทิศทางการขับเคลื่อน และมองลึกถึงคุณค่าที่อยู่ใน การขับเคลื่อนเรื่องการลดอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งการจะเกิดภาพดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นได้จากการประชุมที่มีความ ถี่สม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และในการประชุมทุกครั้งจะเกิดการต่อยอดเป้าหมายในการทำงาน ทบทวนเรื่องดี เรื่องที่มี คุณค่าที่ได้จากการทำงานในครั้งนี้ การทบทวนในการประชุมทุกครั้ง เป็นการสร้างพลังอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เห็น ว่าเรื่องที่ดำเนินการอยู่นั้นเป็นเรื่องดี ที่สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้อีกมาก และทำให้ทุกคนมองเห็นทิศทางการ ทำงานที่ไปในทิศทางเดียวกัน เกิดพลังในการขับเคลื่อนร่วมกัน

ฐานข้อมูล...กุญแจสู่ความตระหนักและสำเร็จ

การทำงานเรื่องฐานข้อมูลในจังหวัดอุดรธาณินั้นเป็นการทำงานที่ทำให้ข้อมูลเป็นเครื่องมือสำคัญใน การสร้างความสนใจและตระหนักในประเด็นการลดอุบัติเหตุ ซึ่งช่วยทำให้มองเห็นความสำคัญของเรื่องความ ปลอดภัยทางถนนที่เกิดขึ้นได้อย่างมากจากเดิมที่ไม่เคยเห็นตัวเลข มองข้ามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ข้อมูลจะเป็น หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ทำให้ผู้คนต้องหันมาใส่ใจ ดังนั้นด้วยกระบวนการทำงานเรื่องข้อมูล และการใช้ข้อมูลที่มี ความโดดเด่นของอุดรธานี คือ การลงสอบสวนทุกกรณีที่เกิดการเสียชีวิต และเป็นการลงสอบสวนจากทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องที่ลงไปพร้อมกันภายใน 24 ชั่วโมงหลังเกิดเหตุ ทำให้การได้ข้อมูลจากพื้นที่จริงมีความแม่นยำ และสามารถนำมาต่อยอดการขับเคลื่อนในพื้นที่ได้จริง โดยกระบวนการทำงานที่ทำให้การใช้ข้อมูลเกิด ความสำเร็จคือ

1. การรายงานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนในระดับพื้นที่ตั้งแต่เกิดเหตุ โดยในการลงพื้นที่สอบสวน จะเป็นการลงพื้นที่ที่มีองค์ประกอบของคนที่เกี่ยวข้องครบองค์ประกอบ คือ สาธารณสุข บริษัทกลาง ตำรวจ ขนส่ง ฝ่ายปกครอง เพื่อลงพื้นที่สอบสวนข้อมูลเชิงลึกที่เกิดขึ้น และนำเอา ข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาสาเหตุของอุบัติเหตุ และร่วมหาทางแก้ไขต่อไป
2. การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยข้อมูลที่จัดเก็บจะมีข้อมูลที่เป็นระบบหลักของ สาธารณสุขจังหวัด และเป็นข้อมูลเฉพาะด้านของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ จะเป็นข้อมูลที่ต่างมุมมอง โดยเป็นมุมมองตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่สามารถ เติมเต็มข้อมูลได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. การนำข้อมูลของแต่ละหน่วยมาร่วมวิเคราะห์ โดยการขับเคลื่อนในระดับจังหวัดอุดรธานีจะมีการประชุมคณะกรรมการย่อยนอกเหนือจากการประชุม สปถ. จังหวัด ประจำเดือนเกือบทุกเดือน และมีการนำข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมาร่วมวิเคราะห์ เพื่อรับทราบ หาสาเหตุและมองเห็นปัญหาร่วมกัน พร้อมทั้งร่วมเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน และมองเห็นบทบาทของหน่วยงานที่สามารถเข้ามาร่วมแก้ไขได้
4. การคืนข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และมองเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น จะมีการคืนข้อมูลในสองส่วนคือ

ส่วนที่หนึ่ง การคืนข้อมูลในภาพของกลุ่มจังหวัด ที่ทุกพื้นที่ในจังหวัดสามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อสร้างการขับเคลื่อนได้ เช่น ข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุภาพรวม โดยเฉพาะผู้เสียชีวิต ผู้ได้รับบาดเจ็บ และข้อมูลในเรื่องสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่ออันตรายในการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลนี้ไปขับเคลื่อนต่อตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง (โดยเฉพาะเรื่องการปรับสภาพแวดล้อมที่สามารถขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง และลดอุบัติเหตุได้ทันทีหากมองเห็นถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน และการมีข้อมูลก็เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะต้องทำให้เกิดการปรับปรุงให้เกิดความปลอดภัยได้ง่ายขึ้น)

ส่วนที่สอง คือ การคืนข้อมูลในส่วนของพื้นที่ คืนให้กับประชาชน โดยเฉพาะถ้ามีผู้เสียชีวิตในพื้นที่ตำบล อำเภอใด จะต้องมีการทำประชาคมในพื้นที่นั้น พร้อมทั้งคืนข้อมูลให้พื้นที่ เพื่อที่จะให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนเพื่อลดอุบัติเหตุ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสูญเสียเช่นนี้อีก ซึ่งจะทำให้ชุมชนพร้อมร่วมมือหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจะเริ่มจากการแก้ปัญหาด้วยตัวชุมชนเองก่อน ซึ่งจะเป็นการสร้างคามยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ และในเรื่องที่เกินกว่าศักยภาพของชุมชนในการจัดการ จะต้องถูกผลักดันสู่การจัดการขับเคลื่อนของอำเภอ และจังหวัดตามลำดับ โดยในการขับเคลื่อนในแต่ละระดับจะต้องมีเจ้าภาพหลักในการดำเนินงาน เช่นในชุมชน จะต้องเป็นผู้นำชุมชนที่ลุกขึ้นมาจัดการ และเมื่อขึ้นมาในระดับหน่วยงานก็จะต้องมีเจ้าภาพ เช่น นายอำเภอ เป็นเจ้าภาพหลัก และอาจจะมีเจ้าภาพร่วม เช่นแขวงการทาง หากเป็นเรื่องของการพัฒนาปรับปรุงทาง หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น เช่นนายก อบต. เข้ามาเป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อนในส่วนที่เป็นบทบาทภารกิจของหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งการทำงานเช่นนี้จะทำให้เกิดการหนุนเสริมระหว่างกัน

นอกจากนี้การคืนข้อมูลในส่วนกลาง ซึ่งจะมีการประชุมประจำทุกเดือน จะมีการ Conference ให้ทางอำเภอรับทราบ และยังมีการส่งสรุปไปยังอำเภอที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง เพื่อกระตุ้น และทำให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น

“การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ คือ การแก้ไขสิ่งแวดล้อม แต่เชิงพฤติกรรมของประชาชน วิตยาก ถามว่าเปลี่ยนไหม มันยังไม่ค่อยเปลี่ยนเท่าไรแต่ก็ดีขึ้น หลังจากที่เขาได้รับทราบ ข้อมูลและปัจจัยเสี่ยงส่วนมากเป็นพื้นที่ของถนน การจัดการปัจจัยเสี่ยงลงทันที แต่ที่ประชาคมแล้วพฤติกรรมเปลี่ยนไปนั้นยังเห็นไม่ชัด แต่ในเชิงประจักษ์ คือสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยน หลายยูเทิร์นเกิดขึ้นมาใหม่ หลายเซฟตี้โซนที่เกิดขึ้นหน้าโรงเรียนเกิดขึ้นจากการประชาคมผลักดันขึ้นมาถึงข้างบนหลายแห่ง ทางโค้งหน้าโรงเรียนแขวงทางบกจัดเซฟตี้โซนลงให้ สมัยเมื่อสิบปีก่อนเซฟตี้โซนอุดรฯ ไม่ค่อยมี หลัง ๆ มา หลังจากที่เราขับเคลื่อนรูปแบบนี้ เซฟตี้โซนเริ่มเข้ามาในชุมชนมากขึ้น”

5. การติดตามประเมินผล กระบวนการสำคัญที่จะทำให้การใช้ข้อมูลเกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นในการทำงานกับข้อมูลที่ทำให้ข้อมูลเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้เกิดคุณภาพของการขับเคลื่อนคือการติดตามประเมินผล โดยคณะทำงานจังหวัดมีการติดตาม ประเมินผลและให้คำแนะนำในการจัดส่งข้อมูลลงไปในพื้นที่ว่าควรจะดำเนินการและปรับแก้ไขในพื้นที่อย่างไร และปัจจัยสำคัญคือ ความถูกต้อง และรวดเร็วของข้อมูล ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องหลัก 3 กลุ่มใหญ่ คือ ส่วนของผู้บังคับใช้กฎหมายคือ ตำรวจ หน่วยงานในพื้นที่ ตั้งแต่อาสาสมัคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) สาธารณสุขอำเภอ และบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ซึ่งทั้งสามส่วนนี้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลทั้งในส่วนของการอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น และภาพรวมของพื้นที่ที่เกิดเหตุ ซึ่งทั้งหมดจะต้องอยู่ภายใต้ความรวดเร็ว และถูกต้อง พร้อมกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเรื่องข้อมูลจากคณะทำงานจังหวัด เพื่อให้ข้อมูลสามารถเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความตระหนัก และความร่วมมือในการขับเคลื่อนเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนได้จริง

สร้างความเป็นทีม

การทำงานที่ต้องขับเคลื่อนเพื่อลดอุบัติเหตุทางท้องถนนนั้น เป็นการทำงานที่มีความซับซ้อนของการขับเคลื่อนหลายมิติ ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่สร้างความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน และเอื้อให้เกิดพฤติกรรมความปลอดภัย พร้อมกับการทำงานเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้

ถนน ซึ่งจะต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด ความเชื่อ เพื่อก้าวข้ามการปฏิบัติแบบเดิมให้ได้ ดังนั้นในการทำงาน จึงต้องการหน่วยงานหลากหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละภาคส่วนมาเข้าร่วมขับเคลื่อน

ดังนั้นการทำงานเป็นทีมจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนอย่างยิ่ง และประกอบกับการขับเคลื่อนที่โดดเด่นของอุดรธานีคือ เรื่องข้อมูล ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือของแต่ละฝ่ายในการเข้าถึงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูล ตามบทบาทของแต่ละฝ่าย และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ และนำไปสู่การแก้ปัญหาทั้งในระดับพื้นที่ และ นโยบาย การจะสร้างทีมของอุดรธานีจึงมีปัจจัยสำคัญคือ

- การทำให้เห็นเป้าหมายร่วมกัน การได้พูดคุยถึงเป้าหมายของการขับเคลื่อนในการประชุมอยู่เสมอ ทำให้คณะทำงานจังหวัดมองเห็นทิศทาง และความสำคัญของการขับเคลื่อนประเด็นนี้ร่วมกัน เห็นคุณค่าของการที่จะต้องทุ่มเททำงานว่าเป็นการช่วยลดความสูญเสียที่เกิดขึ้น และมีทิศทางของการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืนที่เห็นว่าจะต้องลงสู่ชุมชน และให้ชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อน เปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ซึ่งจะสามารถสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ดีที่สุด
- การประชุมกันบ่อย ๆ การประชุมของทีมคณะทำงานย่อยจะมีวงของการพูดคุยอย่างต่อเนื่อง และมีความถี่ที่ทำให้คณะทำงานได้มาพูดคุย และตอกย้ำเป้าหมายของการขับเคลื่อน การติดตามความคืบหน้า พร้อมทั้งเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมถึงความเป็นทีมที่มากขึ้น
- การมีช่องทางการสื่อสารที่สามารถส่งข่าวสารถึงกันได้อย่างง่าย และรวดเร็ว และทุกคนรับรู้ข่าวสารที่ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สิ่งทีคณะทำงานอุดรธานีใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร คือ การมีกลุ่มไลน์ที่สามารถสื่อสารถึงกันได้ตลอด โดยเฉพาะเมื่อจะต้องลงสืบสวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งทุกคนสามารถรับรู้สถานการณ์ได้พร้อมกับ และให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนพร้อมกันได้อย่างดี

2. การก่อรูปและขับเคลื่อนของคณะทำงานระดับอำเภอ

การก่อรูปของคณะทำงานระดับอำเภอนั้นเกิดขึ้นตามโครงสร้างที่มีคือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการ ศปถ. อำเภอ ที่มีนายอำเภอเป็นประธานคณะกรรมการในการขับเคลื่อน การขับเคลื่อนในพื้นที่จึงใช้โครงสร้างที่มีอยู่นี้ในการขับเคลื่อน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง และต่อเนื่องคือนายอำเภอ เนื่องจากบทบาทภารกิจของการขับเคลื่อนภาพรวมในอำเภอ หากมีความสนใจในเรื่องการลดอุบัติเหตุ และนำเอาเรื่องดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญก็จะสามารถทำให้เรื่องนี้เป็น

เรื่องที่หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอจะต้องขับเคลื่อนด้วย ความสำเร็จของการทำงานจะเกิดขึ้น และจะช่วยนำทางไปสู่ความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่อีกด้วย

ตำบลนาข่า อำเภอเมือง การขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน

การขับเคลื่อนเพื่อลดอุบัติเหตุบนท้องถนนของตำบลนาข่านั้นการขับเคลื่อนหลักเกิดขึ้นจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาข่า โดยสามารถใช้ข้อมูลในการสร้างการตระหนักรู้ของคนในชุมชนจน เกิดเป็นข้อตกลงในชุมชนในการดูแล กำกับ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนเอง และผลักดันประเด็นนี้ จนเกิดเป็นแผนงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องผลักดัน ขับเคลื่อน และเป็นการทำงานร่วมกันของภาคี เครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในชุมชน ซึ่งการลดอุบัติเหตุก็ เป็นหนึ่งในประเด็นการขับเคลื่อนร่วมกัน ดังนั้นการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน และกระบวนการทำงานที่ เอื้อต่อการขับเคลื่อนให้เกิดผลสำเร็จจึงต้องอาศัยการทำงานในหลากหลายส่วน ทั้งส่วนข้อมูล การเชื่อมโยงภาคี เครือข่าย รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จได้จะมีบทเรียนสำคัญ คือ

การทำงานกับข้อมูลในพื้นที่

การดำเนินงานของตำบลนาข่าเริ่มต้นที่ข้อมูลของชุมชนเป็นสำคัญ โดยมีการทำงานเรื่องข้อมูลจาก หลายฝ่าย เพื่อทำให้มองเห็นถึงเบื้องหลังของเหตุการณ์ความสูญเสียที่เกิดขึ้น หรือช่วยให้เรื่องที่ไม่มีใครจำเป็นต้องให้ เห็นเป็นรูปธรรมเกิดเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการลดอุบัติเหตุใน พื้นที่ โดยข้อมูลที่นำมาขับเคลื่อนของพื้นที่เกิดจากการใช้ข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลจากส่วนกลางในส่วนการ สอบสวนเวลาที่เกิดเหตุในพื้นที่ซึ่งทางโรงพยาบาลจะดำเนินการคืนข้อมูลเหล่านั้นมายังโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล (รพ.สต.) และข้อมูลในพื้นที่ ซึ่งดำเนินการเก็บโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผสมกับข้อมูลของทาง รพ.สต. ในเรื่องการรักษาที่เกิดจากอุบัติเหตุ เพื่อนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้น หาสาเหตุ และใช้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นฐานในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนต่อ

“การดำเนินงานเรื่องข้อมูลจะมีในส่วนเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่จะมีข้อมูลจากส่วนกลาง แล้วทาง โรงพยาบาลจะคืนข้อมูลให้ แล้วก็เป็นข้อมูลในพื้นที่ของเรา โดยจะต้องใช้สองส่วนนี้ประกอบกัน เหตุที่ต้องใช้ข้อมูลของส่วนกลางและข้อมูลจากพื้นที่ เพราะข้อมูลในพื้นที่จะเป็นข้อมูลเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่ได้เจ็บปวดเข้ามาข้างในโรงพยาบาล เราต้องให้ทางชุมชนได้เห็นว่าส่วนข้อมูลพื้นที่มีส่วน ใดบ้างที่ทันกับเหตุการณ์เรา จะเห็นว่าทาง อสม. จะช่วยเก็บข้อมูลกับทางเราด้วย เมื่อเก็บแล้วทาง เราก็จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เมื่อได้รับผลแล้วก็จะส่งข้อมูลนั้นกลับคืนให้ทางชุมชนเพื่อการรับรู้ ร่วมกัน ก็จะเป็นภาพและเห็นข้อมูลไปพร้อมกัน ฉะนั้นเมื่อข้อมูลของเรามีความชัดเจน มีที่มา จะ

สามารถเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เวลาที่มาร่วมเวทีประชาคม หรือการวิเคราะห์ข้อมูลในเวทีคณะกรรมการจัดทำแผน เราจะได้วิธีการดึงข้อมูล และแนวทางที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ และได้ให้เขามีส่วนร่วมและเห็นจริง

แม้แต่การลงพื้นที่เพื่อการจัดเก็บข้อมูลก็พยายามให้ทางชุมชนมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลเพื่อส่งให้ทางเรา ถึงแม้ว่ายังไม่ครบถ้วนทางเราก็จะให้ อสม. พาไปดูร่องรอยที่เกิดขึ้น เพราะเราอยากให้เขารู้ว่าเวลาที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นนั้นต้องสูญเสียอะไรบ้าง ไม่ใช่แค่การเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ จะทำให้เขาเห็นว่าสภาพถนนที่เป็น โครงสร้างรถที่สูญเสีย กับสิ่งที่เขาเห็น เขาก็จะรู้ว่าจะต้องแก้ไขอย่างไร ใครคือคนที่จะมาช่วยเรา มันคือการจัดการข้อมูลโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

นอกจากการรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวเลขแล้ว ช่วงแรกจะเป็นการจัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลประชาคม โดยเลือกในหมู่บ้านที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้งในพื้นที่ ก็จะได้เห็นว่าเมื่อก่อนคือเส้นทางข่า ซึ่งเป็นถนน 2 เลน มีความแคบและเส้นขอบไม่ชัด แสงสว่างไม่เพียงพอ และมีโค้งหักศอกที่มีความชัน จึงเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ข่าที่เดิม จึงนำข้อมูลตรงนี้สู่เวทีประชาคมในหมู่บ้านนั้นก่อน เป็นการเลือกจุดที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดแก้ไขให้ได้ก่อน และคืนข้อมูลในส่วนที่ไม่ให้เขาเกิดความท้อ โดยไม่นำตัวเลขทั้งหมด ต้องเอาตัวเลขในชุมชน ในพื้นที่ที่เราทำได้ ลดได้จริง ถ้าเราทำ” จินตนา สาริบุตร

จากข้อมูลสู่ MOU ชุมชน

จากการคืนข้อมูลสู่ชุมชน ทำให้เกิดคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการมองปัญหานี้ร่วมกัน ช่วยกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่ลงถึงราก ทำให้มองเห็นว่าการเกิดอุบัติเหตุขึ้นไม่ใช่เพียงเพราะสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง หรืออุบัติเหตุ การแก้ก็จะต้องเกิดจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน ซึ่งนั่นจะนำมาสู่ความยั่งยืนของสร้างความปลอดภัยทางถนน

จากการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนตนเอง และเกิดความตระหนักรู้ต่อปัญหาเรื่องนี้ ทำให้คนในชุมชนเกิดแนวทางของการแก้ปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง และนั่นคือ ที่มาของการทำ MOU ของชุมชนด้วยตนเอง และนั่นทำให้ชุมชนเกิดการสร้างเงื่อนไขในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และควบคุมดูแลกำกับให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้นด้วยชุมชนเอง

“ตำบลนาข่า เรามองภาพรวมว่าถนนหลักของเรามีคนในชุมชนหมู่บ้านอื่นมาเกิดอุบัติเหตุ ตัวเลขก็จะสูงตลอด แต่สิ่งหนึ่งที่เรารู้ได้หารือร่วมกับทางคณะกรรมการก็คือ ให้ทุกคนช่วยนำตัวเลขมา

เปรียบเทียบเป็นเดือน ๆ ไป ว่าจากอุบัติเหตุรายปี 14 ราย เป็นของนอกเขต 9 รายและของเรา 5 ราย แต่ถ้าเราเริ่มต้นตรงนี้ ช่วยกัน สดุดท้ายจำนวน 5 รายจะเป็นศูนย์ราย นี่คือนี่ที่เขาจะเห็นชัดว่า เราทำแล้วมันได้ผลจริง แม้ว่าจะมีการตายอยู่ แต่ถ้าเราไปดูว่าใน 8 หมู่บ้านที่เราเริ่มทำมาด้วยกัน ลูกหลานของเราไม่ได้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ฉะนั้นก็จะเกิดการร่วมแรงร่วมกัน จุดนี้คือจุดสำคัญ จากนั้นเราก็จะไปชี้จุดเกิดเหตุบ่อย ๆ ถ้าเราทำร่วมกันตั้งแต่การแก้ไขเรื่องถนน ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ชุมชนเริ่มเคาะประตูบ้านเข้าทำ MOU ทุกหลังคาเรือน ว่ากล่าวตักเตือนเป็นรายครอบครัว มันได้เห็นผลจริง ๆ คือ เขาบาดเจ็บลดลง ชุมชนมีการเก็บข้อมูลกันเองโดยอ้อม. พอเขาเห็นว่ามันลดลงจริงก็เกิดพลัง พอเกิดเขาเกิดพลัง เราก็ให้เขามาย่อยทอดให้กับคนในอีกหมู่บ้านหนึ่ง เป็นเรื่องที่ขับเคลื่อนในชุมชนของเรา เราใช้วิธีให้ทางผู้ใหญ่บ้านเป็นคนประกาศและอ้อม.เข้าไปหาในครอบครัว และให้หัวหน้าครอบครัวเซ็นรับทราบเพื่อรับผิดชอบกับบุตรหลานของตนเอง นี่คือนี่คือข้อตกลงแรก ๆ ที่เราทำเรื่องครอบครัว และได้ประกาศทาง อ้อม. ว่าถ้าลงพื้นที่ไปตักเตือนแล้วเขายังทำเหมือนเดิม ถ้าเกิดอุบัติเหตุหรือเป็นอะไรขึ้นมาเมื่อเราไปแนะนำแล้ว แต่ทางชาวบ้านทำไม่ได้ มันก็คือความรับผิดชอบของเขา

การทำ MOU ในครอบครัวได้ให้คำแนะนำว่า ซี่รถไม่สวมหมวกกันน็อค เมาแล้วขับ ไม่คาดเข็มขัด เราจะใช้กรณีนี้ก่อน เพราะว่ามีมติที่ประชุมว่า ถ้าขี่ไปไร่ไปนา หรือถนนเส้นนี้จะต้องสวมหมวกกันน็อคด้วย ทำได้กันระดับไหน ถ้าบอกว่าทำได้ในระดับถนนหลัก เวลาที่จะออกมาต้องสวมหมวกๆ ด้วย ถ้าในหมู่บ้านก็แล้วแต่พวกเขาจะตักเตือนกัน การที่จะทำให้ทุกคนยอมรับใน MOU นั้นอยู่ที่ข้อตกลงนั้นจะต้องมาจากการประชาคมหมู่บ้านเป็นจุดเริ่มต้น” จินตนา สาริบุตร

การผลักดันเข้าสู่แผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การทำงานเพื่อขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยบนถนนของตำบลนาข่าที่สามารถขับเคลื่อนผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยตนเอง พร้อมกับการประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในส่วนที่เป็นบทบาทหลักของหน่วยงาน เช่นการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการเชื่อมและผลักดันเข้าสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จคือ การนำประเด็นเรื่องความปลอดภัยทางถนนเข้าไปบูรณาการกับแผนการทำงานเดิมที่เขามีอยู่ เช่นการเชื่อมกับแผนการทำงานเรื่องลดเมา ลดอุบัติเหตุ ซึ่งการเชื่อมงานนี้จะทำให้การขับเคลื่อนเกิดพลังมากยิ่งขึ้น เพราะบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการอยู่แล้ว และเมื่อนำแผนการดำเนินงานของพื้นที่เข้ามาผนวก โดยเฉพาะเรื่องข้อมูล ก็จะทำให้การทำงานมีข้อมูลอ้างอิง และมาจากความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนมากยิ่งขึ้น

“จะเริ่มต้นจากประชาคมหมู่บ้าน และเชื่อมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งของเราองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานในเรื่องลดเมา ลดอุบัติเหตุอยู่แล้ว และเป็นแม่ข่ายที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่ทำเรื่องลดการดื่มสุราในการขับชี่ จึงมีการขยายผลไปสู่เครือข่ายการเรียนรู้ 12 เครือข่ายในจังหวัด และทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับงบประมาณในส่วนนั้นมาใช้บริหารจัดการชุมชน และเราเป็นคนขับเคลื่อนในเรื่องของกระบวนการ ผู้นำชุมชนก็ได้รับการพัฒนาในส่วนของการเป็นผู้นำในเรื่องของการพัฒนาทุกด้าน เป็นการบูรณาการทั้งเรื่องอุบัติเหตุ สร้างพฤติกรรมของการลดเมา บุหรี่ และขยะที่เป็นนโยบายก็เข้ามาในงานนี้ ทาง 4 องค์กรหลักก็เข้าร่วม ซึ่งเป็นการขยายผลจากจุดเริ่มต้นที่เริ่มทำกันมา

ในส่วนของการขับเคลื่อนสู่แผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มต้นจะมีงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติส่วนหนึ่ง ซึ่งเขาก็ให้เรา อสม. และรพ.สต. ทำแผนเข้าไปในทุกด้าน แม้แต่งานอุบัติเหตุในชุมชน ถ้าเป็นหน่วยงานทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีงบประมาณของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่ทำเรื่องของการลดการดื่มสุราในการขับชี่ส่วนหนึ่ง และขยายเครือข่าย และในงบประมาณของทางเทศบาลจะมีการตั้งบไว้ในเรื่องของโครงสร้าง เช่น สัญญาณไฟจราจร ไฟฟ้า หรือการพัฒนาในหมู่บ้าน การแก้ปัญหาในจุดที่ไฟฟ้าถนนไม่เพียงพอ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถเกิดแผนของทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นั้น ในความเป็นจริง เขาก็จ้องอาศัยชุมชน ซึ่งถ้าเราสามารถทำให้ผู้ดูแลชุมชนเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ แล้วจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของประชาชน เขามีความสุขมากขึ้น เห็นความสำคัญของเรื่องนี้ และมีการสะท้อนขึ้นไปว่าถ้า อบต. ลงไปช่วยเขาในส่วนที่เป็นบทบาทของท่าน เช่น ถนน โครงสร้าง ซึ่งถนนเขาก็ทำอยู่แล้ว แต่การวิเคราะห์ถนนนั้นทำเพื่อความสะดวกหรือลดอุบัติเหตุ ตรงนี้จำเป็นต้องให้ประชาชนขับเคลื่อนขึ้นมา แล้วมีเวทีคุยกันเพื่อการพัฒนา เขาก็จะมีการปรับแผนพัฒนาเพื่อลดอุบัติเหตุและภัยทางด้านชีวิตและทรัพย์สิน ก็จะเป็นแผนและร่างของเทศบาลไป และแผนที่เกิดขึ้นจะเป็นแผน 3 ปี โดยเราเข้าไปเป็นกรรมการในนั้นด้วย” จินตนา สาริบุตร

ปัจจัยสู่ความยั่งยืน

การทำงานของตำบลนาข่า มีความโดดเด่นที่การขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน ซึ่งประเด็นนี้เป็นเรื่องสำคัญของการขับเคลื่อน ที่มากกว่าการทำให้เกิดความสำเร็จเพียงอย่างเดียว และปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืนที่นาข่าได้ทำให้เห็นเชิงประจักษ์ก็คือ การดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน โดยคณะทำงานระดับอำเภอเป็นผู้กระตุ้น แต่ทิศทางการขับเคลื่อนมาจากชุมชน เมื่อผนวกกับการเชื่อมประสานภาคีภาคส่วนอื่นที่มี

ความเกี่ยวข้อง จึงทำให้การขับเคลื่อนลงไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ดำเนินการโดยชุมชน และปลายทาง คือความต่อเนื่องในการตระหนักถึงความสำคัญของการลดอุบัติเหตุ และพร้อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

“การสร้างความยั่งยืนในชุมชนนั้น รูปแบบที่เราทำไว้ เราคิดว่าเราไม่ได้สร้างเฉพาะการป้องกันอุบัติเหตุ เราต้องสร้างให้ชุมชนได้เรียนรู้ วิเคราะห์ และทำงานกันเป็นทีม โดยที่ทีมเราจะต้องมองในระดับชุมชนว่ามีใครบ้าง แม้ว่าถ้าผู้บริหารยังมองไม่เห็น แต่ถ้าในชุมชนมีการขับเคลื่อนมันก็เกิดผลสำเร็จเหมือนเดิม ฉะนั้นจุดแรกที่เราจะต้องให้ความเข้มแข็งคือ แต่ละหมู่บ้านถ้าเราไม่อยู่แล้วมีคนอื่นเข้ามา ถ้ารูปแบบของชุมชนมีความชัดเจนแล้ว มีโครงสร้างในเรื่องอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และมีความชัดเจนในเรื่องรูปแบบการบริหารหรืองบประมาณที่เขาจะต้องนำมาพัฒนาหรือแม้แต่ในแต่ละส่วน เช่นกระทรวงมหาดไทย อสม. หรือส่วนอื่น ๆ ในแต่ละภาคส่วนเข้ามา ถ้ามีระบบที่ดีแล้ว เขาสามารถนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาพัฒนาระบบสุขภาพในชุมชนได้ ไม่ว่าเราจะอยู่หรือไม่ เขาก็จะทำได้” จินตนา สาริบุตร

งบประมาณที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น

บทเรียนที่ได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการขับเคลื่อนแล้ว ยังมีเรื่องงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งในท้องถิ่นนั้นมีแหล่งงบประมาณในการนำมาขับเคลื่อนได้โดยมีข้อกำหนด เงื่อนไขของการใช้งบประมาณที่แตกต่าง กัน คือ

- งบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จะมีงบประมาณแบบรายหัว หัวละ 45 บาทต่อคน โดยจะให้ป็นรายปี และผู้ของบจะต้องจัดทำโครงการเพื่อลดอุบัติเหตุ ซึ่งหากคนในชุมชนเข้าใจเรื่องของการทำแผนก็จะสามารถดึงเอาปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาขึ้นมาทำเป็นโครงการ และเข้าสู่กระบวนการในการของบประมาณได้
- งบประมาณในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นงบประมาณตามแผนงานที่ตั้งไว้ ซึ่งหากเราต้องการดึงงบประมาณในส่วนนี้มาใช้งาน จะต้องมองเห็นประเด็นสำคัญในการผลักดันขับเคลื่อนของแผนงานภาพรวมของ อปท. เช่น เดิมมีการทำเรื่องลดเรื่องเมาและขับซี้ ซึ่งสามารถเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับการทำงานของเราได้ ก็จะสามารถบูรณาการแผนงานเข้าไปกับเนื้อหาของ อปท. ที่เขามีงบประมาณอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องของบประมาณแยกต่างหาก ซึ่งจะเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากกว่า

อำเภอโนนสัง จังหวัดอุดรธานี ความโดดเด่นในเรื่องการสอบเชิงลึก

การขับเคลื่อนของอำเภอน้ำโสม เป็นการขับเคลื่อนหลักโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง โดยมีกลุ่มอุบัติเหตุของอำเภอที่เป็นผู้ขับเคลื่อนเรื่องการสอบเชิงลึก เพื่อให้ข้อมูลที่ได้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการลดอุบัติเหตุ โดยการส่งต่อข้อมูลไปยังส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการประชุมระดับจังหวัด และในชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนที่สามารถสร้างกลไกที่สามารถเห็นความสำคัญของการเก็บข้อมูล ที่สามารถนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงกับชุมชน

กระบวนการทำงานกับข้อมูล

การทำงานกับข้อมูลของอำเภอน้ำโสม เริ่มต้นจากการมีกลุ่มคนขับเคลื่อนการทำงานหลัก คือ การมีกลุ่มอุบัติเหตุเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยเมื่อมีการโทรแจ้งเหตุเข้ามา จะสื่อสารในกลุ่มไลน์อุบัติเหตุของอำเภอน้ำโสม โดยแจ้งถึงสถานที่เกิดเหตุ เกิดเหตุอะไร อย่างไร ซึ่งทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ (ในเขตรับผิดชอบ) ได้ทราบว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้น ก็จะต้องลงพื้นที่สอบให้เร็วที่สุด และจะต้องดำเนินการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ให้เสร็จภายใน 2 วัน โดยจะต้องพยายามหาข้อมูลให้เร็วที่สุด และเขียนรายงานให้เร็วที่สุด เพื่อจบภายใน 2 วัน

กระบวนการทำงานในการสอบจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการลงสอง 2 คน ที่จะลงหาข้อมูลในสถานที่เกิดเหตุให้มากที่สุด เช่นในสถานที่เกิดเหตุที่เป็นชุมชน จะต้องหาข้อมูลจากคนที่อยู่ในเหตุการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และข้อมูลเหล่านั้นจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาสู่การหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป

เมื่อได้ข้อมูล และจัดทำรายงานให้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ข้อมูลดังกล่าวจะถูกส่งต่อไปยังการประชุมของจังหวัด และในส่วนของผู้ที่จะใช้ข้อมูลในการประชุมกับในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะสถิติข้อมูลที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดอุบัติเหตุ เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ และมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวชุมชนเอง

“ในอำเภอน้ำโสมจะมีกลุ่มอุบัติเหตุของอำเภอ พอมีอุบัติเหตุขึ้นมาจะมีการโทรบอกแจ้งเหตุ และมีการไลน์บอกกันในกลุ่มโดยแจ้งว่ามีอุบัติเหตุตรงไหน อย่างไร กับใคร ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในกลุ่มได้ทราบ อย่างเช่นกลุ่มอนามัยของเราพอทราบเรื่องว่ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้นในบริเวณนั้น ที่อยู่ในความรับผิดชอบของเรา เราก็จะลงพื้นที่ไปตรวจสอบให้เร็วที่สุด ถ้าเป็นเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของเรา รายงานฉบับสมบูรณ์จะเสร็จภายใน 2 วัน พยายามหาข้อมูลให้เร็วที่สุด เขียนรายงานให้เร็วที่สุดเพื่อส่งต่อทางจังหวัด

ในการลงพื้นที่จะเป็นตัวเราเองกับเจ้าหน้าที่ รพ.สต. อีก 1 คน ถ้าตรงสถานที่เกิดเหตุเป็นพื้นที่ชุมชนก็จะมี การสอบถามคนที่เห็นเหตุการณ์ หรือถ้าตรงนั้นเป็นป่าเขาก็จะพยายามสอบถามจากเจ้าหน้าที่

มูลนิธิกู้ภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือญาติ หรือถ้ามีคนขับซึ่งร่วมด้วยก็จะสามารถสอบถามเหตุการณ์ได้ง่ายขึ้น

และพอทำรายงานเสร็จจะส่งต่อผู้ดูแลงานทางด้านนี้ ซึ่งจะส่งต่อรายงานฉบับสมบูรณ์เข้าไปในกลุ่มของทางจังหวัดอีกครั้ง และเราจะเก็บข้อมูลไว้ด้วยเพื่อนำมาใช้ในชุมชน เช่นในวันที่มีประชุมประจำเดือนของอสม. หรือมีกิจกรรมรณรงค์เหตุต่าง ๆ ก็จะสามารถแจ้งข้อมูลกับคนที่เข้ามาร่วมกับเราได้ เช่นเวลาประชุมร่วมกับทางอสม. ก็จะแจ้งว่าเดือนนี้เรามีอุบัติเหตุอยู่บริเวณนี้ เขาไม่สวมหมวกกันน็อค เหมือนเป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมกับทาง อสม. เพื่อให้เขาไปกระจายต่อในชุมชน” ไกรยง ชื่นบุญชู

ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ

ปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความปลอดภัยบนท้องถนนก็คือ การขับเคลื่อนเพื่อให้ชุมชนเกิดการดูแลตนเอง มองเห็นปัญหา ตระหนักในความสำคัญของการขับเคลื่อน และหาแนวทางแก้ไข ป้องกันด้วยตนเองที่เหมาะสมตามบริบทของคนในชุมชน แต่กระนั้นการขับเคลื่อนเพื่อไปให้ถึงจุดนั้น หัวใจสำคัญคือ “การซื้อใจ” ซึ่งจะนำมาซึ่งความร่วมมือจากคนในชุมชน และนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน โดยกลุ่มคนสำคัญที่ต้องซื้อใจให้ได้ก่อนคือ กลุ่มกลไกสำคัญของการขับเคลื่อน ซึ่งก็คือ กลุ่ม อสม.

“การซื้อใจ ทำอย่างไรเขาถึงจะฟังเรา ไม่ถึงกับการออกคำสั่ง แต่เป็นการอธิบายเพื่อให้เขาให้ความร่วมมือและมีความเต็มใจให้มากที่สุด เราก็ต้องมีความอดทน และพยายาม ซึ่งเราต้องให้ใจเขามากกว่าแค่ในเรื่องอุบัติเหตุเพียงอย่างเดียว ตัวเองมีรับผิดชอบอยู่ 1 งาน อสม. คือ เขาให้ทำเรื่องแอปพลิเคชันออนไลน์ของ อสม. เราต้องมานั่งสมัครให้ทุกคน จำนวน 187 คน ที่เรารับผิดชอบ มีการนัดมา 3 หมู่บ้านต่อวัน เพื่อที่จะมาสอนเขาเรียนรู้เรื่องแอปพลิเคชันนี้ให้ได้ เราก็พยายามจนถึงที่สุด จนในอาเภอเราคิดว่ามีตำบลของเราที่ อสม. ใช้ แอปพลิเคชันตัวนี้ 100%

นอกจากนี้เราก็พยายามตีสนิทกับคนที่เราคิดว่าเขาเป็นผู้นำของกลุ่มนั้น ๆ ในหนึ่งหมู่ เขาจะมีผู้นำ 1-2 คน เราก็จะพยายามเข้าไปใกล้ชิดกับเขาให้ได้มากที่สุด งานไหนที่เราสามารถทำได้ด้วยตัวเองเราจะไม่ขอความช่วยเหลือจากทาง อสม. อย่างเช่นการสำรวจลูกน้ำยุงลายในช่วงนี้ ส่วนใหญ่หลายที่เขาจะหา อสม. ไปช่วยเดินด้วย แต่ของเราคิดว่าบ้านจำนวน 50 หลัง เราสามารถเดินสำรวจได้ด้วยตัวเอง ไม่ต้องกวน อสม. แต่ถ้างานไหนที่ต้องการใช้คนจำนวนมาก เราถึงค่อยขอความร่วมมือจาก อสม. เพราะคิดว่าทุกคนมีงาน มีหน้าที่เป็นของตัวเอง ไม่อยากรบกวน ก็จะพยายามรบกวนเขาให้น้อยที่สุด ทำให้เขาเห็น มัน

เป็นการซื้อใจกันง่ายขึ้น. เขาก็ให้ความร่วมมือมากขึ้น เขาจะรู้ว่าถ้าไม่ลำบากจริง ๆ เราคงไม่เรียกเขา
ประมาณนี้” ไกรยง ชื่นบุญชู

อำเภอหนองแสง บูรณาการเพื่อสร้างพลัง

การดำเนินงานของอำเภอหนองแสง เป็นการดำเนินงานที่มีฐานและประสบการณ์ในการขับเคลื่อนเพื่อ
สร้างความปลอดภัย (เนื่องจากผู้ขับเคลื่อนหลัก คือ ผู้ช่วยสาธารณสุขจังหวัดอำเภอหนองวัวซอ ได้ย้ายไปรับ
ตำแหน่งสาธารณสุขอำเภอหนองแสง ซึ่งการดำเนินงานเดิมที่อำเภอหนองวัวซอประสบความสำเร็จอย่างมาก จึง
ต้องการที่จะนำเรื่องนี้ขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นที่อำเภอหนองแสงด้วย) ซึ่งนายอำเภอที่เป็นประธาน ศปถ. อำเภอ จึง
คาดหวังในการขับเคลื่อน และดำเนินการในระดับดีเยี่ยมเช่นเดียวกับการดำเนินงานที่อำเภอหนองวัวซอ ซึ่งเป็น
จุดแข็งที่สำคัญในการขับเคลื่อน โดยการให้ความสำคัญตรงนี้จะทำให้การขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นสามารถดึงเอา
หน่วยงานทุกส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนได้จริง และเกิดความต่อเนื่องในการทำงาน ด้วย
เหตุที่ประเด็นเรื่องความปลอดภัยทางถนนนี้จะเป็นประเด็นสำคัญที่จะถูกบรรจุในวาระการประชุมติดตามงาน
ของจังหวัด ทำให้ทุกหน่วยงานจะต้องมีความคืบหน้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโควิด -19 ทำให้การขับเคลื่อนในเรื่องความ
ปลอดภัยบนท้องถนนไม่สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบ เนื่องจากจะต้องขับเคลื่อนเพื่อคลี่คลายสถานการณ์
การระบาดเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ดี การขับเคลื่อนในเรื่องความปลอดภัยจึงได้บูรณาการเข้ากับประเด็นการ
ควบคุมโรค ซึ่งทำให้การขับเคลื่อนทั้งสองเรื่องเป็นไปด้วยดี แม้ว่าจะใช้ประเด็นหลักในการขับเคลื่อนคือ เรื่อง
การควบคุมโรคระบาด แต่ก็ยังสามารถขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยทางถนนได้ด้วยกระบวนการคือ

1. การประชุมเพื่อวางแผนงานร่วม โดยจะมีการประชุมระหว่าง ศปถ. อำเภอ และ ศปถ. องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับคณะกรรมการควบคุมโรค เพื่อหามาตรการในการดูแลคนในพื้นที่ ทั้ง
ในเรื่องการควบคุมโรคระบาด และนำเรื่องความปลอดภัยทางถนนบูรณาการเข้าด้วยกัน
2. การตั้งด่านคัดกรองโควิด (แทนการตั้งด่านอุบัติเหตุ) แต่ในการดำเนินการนั้นได้มีการบูรณาการ
เรื่องการลดอุบัติเหตุดังนี้
 - การเลือกตำแหน่งของการตั้งด่านในจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ซึ่งเท่ากับเป็นการคัด
กรอง ป้องกันอุบัติเหตุด้วย
 - ระยะเวลาในการตั้งด่านนานกว่าที่ผ่านมา ทำให้หน้าที่ของด่านทั้งในเรื่องการควบคุมโรค
และการลดอุบัติเหตุสามารถตั้งได้นานมากขึ้น การทำงานจึงยาวนานขึ้น

- ตั้งด่านเป็นประจำทุกวัน ลดความเสี่ยงของทั้งสองเรื่องลงได้ จากเดิมในสถานการณ์ปกติ กำลังของเจ้าหน้าที่อาจมีไม่มาก ไม่สามารถตั้งได้ทุกวัน
3. นอกจากนี้ในสถานการณ์โรคระบาดดังกล่าว ยังมีมาตรการที่ช่วยให้เกิดการลดอุบัติเหตุไปพร้อมกัน ทำให้จำนวนการเกิดอุบัติเหตุในช่วงนี้ลดลงอย่างมาก (ซึ่งเป็นภาวะเพียงชั่วคราวเท่านั้น) คือ
- การปิดสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นมาตรการควบคุมโรคระบาดโควิด -19 ซึ่งช่วยทำให้ลดการเดินทาง การเกิดอุบัติเหตุลดลง
 - การงดจำหน่ายสุรา ทำให้จำนวนการเกิดอุบัติเหตุลดลง
 - การเว้นระยะห่างทางสังคม

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อน

ปัจจัยสำคัญคือ บูรณาการงานป้องกันอุบัติเหตุเข้ากับทุกประเด็นในการขับเคลื่อนของจังหวัด เช่น บูรณาการกับประเด็นการควบคุมโรค การดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะบูรณาการได้นั้น ผู้ขับเคลื่อนจะต้องมีความยืดหยุ่นในการมองประเด็น โดยไม่มองเพียงการป้องกันอุบัติเหตุเป็นประเด็นโดด ๆ เพียงประเด็นเดียว แต่มองให้เห็นการเชื่อมโยงของทุกประเด็นที่สามารถเชื่อม และผนวกเอาการขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าวเข้ากับเรื่องความปลอดภัยได้ในทุกช่องทาง

อำเภอหนองหาน การขับเคลื่อนเพื่อลดอุบัติเหตุ

อำเภอหนองหาน.. อำเภอที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุและเสียชีวิตมากที่สุด เนื่องจากถนนหมายเลข 22 เป็นถนนที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยที่สุด จึงต้องการลดสถิติการเสียชีวิตลง โดยผู้ขับเคลื่อน ประสานงานหลักมาจากฝั่งสาธารณสุข เน้นเรื่องการรักษาพยาบาล แต่ในช่วงแรกของการทำงานนั้นยังทำงานในลักษณะของการแยกส่วน และคิดว่าเรื่องการป้องกันเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานอื่น แต่สิ่งที่มีเช่นเดียวกันคือ เป้าหมายเพื่อลดอุบัติเหตุ และสิ่งที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องคือ การให้ความสำคัญกับการทำงานเรื่องข้อมูล และมีการรายงานผลในที่ประชุมเดือน เมื่อมีเวทีของการพูดคุย ยิ่งทำให้เห็นว่าจะต้องมีการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยข้อมูลเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนร่วมกัน ทั้งในเรื่องของการลงสอบสวนเชิงลึก การพาชุมชนให้วิเคราะห์หาสาเหตุ และทางออกร่วมกัน พร้อมทั้งการทำข้อตกลงของชุมชนเอง ซึ่งจะเป็นการควบคุม ดูแล และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยความเห็นชอบของคนในชุมชนเอง และเกิดการดูแล กำกับให้เป็นไปตามข้อตกลงที่มีขึ้นเอง

“อำเภอหนองหานเป็นอำเภอที่มีประชากรประมาณ 110,000 คน มีถนนสายอุดร-สกลนคร หมายเลข 22 เป็นถนนที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดเมื่อ 2 ปีที่แล้ว เป็นถนน 4 เลน แต่จะต้องผ่านอำเภอหนองหาน ก่อนเพื่อที่จะไปเที่ยวคำชะโนด ถนนเส้นนี้เมื่อปี 2560 ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร เสียชีวิต 29 รายภายใน 1 ปี ในถนนเส้นนี้ เราเข้ามารับงานเมื่อปี 2559 ที่อำเภอหนองหานเสียชีวิตทั้งหมด 49 ราย อยู่ในอันดับ 1 ของจังหวัดอุดรธานีมาตลอดทั้ง 12 เดือน พอเราเข้ามารับงานก็นึกว่าจะมีการลด อัตราการเสียชีวิตลง แต่กลับมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นมีเพิ่มอีก 3 ราย รวมเป็น 52 ราย ช่วงแรกที่เรารู้ว่า มันจะแยกส่วน เรื่องของการป้องกันมันไม่ได้เกี่ยวอะไรกับทางสาธารณสุขตามความคิดของเราในช่วงแรก เราเป็นเสาที่ 5 ของการรักษาพยาบาล แต่พอเราได้เข้ามาทำแล้วการทำงานก็ยิ่งแยกส่วน ตำรวจก็ไปทาง สาธารณสุขก็ไปทาง แต่เป้าหมายเหมือนกันคือเรื่องการลดอุบัติเหตุพอปี 2560 ได้มานั่งคุยกันกับกรมการปกครองซึ่งมีทางนายอำเภอ เราได้นำข้อมูลในส่วนนี้เข้านำเสนอที่ประชุมของ หัวหน้าส่วนราชการ ถึงแม้จะยังมีการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุมากเราก็กังำเสนอข้อมูลทุกเดือน พอเสียชีวิตในปี 52 ราย ถ้าเป็นคนในพื้นที่ของเราที่เสียชีวิตเราก็กังำลงประชาคมในหมู่บ้านนั้น เพื่อวิเคราะห์ปัจจัย 3 สิ่ง คือ คน ,รถ, ถนน เราก็กังำเริ่มเชิญคนกลาง เริ่มเชิญ ตำรวจ ท้องถิ่น กรมการขนส่งทางบก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อลงไปหมู่บ้านเพื่อไปทำมาตรา เพื่อหามาตรการที่จะช่วยไม่ให้มีกรณีอย่างนี้เกิดขึ้นซ้ำอีกในหมู่บ้านนั้น พอมีการนำเสนอเข้าทุกเดือน จุดที่ทำให้เรารั้เริ่มเห็นผลตอนปลายปี 52 ราย ท่านนายอำเภอเลยเสนอว่าให้นำประเด็นนี้เข้าที่ประชุมเพราะเป็นประเด็นหลักของอำเภอหนองหาน ในปี 2560 มีนายอำเภอนั่งหัวโต๊ะเป็นการคืนข้อมูลให้กับทุกส่วน ในเวทีจะเป็นการคุยเรื่องอุบัติเหตุเพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอันดับ 1 ในหัวหน้าส่วนราชการเหมือนกันท่านนายอำเภอ ส่วนสาธารณสุขคืนข้อมูลตัวนี้ คือให้เวลาสาธารณสุขมากกว่าทุกหน่วยงาน ถ้าพูดเรื่องอุบัติเหตุยังไม่จบ หน่วยงานอื่นห้ามพูด เราจะมีการคืนข้อมูลในแต่ละเดือนถ้ามีการเสียชีวิตก็จะมีการนำกรณีมาเล่าให้หัวหน้าทีมส่วนราชการฟังจะมีการนำเสนอทุกเดือนว่ามีการเสียชีวิตเพราะสาเหตุอะไรที่เป็นปัจจัยหลักและแนวทางแก้ไข ที่เป็นคำถามเพื่อให้คนที่อยู่ในที่ประชุมได้คิดช่วยกัน ถ้าอยู่ในพื้นที่ไหน ในพื้นที่นั้นก็ต้องมีการช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไร เช่น ถ้าเมาหรือไม่ใส่หมวกก็ต้องอยู่ที่ตำรวจ เราจะมีทีมอนุกรรมการทีมถนนใหญ่จะมีท่านนายอำเภอเป็นประธาน ก็มีการตั้งอนุกรรมการขึ้นมา อนุศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอ(ศปอ.อำเภอ) โดยมีท่านปลัดอาวุโสเป็นประธาน และมีผู้ช่วยสาธารณสุขเป็นเลขา มีการประชุมกลุ่มย่อยก่อนที่จะนำข้อมูลไปเสนอที่ประชุมใหญ่ โดยที่ประชุมประจำเดือนของหัวหน้าส่วนราชการ นายอำเภอจะให้ความสำคัญสั่งให้ทุกท้องถิ่นในปีแรก ใช้งบประมาณในส่วนของกองทุนพื้นที่ 45 บาท ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ทุกท้องถิ่นจะมีการสนับสนุนผ่านทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในปี 2560 ร่วมกัน และทำเสนอในส่วนของการทำ

ประชาคม การให้ความรู้ในชุมชนในปีนั้นเราจะเน้นเรื่องการรณรงค์ให้มีการใส่หมวกในปีแรก บางท้องถิ่นทำเอง บางท้องถิ่นก็จะใช้งบประมาณตัวนี้ทำเอง ในช่วงเทศกาล ส่วนเงินสนับสนุนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่วนหนึ่งก็มาจากโรงเรียน ก็ทำควบคู่กันไป ท่านนายอำเภอจะมีการสั่งการทุกครั้ง เวลาที่มีการประชุมนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 แห่ง ก็จะมาทั้งหมด ท่านนายอำเภอจะเป็นคนสั่งการป้องกันอุบัติเหตุในพื้นที่ ของปี 2560 ก่อนที่จะมีการจับปรับจะต้องมีการชี้แจงรณรงค์ในที่ประชุมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก่อนทุกครั้ง ในอำเภอหนองหานเราเน้นเรื่องของการสวมหมวกกันน็อค ทางตำรวจจะมีการตั้งด่านตรวจวินัยจราจรทุกวันทั้งอำเภอหนองหาน เพราะเป็นถนนเส้นหลัก และเริ่มเป็นตำบลต้นแบบในปี 2560 ปีแรกที่ได้รับเป็นตำบลต้นแบบได้รับเหรียญทองของตำบลหนองไผ่ ปีที่ 2 เราก็ได้มีการขยายในตำบลหนองนาคำและทำทุกพื้นที่ 12 ตำบล มี 15 ท้องถิ่น และทำไปพร้อมกันทุกแห่ง ก็ได้ส่งผลมายังปี 2561 จากที่มีการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ จำนวน 52 ราย ลงมาเหลือ 31 ราย ในปีถัดมา

พอมานปี 2561 การทำงานเริ่มเข้าที่เราก็มีหน้าที่เป็นหน่วยคืนข้อมูลและวางแผนให้แล้วเขาก็ไปดำเนินการเอง ทุกท้องถิ่นจะบรรจุแผนการลดและป้องกันอุบัติเหตุในทุกท้องที่ของอำเภอหนองหาน เราจะนำเสนอข้อมูลให้ดูว่าข้อมูลมันมีความสำคัญ ถ้าไม่เสียชีวิตก็จะมีผลกระทบในเรื่องอื่น ๆ เช่น พิกการ เป็นภาระของสังคม พ่อแม่ ครอบครัวที่ต้องมารับผิดชอบคนพิกการ ต้องขาดรายได้ไป และเราลงพื้นที่ทุกหมู่บ้านที่มีการเสียชีวิต ชาวบ้านจะมีการกำหนดมาตรการเองและประกาศเป็นมาตรการของชุมชนในการจับปรับ แต่จะมีการเตือนกันก่อนที่จะมีการจับปรับ ทำให้ตำรวจที่อำเภอหนองหานทำงานง่ายและลดการเสียต๋านในการจับเรื่องหมวกกันน็อค ก็จะมีการประกาศเป็น MOU ระดับอำเภอเลยเรื่องของการใส่หมวกกันน็อค บางหมู่บ้านก็มีการจับปรับ 50-100 บาท เขาก็จะจ่ายกันโดยที่ไม่มีประเด็นปัญหาในอำเภอหนองหานในส่วนของการบังคับใช้การใส่หมวก ตำรวจก็มีความเข้มแข็ง ทุกท้องถิ่นให้ความร่วมมือดี นายกก็ให้ความสนับสนุน เพียงแต่เราข้อมูลอย่าขาดต้องคืนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตอนนั้ก็จะมีการคืนให้ทุกวันจันทร์ของสัปดาห์จะมีการส่งข้อมูลภาพรวมให้ผ่านกลุ่มไลน์ต่าง ๆ ในอำเภอ กลุ่มไลน์หัวหน้าส่วน กลุ่มไลน์ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มไลน์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน” วันทนา ไพศาลพันธ์

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อน

หัวใจที่ทำให้การขับเคลื่อนของอำเภอหนองหานประสบความสำเร็จ และสามารถลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุลงได้ 2 ปัจจัยหลักคือ

1. การประสานความร่วมมือกันในการลงสอบข้อมูล จากเดิมที่ต่างฝ่ายต่างทำงาน และยังมีบางส่วนที่ไม่ได้มองว่าเป็นงานในความรับผิดชอบของตนเอง ทำให้การทำงานมีการแยกส่วน และขับเคลื่อนได้เพียงบทบาทภารกิจของแต่ละส่วน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาตามสถานการณ์มากกว่า แต่เมื่อมาประสานความร่วมมือ ก็ทำให้เกิดการเติมเต็มมุมมองในการทำงานที่มองเห็นเป้าหมายเดียวกันคือ ต้องการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งทำให้มีพลังในการทำงาน และเป็นการทำงานที่สอดคล้องกันได้อย่างดี และแต่ละฝ่ายช่วยขับเคลื่อนตามบทบาทของตนเอง แต่เติมเต็มการทำงานเพื่อตอบเป้าหมายได้อย่างดีมากยิ่งขึ้น

“เวลาเกิดอุบัติเหตุ พอมีการเสียชีวิตเราจะมีการนัดหมายกันเพื่อลงจุดเกิดเหตุ ตำรวจก็จะมาดูท้องถิ่นก็จะมา ถ้าเป็นคนในหมู่บ้านของเราเราก็จะมีการทำประชาคม ถ้าส่วนไหนที่เป็นเรื่องของคน เมาไม่ใส่หมวก เราก็จะโยนเรื่องไปให้ทางตำรวจเพื่อการบังคับใช้กฎหมายไป ถ้าเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมแล้วพื้นที่นี้ไม่ปลอดภัย อาจจะเป็นพื้นที่ที่มีป่ารก จะต้องทำอะไร เราก็ช่วยกันถางป่า ตัดต้นไม้ในวันรุ่งขึ้น ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนเป็นของใคร ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือของแขวง เราก็ทำหนังสือจากศูนย์ให้ทางนายอำเภอลงนามแล้วส่งไปที่แขวง ใครเป็นเจ้าของก็ส่งเรื่องไปหาคนนั้น

ถ้าไปพร้อมกันเราจะมองได้ครบทุกด้าน เราที่เป็นสาธารณสุขเป็นแต่เพียงตัวประสาน ตัวกลางที่ประสานข้อมูลที่อยู่กับเราแต่โดยหน้าที่ไม่ใช่หน้าที่ของเรา เราเป็นเสาที่ 5 พอเกิดเหตุโรงพยาบาล บอกเก็บ ทางกู้ชีพบอกเก็บ แต่เราคือตัวกลางที่เป็นตัวเชื่อมเพื่อให้ 5 เสาสามารถรวมกัน และเราจะคุยกันที่จุดเกิดเหตุเลย ถ้าเรื่องไหนที่เกินความสามารถของตำบล ทางสาธารณสุขจะนำข้อมูลนี้ไปเสนอในที่ประชุมให้กับท่านนายอำเภอทราบ เช่น แขวง ป้ายบังคับสัญญาณ เราก็จะทำหนังสือแจ้งไป

ป
หวัจะต้องเป็นหลักให้ นายอำเภอสามารถสั่งการได้ทุกอย่างเพียงแค่ข้อมูลที่เราให้จะต้องมีความชัดเจน ละเอียด งบประมาณจะใช้ผ่านทางท้องถิ่นทั้งหมด” วันทนา ไพศาลพันธ์

2. การใช้ข้อมูลเป็นเครื่องมืออย่างจริงจังในการแก้ไขสถานการณ์ สิ่งที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนคือ การคืนข้อมูล ซึ่งหมายถึงความถึงการงานตั้งแต่การสอบสวนเชิงลึกในพื้นที่ ซึ่งมีการทำงานร่วมกัน รวมถึงการวิเคราะห์หาสาเหตุ ความเป็นไปได้ เพื่อมองเห็นแนวทางแก้ไข และการคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบ มองเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ สร้างความตระหนัก รวมถึงการวิเคราะห์หาสาเหตุด้วยตนเอง และร่วมหาทางออกของชุมชนที่เหมาะสมกับบริบท และแก้ปัญหาได้

“การทำงานในเรื่องข้อมูล เราจะมีการคืนข้อมูลให้กับวงประชุมทุกเดือน โดยมั่งข้อมูลเรื่องของคนจะเป็นช่วงอายุที่เสียชีวิต เวลา ถนนที่เกิดเหตุ ยานพาหนะที่เกิดเหตุ คือเราจะคืนข้อมูลให้ครอบคลุมให้ทั้งหมดเลย จะมีการบอกว่าช่วงนี้ที่อำเภอของเรากลุ่มที่เสียชีวิตมากที่สุด คือ กลุ่มช่วงอายุ 15-19 ปี ช่วงนี้เป็นช่วงวัยรุ่นเราจะต้องกำชับผู้ปกครอง ถ้าปีนี้ผู้สูงอายุเยอะเราก็จะผ่านทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไปว่า ผู้สูงอายุถ้าจะไปไหนมาไหนช่วงเวลาตอนกลางคืนจะต้องให้คนในครอบครัวพาไป เช่น ลูกหรือหลานและลูกหลานก็ต้องมีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป เราต้องพูดประมาณนี้ที่ไม่กดดันหรือเครียดมากเกินไป รถที่จอดเสียอยู่ที่ไหล่ทางแล้วมีรถมาชนท้ายเสียชีวิตก็มากเพราะไม่มีป้ายบอก ช่วงที่เสียชีวิตมากที่สุดคือ ช่วงเวลา 16.00 – 18.00 น. ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ต้องออกจากบ้านในช่วงเวลานี้ เราก็จะมีการแจ้งไป

การที่เราคืนข้อมูลเพราะคิดว่าถ้าเราสอบข้อมูลแล้วไม่ส่งต่อให้กับใคร รู้แต่ตัวเองมันก็จะอยู่กับเรา ไม่ได้ช่วยชุมชน อำเภอของเราเลยในการช่วยลดอุบัติเหตุ ไม่ได้นำข้อมูลไปใช้ ข้อมูลอยู่กับเราก็ไม่เกิดประโยชน์ พอเราเริ่มใช้ข้อมูลเริ่มมีการคืนข้อมูลที่ชัดเจน เราก็มองว่าข้อมูลเป็นส่วนที่สำคัญ ข้อมูลเชิงลึกสำคัญในการที่จะช่วยป้องกันได้อย่างมาก บางคนตายเพราะเมาแล้วขับผ่านด่านมาได้ อย่างไรก็ตาม เราก็มีการตามข้อมูลไปที่ด่านของตำรวจ การตายแต่ละครั้งตายอย่างไร ที่อำเภอหนองหานเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 60% เวลาเกิดเหตุมันก็จะเชื่อมโยงไปหลายหน่วยที่เกิดเหตุ ทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกัน และทุกท้องถิ่นก็จะมีเวทีตำบลเดือนละ 1 ครั้งเหมือนกัน ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลก็จะนำข้อมูลส่วนนี้คืนให้ ส่วนในเวทีที่นั่งประชุมกันแบบนี้ก็มีการคืนข้อมูลผ่านทางกลุ่มลาย ทีมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะนำข้อมูลไปคืนที่ตำบลก็จะมีการบูรณาการกันทุกเดือน ข้อมูลจะมีการคืนให้ทุกเวที แต่ถ้านายอำเภอไปเวทีไหน ท่านก็จะเป็นคนพูดเองในส่วนนี้ มันก็เลยทำให้เรามองว่า ถ้าหัวหน้าทำ หัวตอบรับและมีข้อมูลที่ชัดเจนมันก็จะขับเคลื่อนไปได้ ตอนแรกก็คิดว่าจะทำไม่ได้ การเกิดอุบัติเหตุในช่วงปี 2562 จากเสียชีวิตจำนวน 31 คน ลดเหลือ 25 คน ในทุกสิ้นปีจะมีการจัดมหกรรมให้ทุกท้องถิ่นมาออกบูธเพื่อนำเสนอกิจกรรมที่ตัวเองได้ทำในรอบ 1 ปี และได้เชิญภาคีเครือข่ายมาร่วมและมีการมอบใบประกาศเกียรติคุณให้กับท้องถิ่นไหนที่ทำให้การเสียชีวิตลดลงได้เยอะ และมอบให้กับทางกู้ชีพที่เขาช่วยงานเราทั้งปีเป็นการกระตุ้นให้เขาช่วยงาน” วันทนา ไพศาลพันธ์

2.2 เส้นทางสู่ถนนปลอดภัย จังหวัดสระแก้ว : การสร้างเจ้าภาพเพื่อรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและขับเคลื่อนอย่างยั่งยืน

การขับเคลื่อนเพื่อสร้างความปลอดภัยทางถนนของจังหวัดสระแก้วนั้นมีความน่าสนใจในการก่อรูปคณะทำงานที่เป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก ซึ่งไม่ได้มาตามโครงสร้าง และเป็นองค์กรอิสระที่มีความสนใจในเรื่องความปลอดภัย และมีประสบการณ์ในการขับเคลื่อนประเด็นอื่น ๆ พร้อมกับการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ และการสร้างความยั่งยืนโดยการสร้างเจ้าภาพในการขับเคลื่อนงานทั้งในระดับจังหวัด และในพื้นที่ ซึ่งสามารถเชื่อมต่อให้เกิดความยั่งยืนของการขับเคลื่อนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้กระบวนการทำงานที่ให้ความสำคัญกับเรื่องข้อมูล และการคืนข้อมูลยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงาน พร้อมกับการนำเครื่องมือ 5 ขึ้นไปปรับใช้เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกโดยเจ้าภาพของแต่ละพื้นที่ เพื่อมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหา การพัฒนาให้พื้นที่สามารถสร้างความยั่งยืนได้ด้วยตนเอง

บทเรียนที่ได้จากการทำงานของจังหวัดสระแก้วที่สำคัญคือ

1. แนวคิดการทำงานขององค์กรผู้ประสาน

แนวคิดการทำงานที่น่าสนใจ และเป็นหลักในการขับเคลื่อนจนสามารถเกิดผลสำเร็จของการสร้างความปลอดภัยบนถนน มี 3 ประเด็นคือ

- (1) การทำให้หน่วยงาน หรือคนในพื้นที่เป็นเจ้าภาพให้ได้ ให้เขารู้สึกถึงความเป็นเจ้าของให้ได้ก่อน จะขับเคลื่อนเรื่องอื่น เพื่อที่เขาจะเกิดแรงบันดาลใจในการลุกขึ้นมาขับเคลื่อนประเด็นเหล่านั้นด้วยตนเอง และสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่
- (2) ต้องเชื่อมให้เป็น โดยบทบาทของคณะทำงานที่ขับเคลื่อนจะต้องมองเห็นการเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการหนุนเสริมจนเกิดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนของพื้นที่ นั้น ย่อมหมายความว่าคณะทำงานจะต้องมองเห็นภาพทั้งกระดาน และรู้ว่าจะเชื่อมใคร เพื่ออะไร และเมื่อไรจึงจะเชื่อมองค์กรภาคีเหล่านั้น
- (3) ต้องทำให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นมุมมองต่อการขับเคลื่อนในเรื่องนี้ต้องไม่ใช่มุมมองของการทำโครงการ ที่ดำเนินการแล้วจบโครงการ แต่จะต้องมองถึงความยั่งยืนที่จะเกิดว่าจะเกิดได้อย่างไร ซึ่งหัวใจสำคัญของการเกิดความยั่งยืนคือ การสร้างความเป็นเจ้าของ มองเห็นความสำคัญ ตระหนักในเรื่องนี้ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนเรื่องนี้ด้วยตนเอง (ซึ่งการจะสร้างความเป็นเจ้าของเหล่านี้ได้ การทำงานกับข้อมูล ให้ข้อมูลเป็นเครื่องมือในการยืนยันว่าเรื่องนี้เกิดการ

สูญเสียอย่างไร ให้ข้อมูลยืนยันถึงรูปธรรมของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก็จะสามารถสร้างความตระหนักในเรื่องนี้ได้)

2. การก่อรูปและขับเคลื่อนของคณะทำงานจังหวัด

การก่อรูปของคณะทำงานจังหวัดของสระแก้ว มีการก่อรูปภายใต้โครงสร้างทางการที่กำหนดไว้ แต่ความพิเศษคือ การที่มีผู้ขับเคลื่อนหลักเป็นกลุ่มองค์กรอิสระที่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นอีกหนึ่งโครงสร้างที่มีความน่าสนใจทั้งในแง่ของการเชื่อมประสานการทำงานที่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นเนื้อเดียวกัน การขับเคลื่อนเพื่อสร้างให้รองผู้ว่าราชการซึ่งรับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยบนถนนโดยตรงเห็นความสำคัญ และสามารถขับเคลื่อนงานในพื้นที่ให้เกิดความเป็นเจ้าของ และขับเคลื่อนโดยพื้นที่เอง ซึ่งบทเรียนของการทำงานขับเคลื่อนของกลุ่มขับเคลื่อนหลักจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าทำอย่างไรจึงสามารถขับเคลื่อนคณะทำงานจังหวัดได้โดยเป็นกลุ่มคนจากภาคเอกชน บทเรียนที่เกิดขึ้นประกอบด้วย

- การทำงานกับผู้บริหารสูงสุด ซึ่งก็คือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วซึ่งเป็นประธานในการกำกับดูแลงานความปลอดภัยของจังหวัด โดยสิ่งสำคัญที่จะต้องทำงานกับผู้บริหารก็คือ
 - : การสร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญของการขับเคลื่อน ซึ่งสิ่งที่สามารถช่วยได้คือการทำงานเรื่องข้อมูล ให้ข้อมูลเป็นตัวบอกถึงความสำคัญแทน เนื่องจากข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ มองเห็นรูปธรรมของปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การทำให้รองผู้ว่ามองเห็นว่าจังหวัดสระแก้วมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ (รองจากจังหวัดระยอง) ซึ่งการมองเห็นเช่นนี้ทำให้รองผู้ว่าฯ ให้ความสนใจในการขับเคลื่อนประเด็นนี้เป็นอย่างมาก และพร้อมบรรจุเรื่องการสร้างความปลอดภัยในการใช้ถนนเป็นหนึ่งในวาระสำคัญของการขับเคลื่อนของจังหวัด
 - : การบรรจุในโครงสร้างการทำงาน ดังนั้นจะต้องทำงานนอกรอบเพื่อให้บรรจุองค์กรภายนอกซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักให้อยู่ในกลไกอย่างเป็นทางการด้วย ซึ่งจะช่วยให้มีบทบาทในการขับเคลื่อน ประสานงาน และมีน้ำหนักในการขับเคลื่อนกับหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น (โดยข้อกำหนดของสำนักนายกได้เปิดช่องให้สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการที่เหมาะสมในพื้นที่สามารถเข้ามาอยู่เป็นกลไกในโครงสร้างได้ แล้วแต่คณะทำงานจังหวัดจะพิจารณา)
 - : การบรรจุประเด็นในการประชุม อีกหนึ่งเรื่องที่จะต้องทำงานนอกรอบ เพื่อบรรจุประเด็นที่สำคัญในวาระการประชุมของจังหวัดในแต่ละเดือน เพื่อให้เกิดการติดตามเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง และแต่ละหน่วยงานพร้อมให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนตามบทบาทภารกิจของตนเอง

- การขับเคลื่อน ประสานงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานสู่เป้าหมายเดียวกัน การทำงานเพื่อขับเคลื่อนขององค์กรผู้ประสานหลักนั้นจะต้องประสาน และทำงานกับหน่วยงานแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบรวมถึงการทำงานกับพื้นที่ โดยจะต้องทำให้ทุกองค์กรที่เข้ามาร่วมขับเคลื่อนมองเห็นเป้าหมายเดียวกัน มีทิศทางในการขับเคลื่อนไปในทางเดียวกัน คือ การสร้างความยั่งยืนในการผลักดันเรื่องความปลอดภัยทางถนน เพื่อให้การทำงานเกิดความสอดคล้อง และมีพลังในการดำเนินงาน
- สื่อสารอย่างทั่วถึง และสร้างผลลัพธ์ทันที่ การสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญในการรับรู้ถึงการขับเคลื่อนอย่างทั่วถึง และทำให้แต่ละหน่วยงานเท่าทันการรับรู้ข่าวสาร รวมถึงการร่วมมือกันในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

“ในเรื่องการสื่อสาร เราจะสื่อสารผ่าน Social แต่ละตำบลจะมี LINE กลุ่มเรื่องอุบัติเหตุ ของอำเภอก็มี เวลาเข้าไปร่วมมันจะมีหลายส่วน ก็จะแหว่งเรื่องมาแล้วว่าทำไมตรงนี้ถึงเป็นหลุมแบบนี้ วันเดียวเท่านั้น อบตเขาวิ่งเลย เพราะว่าใน LINE นั้นมีทั้งในอำเภอ มีรองผู้ว่าอยู่ด้วย ซึ่งมันก็ดีเหมือนกันที่มีคนคอยส่งข่าวกระตุ่นตรงนั้นตรงนี้เป็นอย่างนี้ จะมีคนจัดการทันทีเลย มันก็จะมี การที่มีคนมารับผิดชอบ ตรงนี้จะดำเนินการภายในกี่วัน จากเดิมบางอย่างต้องทำหนังสือทำเรื่องอะไรกว่าจะดำเนินการตอนนี้ทุกอย่างเร็วขึ้นมาก ก็จะมีส่วนตรงนี้ด้วย ก็จะมีการให้ข้อมูลกันตลอด จังหวัดก็มีกรุ๊ปไลน์ ที่ทางปภ.ส่วนใหญ่จะเป็นแอดมิน ตอนนี้เรามีอุบัติเหตุเท่านี้ หรือแม้แต่เป็นตัวกิจกรรมที่เราทำร่วมกัน อยู่ที่เราลงไปติดตามพื้นที่ ทุกอย่างอยู่ใน LINE กลุ่ม ไลน์ คุยกันตลอด ก็จะมีทั้งรองผู้ว่าคือศปภ. จังหวัดอยู่ในนั้น อำเภอ 9 อำเภอก็อยู่ในนั้น แม้แต่ข้อมูลอุบัติเหตุ ที่เราทำตรงนี้ก็มีการใส่เข้าไป LINE กลุ่มตลอดก็จะมีทางปภ.เป็นแอดมินหลัก ตำบลที่เราจะลงไป เราก็จะไปตั้งไลน์กลุ่ม ของตำบลทั้งหมดอีกแล้วก็จะดูจุดเสี่ยงของแต่ละตำบล และประสานงานให้แต่ละหน่วยงาน ว่าจุดเสี่ยงเกิดจากอะไรเขาก็จะคุยกัน อย่างที่พี่น้ำทิพย์บอก เราก็จะมาขับเคลื่อนระดับจังหวัดขับเคลื่อนระดับอำเภอ ระดับตำบลอย่างนี้ตลอด” น้ำทิพย์ เชียงเงิน

3. การมองเชิงยุทธศาสตร์สู่ความเปลี่ยนแปลงในภาพรวม

การขับเคลื่อนที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งของจังหวัดสระแก้วคือ การขับเคลื่อนอย่างมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ทั้งยุทธศาสตร์การทำงานกับผู้นำ (ซึ่งกล่าวแล้วในข้อ 2) และยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานกับพื้นที่ โดยบทเรียนของการทำงานเชิงยุทธศาสตร์ที่เห็นชัดคือ

- เลือกพื้นที่ยุทธศาสตร์ การเลือกพื้นที่ในการทำงานของคณะทำงานสระแก้วนั้น จะไม่เป็นการทำแบบครอบคลุมทุกพื้นที่แบบการตัดเสื้อโหลที่ทำงานกับทุกพื้นที่ในแบบเดียวกัน แต่การเลือกพื้นที่ในการขับเคลื่อนเชิงลึกของสระแก้วจะต้องเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหานั้นมากกว่าพื้นที่อื่น โดยสำรวจจากข้อมูล สถิติการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การทำงานที่จะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง “ก่อน – หลัง” ได้อย่างชัดเจน เพื่อให้พื้นที่เหล่านี้มีความเป็นต้นแบบที่ชุมชนอื่นมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน และสร้างความเชื่อมั่นว่าสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้การมุ่งไปทุกพื้นที่ หากเป็นพื้นที่ที่ไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น ความสนใจ หรือตระหนักในเรื่องนี้ย่อมต้องมีน้อยเป็นธรรมดา และการให้ความร่วมมือก็จะน้อยตามด้วย
- ในการทำงานต้องเห็นการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ดังนั้นการเลือกพื้นที่จึงต้องมั่นใจว่าสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ไม่มากนัก แต่ต้องเห็น เพื่อทำให้ชุมชนอื่นเชื่อมั่นว่าสามารถทำงานขับเคลื่อนได้เช่นกัน และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่จะสร้างความต้องการในการขับเคลื่อนประเด็นนี้เช่นกัน ดังนั้นการทำงานกับข้อมูลจึงต้องให้ความสนใจในการเก็บข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงก่อน และหลังให้เกิดรูปธรรมความชัดเจนที่จับต้องได้เช่นกัน
- ทำงานแบบบนลงล่างพร้อมกับล่างขึ้นบน โดยธรรมชาติของการขับเคลื่อนในประเด็นนี้ เป็นโครงสร้างแบบทางการ ซึ่งมีลักษณะของการทำงานแบบบนลงล่าง คือ ผู้ว่าราชการจะเป็นหลักในการขับเคลื่อน ดำเนินการ และหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ต้องดำเนินการตามนั้น พร้อมมาบอกเล่าความคืบหน้าของการขับเคลื่อนในที่ประชุมประจำเดือน แต่การทำงานของสระแก้วเป็นการขับเคลื่อนกลไกทั้งสองส่วนให้ทำงานสอดประสานกัน คือ การทำงานเชิงโครงสร้าง จะช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพให้เกิดขึ้นได้เร็ว เช่น การปรับสภาพพื้นผิวถนน ป้ายสัญญาณ ไฟฟ้า แสงสว่าง เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำงานในลักษณะของล่างขึ้นบนด้วย หมายความว่าต้องมีการขับเคลื่อนการทำงานของชุมชนให้เกิดความสำเร็จ สร้างความตระหนักให้คนในพื้นที่มองเห็น และพร้อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปพร้อมกันด้วย

“เราอาจจะไม่เหมือนกับจังหวัดอื่น เป็นแบบบนลงล่าง แต่พวกเรา จะมีข้างล่างขึ้นมาด้วย อย่างที่บอกเรามาจากข้างล่างเราคิดอยู่แล้วว่า กลไกทั้งล่างยังไม่พอ แต่พอตอนนี้เราต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า มันไม่พอจริง ๆ พอถึงเวลานั้นมี ทั้งข้างล่างด้วยข้างบนด้วยก็มาช่วยกัน จึงเห็นผลหลายอย่างที่ออกมาอย่างเช่น หน้าโรงเรียนอนุบาลสระแก้ว แต่ก่อนรถแทบจะขยับไม่ได้เลย ถนนมันแคบมาก รถผู้ปกครองก็จะเต็ม เราก็เองประมาณไปให้ทางโรงเรียน เอาเครื่องมือ 5 ชิ้นเอาการวิเคราะห์ ตอนนี้ไม่มีแล้ว ทุกอย่างเข้าไปดำเนินการในโรงเรียนหมด ออกมาข้างนอก

จะไม่มีการ ทบทวนก็บอกว่าถือว่า เราสามารถมองเห็นได้เลยว่ามันเปลี่ยนแปลงได้” วันวิสา
ขามน้ำทรัพย์

4. การทำงานข้อมูลให้ประสบผล

ฐานข้อมูลที่เกิดขึ้นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ จัดทำข้อมูลหลายระดับ เช่น ข้อมูลภาพกว้าง เช่น สถิติของการเกิดอุบัติเหตุของประเทศ ความสูญเสียที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นการทำให้เห็นความชัดเจนถึงความรุนแรงของปัญหาในจังหวัด เช่น การทำให้มองเห็นว่าจังหวัดของตนเป็นจังหวัดที่มีการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุดเป็นอันดับสอง ก็ทำให้เกิดการมองเห็นตัวเองชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกันการทำงานข้อมูลอาจไม่ใช่เพียงตัวเลขที่ชัดเจนเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องทำให้มองเห็นเรื่องราวความสูญเสียที่เกิดขึ้น ทั้งการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักของครอบครัว หรือความพิการ หมดศักยภาพที่เคยมีของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้ครอบครัวต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปหมดเพื่อรับภาระดูแล เรื่องราวเหล่านี้จะต้องประกอบกับข้อมูลตัวเลข ซึ่งจะเป็นตัวเร่งความพ触หนักให้เกิดขึ้นได้อย่างมาก

นอกจากนี้ หน้าที่อีกอย่างหนึ่งของข้อมูลคือ จะต้องเป็นองค์ประกอบหลักที่นำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งในจังหวัดสระแก้วนั้นมีการใช้เครื่องมือต้นไม้ปัญหาเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์หาสาเหตุอย่างรอบด้าน เพื่อร่วมวางแผนทางการแก้ปัญหาร่วมกันที่มองเห็นสาเหตุที่แท้จริง และมีทางออกที่เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่

5. การสร้างเจ้าภาพ หัวใจของการขับเคลื่อนให้สำเร็จ และยั่งยืน หัวใจของการทำงานนี้ให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมที่คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ไม่ว่าจะจากการเปลี่ยนด้วยตนเอง หรือการสร้างมาตรการที่คนในชุมชนยอมรับและพร้อมจะทำตามโดยสมัครใจ ดังนั้นการสร้างเจ้าภาพ จึงเป็นสิ่งที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น ทั้งจากการทำงานเรื่องข้อมูล การสร้างการมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง ซึ่งจะเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

“ถ้าแต่ละองค์กรขึ้นมาเป็นเจ้าภาพของตัวเอง สิ่งที่เราสร้างเราไม่ได้สร้างแค่กลไก แต่เป็นการสร้างเจ้าภาพด้วย เจ้าภาพหมายความว่า เขาต้องรับผิดชอบในส่วนของตัวเองอย่างเช่น เราลงไปในพื้นที่ เราจะรู้เลย ของฝั่งหน่วยงาน เรารู้ว่าอยากให้บอกว่าบางอย่าง มันเป็นเรื่องของพื้นที่ถนน เรื่องแสงสว่างเรื่องหลายๆอย่าง แต่ตัวพื้นที่จะเป็นคนตอบได้ดีที่สุด ว่าตกลงในพื้นที่ของเขาที่จริงต้องแก้

อะไร บางคนบอกว่ามืดไม่มีไฟแสงสว่าง บอกว่าไม่ใช่ยังมีไฟยังมีเด็กแว้น มองเห็นก็จริงแต่กลายเป็นศูนย์รวมของเด็กแว้น เพราะฉะนั้นอาจจะไม่ใช่แค่ไฟ คือในพื้นที่เขาจะสามารถสะท้อนออกมาได้เพราะเขาอยู่ตรงนั้นตลอดเวลาไม่ใช่เรา เราก็เลยบอกว่า เราต้องการจะสร้างก็คือตัวเจ้าภาพที่ว่า ชาวบ้านต้องออกมาคุยแล้วว่าอันนี้ เป็นอย่างนี้ อย่างนี้แล้วนำเสนอ ไปเป็นขั้นตอน ส่วนของทางศปถ.จังหวัด ก็จะทำตาม เราคิดว่ารูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ยั่งยืน และทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าภาพ” วันวิสา ยามน้ำทรัพย์

“สิ่งที่ผมค้นพบ คือเขาเป็นเจ้าของ มีส่วนคิดส่วนร่วมออกแบบ รู้สึกมันจะครึกครื้น และมีชีวิตชีวาว่าเขาเป็นเจ้าของปัญหา และมาทำร่วมกัน ส่วนที่น้องสาวบอกว่าบางอย่าง บางพื้นที่ เขาก็ยังทำอยู่นั้นหมายความว่า ก่อนที่เราจะทำ เราขอข้อมูลและคืนให้กับชุมชน ข้อมูลที่มีการเสียชีวิตเยอะ แจ้งเหตุมาจากอะไร คำว่าสิ่งที่เขาทำได้อคือ ภูมิทัศน์ตรงนั้นมันอาจจะบดบังมาตลอด แต่พอมีกติกาเขาถึงบอกว่า ทุก 15 วันจะต้องมาปรับให้มันโล่ง เพื่อไม่ให้บดบังการมองเห็น ซึ่งตรงนี้ได้ผลเพราะเขาเกิดความตระหนักว่า ถ้าเขาไม่ทำ ซึ่งทำให้มองเห็นชัดเจนว่า การมีกติกาข้อตกลงในชุมชน และนำข้อมูลปัญหาไปทำให้เขาเห็น มันเกิดการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องไปบังคับด้วยจิตสำนึก ในการรับผิดชอบชุมชน” กองคำ รอดภัย

อรัญประเทศ : กลไกขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลง

การขับเคลื่อนเพื่อทำงานเรื่องความปลอดภัยทางถนนนั้น เป็นการขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากคณะทำงานในพื้นที่ โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงาน คือ ศปถ. ระดับอำเภอโดยมีนายอำเภอเป็นประธาน และมีการแต่งตั้งคณะทำงานในระดับตำบลเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลง โดยมี ศปถ. อำเภอเป็นพี่เลี้ยง การขับเคลื่อนจะเลือกจากพื้นที่ที่สนใจ ต้องการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นจริง และจึงให้พื้นที่ที่สำเร็จเป็นต้นแบบให้ตำบลอื่นมองเห็นและดำเนินการต่อ

กระบวนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และสำรวจความเป็นไปได้ของสาเหตุที่แท้จริง พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่แท้จริง และจะช่วยทำให้มองเห็นแนวทางการแก้ไขที่สามารถแก้ที่ต้นเหตุของปัญหาได้จริง และนำมาสู่การแก้ปัญหาที่สร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริง

“ในส่วนของตำบลคลองน้ำใส เราเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ปี 62 ที่ว่าจะตั้งศูนย์ ในส่วนคณะกรรมการประกอบด้วยท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธาน และมีสมาชิกคือกำนันผู้ใหญ่บ้าน อสม. โรงเรียนและ รพ. สต. รวมถึงผู้แทนจากชุมชน เข้าร่วมในการเป็นคณะกรรมการ ซึ่งเริ่มแรกเราได้มีการ

ประชุมกัน กำหนดว่าจะดำเนินการไปต่ออย่างไร ในส่วนแรกที่เราทำก็คือ ได้รับความอนุเคราะห์จากทางศปท.อำเภอเป็นพี่เลี้ยงให้เรา ในการใช้เครื่องมือ 5 ขั้นที่ได้ทำไปซึ่ง ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ แต่ว่าในส่วนของการป้องกันและลดอุบัติเหตุคือเรามีโครงการที่ดำเนินการในทุก ๆ ปีอยู่แล้วซึ่งจะมีในช่วงของเทศกาลต่าง ๆ ที่จะ มีมาตรการป้องกันอยู่แล้วแต่ในส่วนนี้ก็คือเราเพิ่มเติมขึ้นมาซึ่งถือว่ามันช่วยในเรื่องนี้ได้มาก ที่เรดำเนินการกันมาแล้วก็จะเป็นในเรื่องของการสำรวจจุดเสี่ยง ซึ่งเราได้สำรวจจุดเสี่ยงไปแล้วในตำบลคลองน้ำใสของเรา แล้วก็จะมีในเรื่องของการสำรวจจำนวนรถรถยนต์จักรยานยนต์ ซึ่งเราให้ทาง ขอความอนุเคราะห์จากทางรพ. สต. ให้ทีมอสม. ลงสำรวจข้อมูลให้ ทุกครัวเรือน ก็จะมีสำรวจว่ารถ มี พรบ. ไหมมีก็คันและมีคนใช้ก็คน มีหมวกกันน็อกหรือเปล่าแล้วสอบถามเขาว่า ในช่วงที่เขาขับรถออกไป เขาได้สวมหมวกกันน็อกไหม หรือว่าคาดเข็มขัดนิรภัยไหมอันนั้นคือเราได้ข้อมูลจากตัวนั้นมาแล้วแล้วก็รวบรวมกันไว้และนำมาวิเคราะห์กันและในส่วนของการมาตรการของ อบต. เอง เราก็เริ่มจากที่ตัวบุคลากรก่อน ก็คือให้เขาสวมหมวกกันน็อกทุกครั้งที่มาปฏิบัติงาน และในส่วนของคุณยพัฒนาเด็กเล็ก เราประสานขอรับการสนับสนุนหมวกกันน็อกได้ม้าร้อยกว่าอัน ซึ่งเด็กของเราประมาณ 60 คน ก็จะได้ให้เด็กเขาสวม เวลาพ่อแม่ผู้ปกครองมาส่ง อันนี้คือมาตรการของเรา”
ศุภกนก หันทุยง

พื้นที่ตำบลคลองน้ำใส เป็นพื้นที่ตัวอย่างที่สามารถดำเนินการเป็นต้นแบบที่เห็นรูปธรรมของการขับเคลื่อน และมาตรการที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน และทำให้หลายพื้นที่สนใจในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องความปลอดภัยบนท้องถนนด้วย โดยหากถอดบทเรียนโดยภาพรวมของอำเภอรัฐประเท จะพบปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ คือ

ปัจจัยสำคัญที่สร้างการเปลี่ยนแปลง

- มีคณะกรรมการในทุกระดับ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพราะการมีคณะทำงานในทุกระดับ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานให้เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะคณะกรรมการในพื้นที่ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับชุมชน เข้าใจบริบท และสามารถนำการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนได้ เป็นปัจจัยที่ทำให้การขับเคลื่อนงานในพื้นที่เป็นไปได้ง่ายกว่าการให้คณะทำงานระดับจังหวัด หรืออำเภอเข้าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน เนื่องจากมีความห่างจากชุมชนมากกว่า และไม่สามารถที่จะลงทุกพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

บทบาทของคณะทำงานจังหวัด และคณะทำงานอำเภอจึงมีบทบาทหนุนเสริมในฐานะพี่เลี้ยงให้กับคณะทำงานในพื้นที่ เพื่อจุดประกาย ส่งเสริมมุมมอง และสร้างความเข้าใจถึงเป้าหมายของ

โครงการ ผลที่จะเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อน และทำความเข้าใจเครื่องมือที่จะช่วยสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน

บทบาทของคณะทำงานทุกภาคส่วนจึงแตกต่างกัน แต่หนุนเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จคือ การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความยั่งยืนในการทำงานเรื่องความปลอดภัยทางถนน

- เลือกชุมชนที่พร้อม : กลไกหลัก, ชุมชน

การทำงานของพื้นที่ ซึ่งสามารถประสบผล และเกิดต้นแบบของการขับเคลื่อนได้นั้น ปัจจัยส่วนหนึ่งคือ การไม่ทำงานแบบหวานไปทุกพื้นที่ แต่จะเลือกพื้นที่ที่มองเห็นว่ามีองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนเกิดความสำเร็จ และจำนวนของพื้นที่ไม่จำเป็นต้องมาก เพียง 1-2 แห่งก็เพียงพอ และพัฒนาพื้นที่นั้นสู่การเป็นต้นแบบของการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นได้ โดยองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องมียคือ

- การมองเห็นความสำคัญของประเด็น ต้องการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างจริงจัง โดยส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนที่อาสาเข้าร่วม
- มีคณะทำงานที่พร้อมจะขับเคลื่อน และมีศักยภาพในการดึงให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งจะร่วมวิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไข และขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้จริง ดังนั้นคณะทำงานจึงควรประกอบด้วย ผู้นำทั้งแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ อสม. ที่สามารถเข้าถึงคนในชุมชนได้เป็นปกติ กลุ่มเด็ก เยาวชน ซึ่งมีความคล่องตัวในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ และช่วยจัดการข้อมูลที่ได้มาด้วย

- ทำงานจากจุดเล็ก แต่ทำให้สำเร็จ เพื่อเป็นต้นแบบ

การทำงานของอำเภออรัญประเทศ เริ่มต้นจากตำบลคลองน้ำใส ที่คณะทำงานระดับตำบลมีความกระตือรือร้น มองเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ และต้องการขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง ในขณะเดียวกัน แกนนำหลักซึ่งมาจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ก็มีความเข้าใจในเรื่องการใช้เครื่องมือ 5 ขั้นในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเรียนรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการมองปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และหาแนวทางการแก้ไขด้วยตนเอง

ในขณะที่ตำบลอื่นอาจจะยังไม่ได้มองถึงปัญหาเรื่องนี้เป็นเรื่องหลัก การขับเคลื่อนจึงเน้นที่ตำบลคลองน้ำใส โดยมีคณะทำงานจังหวัด และคณะทำงานอำเภอ เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด และร่วมขับเคลื่อนจนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการประเมินการทำงานที่เกิดขึ้น เพื่อทวนสอบกับเป้าหมายที่ต้องการว่าไปถึงหรือไม่ มีอะไรที่ต้องปรับปรุง พร้อมกับถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาเป็นโมเดลของการขับเคลื่อน จนสู่การเป็นต้นแบบ ที่ตำบลอื่นเริ่มมองเห็นความสำคัญ และต้องการที่จะนำเอาโมเดลนั้นไปขยายการทำงานกับตำบลของตนเองบ้าง

หัวใจของความสำเร็จ คือ การเลือกพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่จะต้องมองเห็นว่าสามารถขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลง เกิดผลสำเร็จของการดำเนินงานได้ มองเห็นเป็นรูปธรรมให้งานเรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ขยายขอบเขตจากเพียงแค่เรื่องการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มาสู่การปรับเปลี่ยนวิถีคิด ลงสู่พฤติกรรม และปลายทางคือการอยู่ร่วมกันอย่างมีเสถียรภาพ การทำในพื้นที่น้อย ๆ แต่ให้เห็นความสำเร็จเช่นนี้จะสามารถขยายไปสู่ชุมชน หรือตำบลอื่นได้เอง โดยดีกว่าการหว่านทำในอำเภอที่องค์ประกอบไม่เอื้อ และไม่เกิดผลสำเร็จ

“เราเริ่มจากจุดเล็ก ๆ ค่อย ๆ ขยับมันจะดีกว่าแต่ถ้าเกิดเราทำทั้งหมดหนุว่ามันไม่ได้ นอกจากจะให้ผ่านตัวชีวิต หนุว่ามันไม่ใช่ มันไม่ตอบโจทย์เรื่องของอุบัติเหตุ แต่ว่าถ้าเกิดเราทำ ค่อย ๆ ทำ ค่อย ๆ ขยายหรือว่ามันจะยั่งยืนมากกว่าอย่างข้อมูลที่สำคัญเราต้องคืนข้อมูลให้กับพื้นที่ ชุมชน ให้เขาเห็นความสำคัญเรื่องอุบัติเหตุ เราต้องทำให้เขาเป็นเจ้าของ ให้เขาคิดเองว่าเขาอยากทำมันถึงจะยั่งยืนแต่ถ้าเกิดว่าเราเอาไปให้เขาทำ เหมือนหนุไม่ยากแต่หน้าแต่บังคับให้หนุแต่งหน้า ถ้าเราไปยึดยึดบางที่ชุมชนจะคิดว่าไม่ใช่ปัญหาของเขาไม่ได้สนใจเขาก็จะทำโดยไม่มีความสุขเขาจะไม่มี ความชื่นชมกับผลงานที่เขาได้รับ อีกอย่างก็คือความพร้อมของชุมชนมันก็มีส่วนนะที่จะให้ประสบความสำเร็จและจะทำให้เป็นต้นแบบของ ตำบลอื่น ๆ ได้” ศุภกนก หันทยุง

- การสื่อสารเพื่อให้เห็นผลงาน

การสื่อสารยังคงเป็นเรื่องสำคัญในการขยายแนวคิดการดำเนินงาน หรือการปรับเปลี่ยนวิถีคิดต่อการขับเคลื่อนงาน ดังนั้น การเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่าน Social Media ที่เป็นการสื่อสารที่ผู้ใหญ่ในจังหวัดอยู่ในกลุ่มการสื่อสารนั้นด้วย ดังนั้นการสื่อสารจึงจะสามารถมีพลัง เนื่องจากการได้เห็นผลงานที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่มองเห็นความคืบหน้า และเอจจริงกับประเด็นนี้ ทำให้เกิดความต่อเนื่องของการขับเคลื่อนในประเด็นทั้งในระดับนโยบายที่มองเห็นผลสำเร็จ ประเด็นเหล่านี้อยู่ในใจผู้บริหาร ก็จะทำให้เกิดการกำกับในเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความยั่งยืนได้อีกทางหนึ่ง

“เราทำจุดเล็ก ๆ ทำให้ผู้ใหญ่เห็นท่านนายอำเภอก็จะมาดไลค์แต่ละครั้งหนุจะลงใน Facebook คือจะมากด like แล้วก็ไปเจอหน้าก็ถามว่าไปทำตำบลไหนมากี่เหมือนจะติดตามเราเรื่อย ๆ บางที่การติดตามไม่จำเป็นต้องมาประชุมกันแต่เราสามารถติดตามเรามีไลน์อยู่แล้ว LINE ของ ศปถ. ของอำเภอของตำบลมันสามารถที่จะส่งผลงานลงใน Facebook ลงในอะไรก็ได้ผู้ใหญ่เขาก็เห็นประมาณนี้” ศุภกนก หันทยุง

อำเภอวัฒนานคร : การขับเคลื่อนประเด็นเล็กแต่ชัดเจนให้ได้ผล

การขับเคลื่อนงานของอำเภอวัฒนานครเป็นการทำงานในรูปแบบการบูรณาการหน่วยงานในการทำงานร่วม โดยเน้นการสอบสวนเชิงลึก ที่จะมีการลงสอบสวนร่วม พร้อมการร่วมหาสาเหตุของอุบัติเหตุที่นั้นกับคนในพื้นที่ และเปิดทางของการแก้ปัญหาให้คนในพื้นที่เป็นผู้กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง

“ในการทำงานคณะกรรมการที่จะไปคุยกันว่าพื้นที่ไหนที่มีปัญหาเรื่องอุบัติเหตุ เราก็จะไปดูว่า เกิดจากอะไร ตรงนั้นภูมิทัศน์เป็นอย่างไร เกิดจากอะไร ทำไมถึงมีอุบัติเหตุบ่อย และ พื้นที่เขาก็จะมานำเสนอว่า ว่ามันควรจะอย่างไร ควรจะแก้ปัญหาดตรงไหน ในการทำงานจะบูรณาการร่วมกัน โดยคณะทำงานอำเภอจะเข้าไปพื้นที่ เช่นเวลามี อุบัติเหตุอย่างหนองยาง เกิดอุบัติเหตุจะเป็นพื้นที่เชื่อมโยง กับวัฒนานคร เราจะมาดูกันว่ามันเกิดจากอะไร ส่วนใหญ่ที่เกิดอุบัติเหตุ ตรงนั้นจะเป็นรถจากที่อื่น ที่มาประสบตรงนั้น เบื้องต้นมีไฟกระพริบ เป็นไฟกระพริบเหลืองแดง ตรงแยก แต่ก็ลดลงได้บ้าง แต่ก็ยังเกิดอุบัติเหตุอยู่ ตำรวจสาธารณสุข และทางกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็มานั่งคุยกัน กำลังหาแนวทางแก้ไขกันอยู่ เพื่อลดอุบัติเหตุ ตรงนั้น” บุษปวัน เทียนทอง

การขับเคลื่อนในอำเภอวัฒนานคร จึงเป็นความพยายามที่จะทำให้พื้นที่หาแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องอุบัติเหตุ โดยแนวทางนั้นจะเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขที่ต้นเหตุ และคนในพื้นที่พร้อมที่จะดำเนินการตาม ซึ่งจะเป็นการสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ แม้ว่าในปัจจุบันอยู่ในช่วงของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความยั่งยืนในเรื่องนี้อย่างจริง และมีบางเรื่องที่ยังไม่ได้เกิดรูปธรรมความสำเร็จที่สมบูรณ์ แต่ก็มองเห็นทิศทางการขับเคลื่อนที่ให้ความสำคัญกับการลุกขึ้นมาเป็นเจ้าภาพ หรือเป็นเจ้าของประเด็น และสร้างความยั่งยืนของการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพพื้นที่ของอำเภอวัฒนานครที่มีโรงงานเป็น Setting สำคัญในการทำงานเรื่องการสร้างความปลอดภัยทางถนน เนื่องจากคนทำงานในโรงเรียนใช้รถจักรยานยนต์เป็นจำนวนมาก กลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงจึงอยู่ในพื้นที่นี้มากเช่นกัน การขับเคลื่อนของอำเภอวัฒนานครจึงไม่ใช่เพียงการขับเคลื่อนกับในพื้นที่ชุมชนที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยเท่านั้น แต่ยังมีการทำงานเชิงป้องกันกับโรงงานด้วย

“ตอนที่ตั้งมาตรการองค์กร กับทางโรงงาน ที่จริงเดิมโรงงาน น้ำตาล มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอยู่แล้ว โดยเบื้องต้นจะไปขอการสนับสนุนหมวกกันน็อค ซึ่งเขาจะให้ตลอด จนเรามีจัดกิจกรรมอะไร เขาก็มีส่วนช่วยสนับสนุนอุปกรณ์บ้างให้ทุนบ้าง หลายอย่าง เมื่อโครงการนี้มาจึงไปคุยเรื่องการรณรงค์สวมหมวกกันน็อค เขาเอาด้วย เดิมโรงงานน้ำตาล เขาก็มีมาตรการของเขาอยู่แล้วแต่ไม่ได้จริงจัง เมื่อเราเข้าไปคุยขอความร่วมมือ เขาก็มีมาตรการออกมา คือจริงแล้วโรงงานน้ำตาลยังไม่มีมาตรการเรื่องการสวมหมวก

กันนี้อะ พอดีที่เราลงไปคุยกับเขา ในช่วงแรก ตอนที่สส.ลงชุมชน ก็ไปคุยไว้คร่าวๆ เขาก็ยังไม่ค่อยเท่าไร จนกระทั่งนายอำเภอ ศปธ. อปท. ได้เชิญโรงงานเข้ามาเซ็น MOU โรงงานก็เลยทำเพราะเห็นว่าหากทำเรื่องนี้จริงจัง อุบัติเหตุก็จะลดลง เขาก็เลยร่วมด้วยค่ะ ซึ่งช่วงแรก ๆ ได้แค่ 96% มันมีมาตรการที่ใครไม่สวมหมวกกันน็อคต้องให้กลับไปสวมมาก่อน ลักษณะแบบนี้ กระทั่งตอนนี้ เป็น 100 เปอร์เซ็นต์มาแล้ว ซึ่งมันก็ส่งผลให้ อุบัติเหตุทางถนนลดลง เยอะพอสมควร” น้าทิพย์ เชียงเงิน

นอกจากนี้ยังมีการทำงานกับโรงเรียน เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การที่เด็กวัยรุ่นมีการขี่จักรยานยนต์ที่ไม่ปลอดภัย เร็ว ฉวัดเฉวียน แข่งกัน ทำให้การทำงานขับเคลื่อนจึงไม่อยู่เพียงชุมชน และโรงงาน แต่ยังได้ขยายไปยังโรงเรียน โดยบูรณาการความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำงานในลักษณะป้องกัน เพื่อลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น

“ในตัวอำเภอวัฒนานครเอง มีจุดเด่นคือท่านนายอำเภอกับกำนัน จะลงพื้นที่ในเรื่องของเด็กแว้น วัฒนานครเด็กแว้นเยอะมาก เพราะมีวิทยาลัยเทคนิคสระแก้ว ตั้งอยู่ที่นี้ แล้วก็มีศูนย์ที่เป็นเกี่ยวกับศูนย์ราชการแบบนั้นมาก ถนนเป็นทางเชื่อมไปสู่ บุรีรัมย์ ช่วงแรก ๆ เด็กก็จะจับได้ว่า เดี่ยวกำนันกับนายอำเภอ จะลงไป วันพุธวันจันทร์ ตอนหลังในอำเภอเลยบอกว่าไม่ต้องแล้ว เดี่ยวโทรเรียกกำนัน ประสานให้ผมหน่อย และลงไปในวันที่มันไม่ใช่ เพราะฉะนั้นก็จะจับเด็กได้ หลังจากจับได้ก็จะมี การ คุยกับผู้ปกครอง และภาคีทีม หลังจากนั้นนายอำเภอก็บอกว่าต้องเอามาทำอะไรสักอย่างแล้วก็เลยเอาเข้าวัด ไปฟังเทศน์บ้าง ไปช่วยงานในวัดบ้าง อันนี้เป็นจุดเด่นของวัฒนานคร ซึ่งจะแตกต่างกับตรังนั้น ที่เป็นเรื่องการบูรณาการ อันนี้เป็น หน่วยงานที่ลงไปทำเยอะมาก โดยเฉพาะ Miracle of Life ก็จะมีพวกอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ

มาตรการอีกมาตรการของวัฒนานครคือ โรงเรียน เราได้เชิญโรงเรียนให้ทำมาตรการสวมหมวกกันน็อคในโรงเรียนซึ่งจะมี วิทยาลัยเทคนิค จะติดกับ สถานีตำรวจภูธรวัฒนานคร ช่วงเช้าก็จะส่งตำรวจไปโบกรถตรังนั้น ในขณะที่เดียวกันคุณครูก็ต้องมาเพื่อควบคุมการสวมหมวกกันน็อคของเด็ก คุณครูก็จะสะท้อนกลับว่าเด็กช่วงระหว่างไปโรงเรียน ไม่ใส่หมวกกันน็อคแต่มาใส่ที่หน้าโรงเรียน เห็นครูมาแล้วใส่ ก็ยังหาวิธีกันอยู่ว่าจะทำอย่างไรได้”

บทเรียนสำคัญที่ได้จากการขับเคลื่อนงานของอำเภอวัฒนานคร

- ประเด็นเล็กทำให้มี Focus และรูปธรรมที่ชัดเจน

ประเด็นที่อำเภอวัฒนานครขับเคลื่อนนั้น มีประเด็นหลัก คือ การรณรงค์เพื่อให้เกิดการสวมหมวกนิรภัย เนื่องจากผลการวิเคราะห์ปัญหาที่ออกมาพบว่าสาเหตุของการเสียชีวิตคือ การไม่สวมหมวกนิรภัย จึงทำให้ประเด็นนี้เป็นประเด็นหลักของการขับเคลื่อนในพื้นที่ และแม้ว่าจะเป็นประเด็นเล็ก

คือ การสวมหมวก แต่ข้อดีของการทำประเด็นเล็ก และประเด็นหลัก ก็คือ มองเห็นรูปธรรมที่ชัดเจน จับต้องได้ คนในพื้นที่ทุกคนมองเห็นว่าสิ่งที่โครงการต้องการให้ดำเนินการคืออะไร และโครงการเอง ก็เห็นว่าประเด็นนี้เป็นเรื่องหลักที่ช่วยป้องกันได้ ดังนั้นการวิเคราะห์ให้เห็นประเด็นที่เป็นจุดความดีความสำคัญเพียงประเด็นเดียว และเป็นประเด็นที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติ ก็จะสามารถทำให้เกิดการคล้อยตาม และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

หมายความว่าในการลงขับเคลื่อนจริง ในช่วงของการวิเคราะห์สาเหตุ และแนวทางการแก้ปัญหา ที่เป็นจุดความดีที่สำคัญ พร้อมทั้งมีความชัดเจนในการปฏิบัติตาม ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ในแต่ละพื้นที่ต้องมองหาประเด็นเหล่านี้ในการขับเคลื่อน คือ ชัดเจนในวิธีการ ทำตามได้ง่าย และพร้อมจะทำการเปลี่ยนแปลงก็จะเกิดขึ้นได้อย่างไม่ยากนัก

- การทำ MOU เป็นเหมือนสัญญาที่ช่วยให้ขับเคลื่อนจริงจัง
การใช้ MOU เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างมาตรการอย่างจริงจังนั้น ถือว่าเป็ยบทเรียนของการใช้ประโยชน์จากการทำงานเชิงโครงสร้างได้อย่างดียิ่ง เนื่องจากการทำ MOU ที่เกิดจากหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดในพื้นที่อย่างนายอำเภอ ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่จากเดิมมีการให้ความสำคัญกับการทำตามมาตรการที่ฝั่งบริหารกำหนดมาอยู่แล้ว การออก MOU ยิ่งเป็นการใช้ความเป็นทางการที่สามารถสร้างข้อตกลงร่วมกันที่จะต้องให้ความสำคัญต่อดำเนินการที่เป็นจริง แต่จะต้องอยู่บนเงื่อนไขการทำว่า จะต้องทำกับหน่วยงานที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหารนั่นเอง

2.3 เส้นทางสู่ถนนปลอดภัย จังหวัดนครสวรรค์ : การทำงานเป็นทีมลงสู่ความสำเร็จในพื้นที่

การขับเคลื่อนของจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนของกลไก ศปถ. ทั้งระดับจังหวัด และอำเภอ นั้นพบว่ามีความโดดเด่นในการทำงานเป็นทีม ที่สามารถทำงานได้อย่างสอดคล้อง ประสาน และหนุนเสริมการทำงานระหว่างกันตามบทบาทภารกิจของตนเอง ส่งผลต่อการขับเคลื่อนลงระดับ อำเภอ และเกิดการดำเนินงานขับเคลื่อนที่ส่งผลให้สามารถลดอุบัติเหตุทางถนนลงได้

“การขับเคลื่อนในพื้นที่ กระบวนการที่ 1 จะประชุมก่อน เชิญทุกอำเภอมาร่วมกัน แต่การประชุมทุกอำเภอต้องยอมรับว่าถ้าเชิญอำเภออย่างเดียวจะไม่ได้อะไรเลยเพราะอำเภอไม่ค่อยเข้าใจเรื่องวิชาการ เราก็ต้องเชิญสาธารณสุขหรือโรงพยาบาลเริ่มแรกที่เชิญประชุมจะมี รพ.สต.มาด้วย เชิญโรงพยาบาล ER ทุกแห่ง ให้หัวหน้า ER ทุกแห่งมาแล้วก็มีตำรวจมา แล้วก็มีของอำเภอมาร่วม แล้วบางแห่งเชิญกู้ภัยมาด้วย เริ่มเชิญคณะทำงานมาเริ่มจากตรงนี้ก่อน

ในตอนแรกเขายังไม่มีคณะทำงาน คือมีตามโครงสร้าง ที่จะมาทำในช่วงเทศกาลเป็นส่วนใหญ่ ไม่มี อนุกรรมการแบบที่เราต้องการว่าให้มาขับเคลื่อนเรื่องนี้ต่อเนื่อง แต่พอมีการจัดประชุมเราเชิญคนเหล่านี้ มาประชุมก่อนเพราะว่าเวลาที่เราจะมาจัดทำกลุ่มอย่างที่ต้องการจริง ๆ แล้ว และมาเรียนรู้เครื่องมือ 5 ขึ้น เพื่อกลับไปทำงานต่อ ก็จะต้องเป็นคนที่มีความเข้าใจ ซึ่งส่วนใหญ่คือสาธารณสุข ถ้าเกิดเราให้แต่ อำเภอก หรือปลัดอำเภอมายาวเดียว เขาอาจจะไม่มีส่วนร่วมมาก เพราะยังไม่เข้าใจ แต่จากองค์ประชุม ครั้งแรกเราจะเห็นว่าหัวหน้า ER ทั้งหลายเป็นแกนนำแต่ละอำเภอในการทำสร้างต้นไม้ปัญหา เพราะว่า มีประสบการณ์ และความเข้าใจทำให้เรียนรู้ได้เร็ว ส่วนใหญ่ รพ.สต. จะเป็นแกนนำเรื่องวิชาการ ไม่ว่าจะ เป็น 3 เหลี่ยมกำหนดปัจจัยปัญหาสุขภาพ ต้นไม้ปัญหา บันได อย่างนี้ จะมีบางอำเภอที่ พช.กำหนด เป็นตัวชี้วัด ปก.จะเป็นผู้ติดตามการใช้งบประมาณที่ได้มาว่าดำเนินการไปถึงไหน โครงการไปถึงไหน ส่วนคณะทำงานจังหวัดก็จะมี การลงพื้นที่ติดตาม เรามีไลน์กลุ่มเฉพาะของกลุ่มนี้ อยู่ เพื่อสื่อสาร โดยจะมี ทุกส่วนอยู่ในกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มรวม แต่ตอนหลังจะสื่อสารไปยังกลุ่มอำเภอ โดยมี รพช. เป็นศูนย์กลาง เพื่อประสานติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการ โดยคนที่ประสานหลักจะเป็นคนที่สามารถเชื่อม ประสานกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ สามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าเรา เหมือนเราใช้ รพช. เป็นสะพานไปหา อำเภอด้วย ในขณะที่ ปก.มีบทบาทสำคัญมากให้การที่เราหาตัวผู้ปฏิบัติแต่ ปก.เขาจะเป็นผู้สั่งการตรงกับพื้นที่ และมีบางพื้นที่ในปัจจุบันที่เราจะไปช่วยบางอำเภอ เนื่องจากก่อนเขาเริ่มทำโครงการ ก็จะมี เขาก็โทรมาหาทีมคณะทำงานจังหวัด เพื่อให้ลงไปช่วยสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะเครื่องมือ 5 ขึ้น แล้วเวลา อำเภอส่วนใหญ่จัดประชุม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อปท.ในพื้นที่จะเข้าร่วมประชุมทั้งหมด โดยใช้บักกอนนี้ เขาก็จะเชิญคณะทำงานจังหวัดให้ทำความเข้าใจ ซึ่งในคณะทำงานเองถ้าใครสะดวกสามารถไปได้ 3-4 คน ก็จะไปช่วยให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานจากนั้นเสนอเครื่องมือ 5 ขึ้น แต่ใน ความเป็นจริงหลายพื้นที่ก็มีการดำเนินงานที่คล้าย ๆ กับเครื่องมือ 5 ขึ้นนี้ อยู่” จันทร์ทิพย์. วราห์บุญลย์

จากตัวอย่างของการลงขับเคลื่อนในแต่ละพื้นที่และการศึกษาจากกลุ่มคณะทำงานจังหวัด ทำให้ มองเห็นว่าบทเรียนที่ได้จากการขับเคลื่อนงานของนครสวรรค์ประกอบด้วย

1. การก่อรูปและขับเคลื่อนคณะทำงาน

คณะทำงานระดับจังหวัดของนครสวรรค์นั้นไม่ได้แตกต่างจากที่อื่นมากนัก กล่าวคือ เป็น คณะทำงานที่มาจากโครงสร้างที่กำหนดไว้ในระเบียบของสำนักนายก ดังนั้นคณะทำงานส่วนใหญ่ จึงเป็นข้าราชการที่มาโดยตำแหน่ง แต่ความน่าสนใจอยู่ที่ ผู้ประสานงานหลัก ซึ่งเป็นข้าราชการ เกษียณ (จากอดีตพยาบาลห้องฉุกเฉิน) ซึ่งเป็นคนสำคัญในการประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน ต่าง ๆ ให้มาร่วมมือในการขับเคลื่อนได้ทุกหน่วยงาน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประสานงานหลัก

สามารถเชื่อมร้อยตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่สามารถเป็นบทเรียนของการประสานงานเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จคือ

- การมี passion ขับเคลื่อนเรื่องป้องกันอุบัติเหตุ เนื่องจากประสบการณ์ของการเป็นพยาบาลห้องฉุกเฉิน ทำให้เห็นเหตุการณ์ และความสูญเสียมากมาย จึงอยากทำงานป้องกันเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดขึ้น และความตั้งใจกลายเป็นความมุ่งมั่นที่จะทำงาน และทำให้เกิดพลังในการทำงานอย่างต่อเนื่อง
- เป็นนักประสานสิบทิศ ด้วยคุณสมบัติของการเป็นนักประสาน ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พร้อมรับฟัง และให้คำมั่นที่เชื่อถือได้ในการประสาน ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนที่ทำงานด้วย และทุกคนพร้อมที่จะร่วมขับเคลื่อนไปด้วย
- มองเห็นการต่อยอด เชื่อมโยงอยู่เสมอ จากการที่ยึดมั่นในประเด็นที่ขับเคลื่อน และต้องการพัฒนาให้งานนี้เกิดอย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเข้าประชุม หรือประสานงานกับใครก็ตาม จะมองเห็นประเด็นของการต่อยอดได้อยู่เสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยหล่อเลี้ยงพลังในการทำงานของผู้ประสานงานด้วย
- มีสายตาการมองยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน มองเห็นว่าเรื่องใดจะต้องขับเคลื่อนกับบุคคลใดจึงจะสามารถทำให้งานขับเคลื่อนไปได้เป็นจริง และเกิดผล ดังนั้นจะต้องสามารถ Mapping โครงสร้างองค์กรของแต่ละหน่วยงานอย่างมองเห็นว่า ประเด็นนี้จะต้องประสานงานที่ใคร และใครจะเป็นบุคคลที่เป็นกลยุทธ์หลักที่ต้องทำงานด้วย เช่นผู้ว่าราชการจังหวัด

2. การก่อรูปและเชื่อมประสานลงสู่อำเภอ

การขับเคลื่อนจากคณะทำงานจังหวัดลงสู่อำเภอนั้น เป็นการประสานงานกับโครงสร้างที่มีอยู่ในแต่ละอำเภอ คือ สปภ. อำเภอ ซึ่งเดิมการขับเคลื่อนของแต่ละอำเภอจะดำเนินการในช่วงเทศกาล เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ แต่ยังไม่ได้มีความต่อเนื่อง บทบาทของคณะทำงานจังหวัดที่ต้องการให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นความพยายามก่อรูปการขับเคลื่อนงานให้กับคณะทำงานอำเภอ โดยการพัฒนาศักยภาพ และเรียนรู้เครื่องมือในการขับเคลื่อน เพื่อให้มีเครื่องมือการทำงานในพื้นที่อย่างจริงจัง และบทเรียนของการก่อรูปและขับเคลื่อนงานในพื้นที่พบว่า

- จะเคลื่อนได้ต้องเปลี่ยนวิธีคิด

วิธีคิด วิธีมองปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการขับเคลื่อนของคณะทำงานในอำเภออย่างยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยทางถนน ที่ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในช่วงเทศกาลที่มี

โอกาสของการเกิดอุบัติเหตุสูง แต่ในความเป็นจริง เรื่องความปลอดภัยในการใช้ถนนนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องขับเคลื่อนเพื่อให้อยู่ในวิถีชีวิต เนื่องจากทุกคนยังต้องใช้ถนนในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการขับเคลื่อนเรื่องนี้จึงไม่ควรดำเนินการเพียงช่วงเทศกาลที่มีความเสี่ยงสูงเท่านั้น เพราะความเสี่ยงมีทุกวันหากไม่สร้างความตระหนักในการใช้ถนนอย่างปลอดภัยร่วมกัน

ดังนั้นการจะขับเคลื่อนเพื่อให้คณะทำงานระดับอำเภอสามารถผลักดัน และสร้างการเปลี่ยนแปลงให้มองเห็นว่าเรื่องความปลอดภัยนั้นเป็นวิถี ไม่ใช่การทำงานเพียงช่วงเทศกาล จึงต้องมีกระบวนการที่ทำให้มองเห็นว่าเรื่องนี้สำคัญอย่างไร และถ้าไม่ทำจะเกิดผลอะไรบ้าง ซึ่งการขับเคลื่อนของคณะทำงานจังหวัดนครสวรรค์ เลือกใช้วิธีการทำความเข้าใจต่อเครื่องมือ 5 ชิ้น เป็นเครื่องมือสำคัญที่ดึงเอาคณะทำงานอำเภอได้เข้ามาเรียนรู้ และตระหนักในเรื่องนี้อย่างจริงจัง คือ ทำให้เป็นการเรียนรู้เครื่องมือใหม่ แต่บรรจุวิธีคิด มุมมองใหม่ต่อการมองเรื่องความปลอดภัยทางถนนเข้าไปด้วย

โดยการสร้างความเข้าใจนี้ จะต้องดำเนินการตั้งแต่ผู้นำ ทั้งนายอำเภอ และนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยประสบการณ์ของนครสวรรค์พบว่า การทำความเข้าใจกับนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น นายอำเภอสามารถเชิญให้เข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจ โดยการจัดประชุมของทุกท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ความสำคัญของการดำเนินงานเรื่องนี้ และเป้าหมายที่ต้องการในการทำโครงการ พร้อมทั้งทำให้มองเห็นเครื่องมือที่จะใช้ในการสร้างการเรียนรู้เพื่อเกิดความตระหนักในปัญหา และร่วมหาทางแก้ไขด้วยชุมชนตนเอง

- วางเป้าหมายร่วมกันทุกส่วน เพื่อขับเคลื่อนร่วมกัน

การขับเคลื่อนดำเนินการในแต่ละพื้นที่จะต้องมีองค์ประกอบหลายส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งในส่วนฝ่ายปกครอง สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน รวมถึง อสม. ดังนั้นการขับเคลื่อนจึงต้องมีกระบวนการของการวางเป้าหมายร่วมกันกับแต่ละพื้นที่ โดยบทเรียนที่เกิดขึ้นในบางที่เป็นลักษณะของการประชุมร่วมกันที่มีนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมด้วย เพื่อให้มองเห็นภาพ และจะให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ ซึ่งจะทำให้เกิดการติดตามขับเคลื่อน ในขณะเดียวกัน ก็จะสามารถทำให้ชุมชนตื่นตัวกับประเด็นนี้ด้วยเช่นกัน

- ทำงานเป็นทีมเพื่อประสิทธิผลที่เพิ่มขึ้น

การทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการสร้าง ความตระหนักจนเกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมจนไปสู่วิถีของชุมชนนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจาก

หลายส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมขับเคลื่อน ดังนั้นการทำงานเป็นทีม ที่จะต้องมีใจ มีความมุ่งมั่น ที่เกิดจากแรงปรารถนา เห็นความสำคัญของเรื่องนี้อย่างจริงจัง จนเข้าใจเป้าหมาย มีทิศทางการขับเคลื่อนเรื่องนี้ในทางเดียวกัน และเกิดความสำเร็จได้

ในขณะเดียวกัน บนความเป็นทีมที่ขับเคลื่อนร่วมกัน ความแตกต่างหลากหลายก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยเติมเต็มความเข้าใจแนวคิด การมองเห็นทิศทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจน การมองและแก้ไขปัญหาที่หลากหลายนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การอบรมพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้เครื่องมือ 5 ขึ้น การมีส่วนประกอบของสาธารณสุขก็จะยิ่งทำให้ความเข้าใจต่อเครื่องมือง่ายขึ้น เนื่องจากฝั่งสาธารณสุขจะค่อนข้างคุ้นเคยกับเครื่องมือเหล่านี้มาก่อน การทำความเข้าใจจะเป็นไปได้ง่าย และนำไปถ่ายทอด หรือประยุกต์ใช้ให้เกิดผลได้ดี

เช่นเดียวกัน ความหลากหลายที่จะช่วยสร้างพลังจะต้องเกิดมาจากการมองเห็นบทบาทการขับเคลื่อนของตนเองว่า ใครจะต้องมีบทบาทหลักในเรื่องอะไร เช่น การถ่ายทอด สร้างการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือ 5 ขึ้น เป็นบทบาทหลักของสาธารณสุข บทบาทเรื่องการทำข้อมูลที่ได้จากการสอบสวนเชิงลึก เป็นเรื่องของ ปก. ที่มีเนื้องานหลักในเรื่องส่งเสริมป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัย หรือ มหาตไทยที่มีการกิจโดยตรงกับการขับเคลื่อนใกล้ชิดในชุมชน

- พื้นที่เป็นผู้ลงมือ คณะทำงานเพียงแค่จุดประกาย

หัวใจสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน คือ การทำให้พื้นที่สามารถมองปัญหาของตนเอง การใช้เครื่องมือ 5 ขึ้น ก็เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้พื้นที่มองเห็นปัญหา และสามารถวิเคราะห์ปัญหาของตนเองได้ โดยปรับเปลี่ยนภาษา การใช้งานให้เหมาะกับบริบท และชวนคิดถึงรากของปัญหา และแนวทางการแก้ไขที่สามารถขับเคลื่อนให้เป็นจริงได้

“บางที่จัดกลุ่มเอาท้องถิ่นมา แล้วก็วาดต้นไม้ปัญหาแล้วก็สามเหลี่ยมสุขภาพเลย แล้วให้เขาคิดปัญหาของเขาตัวเอง ว่าปัญหาพื้นที่เขาคืออะไร แต่ถามว่ามีการจัดการตามปัญหาที่เขากำหนดมั้ยตอนนี้ยังไม่เห็นภาพนั้นละเอียด เพียงแต่เขาเข้าใจคอนเซ็ปต์แล้ว แต่ต้องใช้ภาษาที่ง่าย เช่น พูดกับเขาว่า พื้นที่นี้ส่วนใหญ่ตายจากอะไร เขาจะบอกว่า รถมันชน..เมากัน นี่แหละคือต้นไม้เอาทีละเรื่อง ต้นนี้ก็ปัญหาถ้าตายเพราะว่าหมวกกันน็อคหรือว่าตายเพราะเขาไม่ใส่หมวกเยอะเขาถึงไปจัดการกับหมวก แต่ถ้าความเมาต้นเหตุ..ดูว่าสาเหตุเกิดที่ตายเกิดจากสาเหตุอะไรอันนั้นคือการเก็บรวบรวมข้อมูล การไปกำหนดปัญหา คือถ้าบอกสามเหลี่ยมปัจจัยการเกิดเหตุว่าหาข้อมูลระบบสิ่งแวดล้อมเขาไม่เข้าใจ ถ้าให้เป็นเชิงวิชาการเขาไม่เข้าใจ และตรงนี้นั่นก็จะช่วย

ให้เขาเข้าใจปัญหา และช่วยกันคิดหาสาเหตุ วิธีการแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง” จันทรทิพย์ วราห์ไพฑูรย์

- บทบาทของพี่เลี้ยงต้องมีการรับรอง

การดำเนินงานของคณะทำงานจังหวัดนั้น ในความเป็นจริงเป็นการดำเนินงานที่ไม่มีสายงานบังคับบัญชา การขับเคลื่อนงานของโครงการในพื้นที่เป็นการขับเคลื่อนที่อยู่นอกเหนือจากบทบาทภารกิจหลัก ดังนั้นการขับเคลื่อนงานโครงการอาจถูกกลະเลียดด้วยการมีภารกิจหลักที่มีล้นมือ และคณะทำงานจังหวัดเองไม่ได้อยู่ในโครงสร้างการบริหารงานที่จะสามารถติดตามผลักดันการดำเนินงานให้เป็นไปตามโครงการได้

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นบทเรียนของคณะทำงานจังหวัดคือ การนำเอาโครงสร้างของคณะทำงานเข้าไปอยู่ในโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนในการขับเคลื่อน ติดตามในพื้นที่ เช่นการมีคำสั่งที่ชัดเจนถึงบทบาท และความรับผิดชอบในการขับเคลื่อน ติดตามในพื้นที่

“ข้อเสนอในส่วนที่อยากฟอร์มทีมส่วนกลางให้เป็นพี่เลี้ยงได้ทำงานง่ายขึ้นเพื่อเสริมตัวอำเภออยากให้อย่างน้อยให้มีบทบาทคำสั่งที่ชัดเจน ว่าอันนี้คุณต้องเป็นคนขับเคลื่อน 1..2..3 ประกอบด้วยใครบ้างทีมขับเคลื่อนของจังหวัด อันที่สองก็คือกำหนดเมื่อบทบาทของพี่เลี้ยงให้ชัดเจน โดยมีการระบุว่าสามารถติดตามกำกับข้อมูลได้ ตรงนี้สำคัญมาก เพราะว่าถ้าพี่เลี้ยงไม่สามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ในทุกพื้นที่เราไม่มีอำนาจหรือไม่มีคำสั่งจากผู้ใหญ่มั่นไม่ได้ แต่ตอนนี้ก็อาศัยแบบเอื้อกันช่วยกันให้งานสำเร็จ”

นอกจากนี้ การจะติดตาม ขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ได้ผล อาจจะต้องมีการลงติดตามการดำเนินงาน โดยเชิญรองผู้ว่าราชการลงประชุมไปพร้อมกับคณะทำงาน อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

- การเชื่อมประเด็นกับหน่วยงาน

การขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางถนนนั้น เป็นการขับเคลื่อนที่ต้องการความร่วมมือของหลายภาคส่วน ในขณะเดียวกันผู้ขับเคลื่อนเองก็มีภารกิจตามบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มากพอสมควร ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าหลายพื้นที่คนทำงานอาจมองเป็นภาระที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานได้อย่างจริงจัง การดำเนินโครงการจึงต้องไม่เป็นภาระเพิ่มของคนทำงาน และสิ่งที่จะทำให้การเคลื่อนโครงการนี้เป็นเนื้อเดียวกันกับการทำงานของคนทำงาน จึงจะต้องเชื่อมประเด็นกับนโยบายของอำเภอ หรือท้องถิ่นนั้น เช่น อำเภอจะมีโครงการตำบลขับขี่ปลอดภัยอยู่แล้ว การขับเคลื่อนโครงการจึงอาจเริ่มต้น

ด้วยการทำงานในเรื่องขับเคลื่อนปลอดภัย สวมใส่หมวกนิรภัย เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำงานที่ไม่ได้เป็น
ก่อนงานก่อนใหม่ที่ผู้ขับเคลื่อนในพื้นที่ต้องทำงานเพิ่มเติมจากเดิม ตรงข้ามจะเป็นการช่วยหนุน
เสริม และขับเคลื่อนในภารกิจที่เขาต้องดำเนินการอยู่แล้ว การขับเคลื่อนที่เกิดผลก็จะเป็นจริง
ขึ้นมาได้

“ในแต่ละอำเภอค่อนข้างสนใจเพราะเป็นนโยบายมหาดไทยอยู่แล้วเรื่องตำบลขับเคลื่อนปลอดภัย
เป้าหมายคือต้องมีการตายเท่ากับศูนย์ ตำบลหนึ่งแห่งต้องลดการเสียชีวิตให้ได้ การลดการ
เสียชีวิตที่ตำบลซึ่งกำลังเป็นเป้าหมายของอำเภอ อย่างเช่นถ้าเก้าเลี้ยวมีตำบลเสี่ยง ต.เขาดิน
จากอำเภอเก้าเลี้ยวก็ต้องเลือกขับเคลื่อน จะขับเคลื่อนยังไงแต่ นายอำเภอจะต้องติดตามการ
ดำเนินงานที่ ต.เขาดิน เพื่อให้ตำบลเขาดินต้องไม่มีการเกิดเหตุหรือการตายต้องเป็นศูนย์ ซึ่งพอ
เป็นนโยบายจากมหาดไทย ซึ่งเป็นองค์กรต้นสังกัดของพวกปลัด เขาก็เริ่มต้นตัวตอนนี้เริ่มมา
ผนวกเข้ากับโครงการของเรา เริ่มจะเข้าใจโครงการของเราแล้วนะ” จันทรทิพย์ วราห์ไพฑูรย์

อำเภอเก้าเลี้ยว การบูรณาการเพื่อลดอุบัติเหตุ

การขับเคลื่อนที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการสร้างความปลอดภัยทาง
ถนน โดยสถิติของการเกิดอุบัติเหตุที่ลดลง โดยเฉพาะเมื่อสงกรานต์ ปีใหม่ที่ผ่านมาสถิติของการเกิดอุบัติเหตุ
ลดลง โดยเฉพาะการเสียชีวิตเป็น 0 ซึ่งความสำเร็จเหล่านี้เกิดจากการบูรณาการการทำงานร่วมกันของแต่ละ
หน่วยงาน ที่สามารถมองเห็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนร่วมกัน และพร้อมที่จะร่วมมือในการขับเคลื่อน โดยมี
นายอำเภอเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างทีมที่ร่วมขับเคลื่อนจนเกิดความสำเร็จ

“ในส่วนของการขับเคลื่อน กลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินการของ ศปถ.อำเภอขับเคลื่อนได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ปัจจัยแรกคือท่านนายอำเภอซึ่งเป็นผู้นำองค์กร ท่านนายอำเภอณัฐ
พงษ์ จุลพันธ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเกือบ 2 ปีแล้ว ได้ให้ความสำคัญ เข้ามาขับเคลื่อนการดำเนินการของ
ศปถ.อำเภอ โดยเน้นการทำงานเป็นแบบบูรณาการ มีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยทางอำเภอมี
การจัดตั้งคณะกรรมการทำงานศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนไว้แล้ว เริ่มต้นจะมีการเรียก
คณะทำงานมาประชุมชี้แจงมอบนโยบายในการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตัวชีวิต
และเป้าหมายของผลสำเร็จที่เราจะผลักดันให้เกิดดำเนินการลดอุบัติเหตุทางถนนของอำเภอเก้าเลี้ยว จาก
1 ปีที่ผ่านมาอุบัติเหตุค่อนข้างสูง ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตอยากจะลดปัญหาในส่วนนี้ ได้มีการ
พูดคุยชี้แจงกับทีมงานในส่วนของคณะทำงาน นอกจากนี้เราได้มีการจัดตั้งอนุกรรมการเป็นชุดทำงาน
ย่อยลงไปอีก เพื่อที่จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ รวมถึงข้อเสนอแนะที่จะ

เป็นประโยชน์ในการที่จะดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่ โดยได้นำงบประมาณที่เราได้รับจาก ศบถ.ไปดำเนินการในการจัดประชุมถอดบทเรียน ซึ่งเพิ่มความเข้าใจให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เราได้เชิญทั้งท้องถิ่นและท้องที่ เทศบาลและ อบต.ในพื้นที่ทั้ง 5 แห่งเข้ามาพูดคุย รวมถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ในการสร้างจิตสำนึกให้กับพี่น้องประชาชน ทีม ภูภัย โรงพยาบาล ส่วนราชการต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาทำงานร่วมกันทั้งหมดได้มีการพูดคุยและถอดบทเรียน และได้มีการนำเสนอสรุปข้อมูลโดยใช้เครื่องมือกลไก 5 ขึ้นจากทีมวิทยากรที่เราได้มา รับฟังจากทีมจังหวัดเราก็ได้ถ่ายทอดให้กับพื้นที่พูดคุยทำความเข้าใจแล้วก็ให้ดำเนินการขับเคลื่อนและได้สรุปข้อมูลต่าง ๆ ออกมาเก็บรวบรวมไว้แล้วนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเข้าไปดำเนินการในส่วนที่ทำได้ ในส่วนของเราเองสิ่งที่เน้นคือในส่วนของท้องถิ่นตอนนี้ ศบถ.ท้องถิ่นเราพยายามที่จะดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม ซึ่งเราได้มีการสั่งการให้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้น โดยมีท่านนายกเป็นประธานและพยายามที่จะเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงในการช่วยเหลือ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ โดยได้รับความร่วมมือจากท้องถิ่นเป็นอย่างดี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการตั้งงบประมาณไว้เพื่อที่จะขับเคลื่อนการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่ อันนี้ขอเน้นย้ำว่าปัจจัยความสำเร็จที่เราสามารถขับเคลื่อนได้ก็คือตัวของท่านผู้นำก็คือท่านนายอำเภอแล้วก็ตามร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จึงทำให้สามารถที่จะดำเนินการและลดอุบัติเหตุทางถนนได้ครับ” วีระศักดิ์ ทามิน

การขับเคลื่อนบูรณาการที่เกิดความสำเร็จของอำเภอเก้าเลี้ยว นั้น ทำให้มองเห็นบทเรียนของการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ และการขับเคลื่อนร่วมกับท้องถิ่นที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จนั้น เกิดจากบทเรียนเหล่านั้นนั่นเอง

การวางยุทธศาสตร์คน

สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้เกิดผลสำเร็จ โดยเฉพาะการผลักดันกับท้องถิ่นที่สามารถทำให้ประสบผลสำเร็จคือการทำงานกับ “หัว” ซึ่งสามารถขับเคลื่อนทั้งองค์กรได้ และดึงเอาผู้นั้นมาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ซึ่งการขับเคลื่อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงแรกนั้นก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร งานที่มอบหมายก็ไม่ได้รับการผลักดันเท่าใดนัก สิ่งที่น่าายอำเภอได้ทำเพื่อแก้ปัญหา คือ การดึงเอานายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้นเข้ามาเป็นประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนในท้องถิ่น ทำให้มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อน จากเดิมเมื่อไม่มีตำแหน่ง ในการประชุมของอำเภอก็จะส่งระดับปฏิบัติการเข้าร่วมประชุม ซึ่งไม่มีอำนาจตัดสินใจเท่าไรนัก กลับมาจึงขับเคลื่อนให้เป็นจริงได้ยาก แต่เมื่อวางยุทธศาสตร์ให้ “หัว” เป็นหลักใน

การขับเคลื่อน เป็นผู้กุมนโยบายท้องถิ่น มีอำนาจตัดสินใจได้เลย ทำให้การขับเคลื่อนงานเกิดการเปลี่ยนแปลง
อย่างเห็นได้ชัด

สร้างกลไกขับเคลื่อนในระดับท้องถิ่น

การทำงานที่จะขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยบนถนนให้เกิดขึ้นจริงนั้น การขับเคลื่อนจากศปถ. อำเภอฟังฝ่ายเดียวไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดความสำเร็จได้ โดยเฉพาะเมื่อต้องผลักดันกับชุมชน ทั้งการเปลี่ยนแปลงเรื่องคน การสร้างสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และสังคม และระบบต่าง ๆ การทำงานในครั้งนี้จึงต้องฟัง องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากกว่า และเหนียวแน่นกว่า เพื่อที่จะช่วยขับเคลื่อนคน และสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพ และสังคมในพื้นที่ โดยภาครัฐสนับสนุนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับระบบ

บทเรียนของการขับเคลื่อนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล คือ การจัดตั้งคณะกรรมการในระดับพื้นที่ โดยมีนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่เป็นประธาน มีหน้าที่ขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยทางถนน พร้อมทั้งจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจเป้าหมาย และกระบวนการทำงาน พร้อมทั้งการตั้งงบประมาณของท้องถิ่นในการขับเคลื่อนให้เกิดผลได้จริง โดยไม่ได้ใช้กระบวนการสั่งการ แต่ใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจ ทำให้เห็นความสำคัญ จนเกิดความตระหนัก และพร้อมจะขับเคลื่อนเรื่องนี้กับท้องถิ่น คือ หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

วางแผนอย่างเป็นรูปธรรม

การจะสร้างการมีส่วนร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดขึ้นจริงนั้นจะต้องทำให้ผู้รับผิดชอบหลักมองเห็นความสำคัญ มีใจกับเรื่องความปลอดภัยทางถนนก่อน เพื่อจะขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง บทเรียนจากแก้วเขียวทำให้เห็นว่า สิ่งหนึ่งที่จะสร้างความสนใจ ตระหนักจนเกิดพลังในการขับเคลื่อนคือการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ หรือความสำเร็จที่จะได้รับอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการนำเสนอตัวอย่างที่เป็นจริงว่า หากดำเนินการเช่นนี้ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคืออะไร มีภาพประกอบให้เห็นชัดเจนว่าภาพฝันที่เป็นจริงนั้นจะเป็นอย่างไร และจะเกิดขึ้นได้หากมีการขับเคลื่อน ผลักดันอย่างจริงจังตั้งจากในส่วนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยประธาน คือ นายอำเภอช่วยขับเคลื่อน ติดตาม หนุนเสริมอย่างเต็มศักยภาพ

ผลักดันให้เกิดแผนยุทธศาสตร์

บทเรียนที่สำคัญอีกหนึ่งบทเรียน คือ การขับเคลื่อนเพื่อให้ประเด็นความปลอดภัยนี้เข้าไปอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ของอำเภอ เนื่องจากปัญหาที่พบอย่างมากที่สุด คือ การย้ายออกจากพื้นที่ของผู้รับผิดชอบงาน หลายพื้นที่

ในการขับเคลื่อนพบปัญหาว่า นายอำเภอที่ขับเคลื่อนงานได้อย่างแข็งขัน งานกำลังไปได้ดี แต่ต้องย้ายพื้นที่ และเมื่อคนใหม่เข้ามาไม่ได้สนใจในประเด็นนี้ทำให้การขับเคลื่อนงานต้องหยุดชะงักลง

ดังนั้นการขับเคลื่อนงานจึงควรทำให้เกิดระบบการทำงาน มากกว่าการให้งานนี้ติดกับบุคคล และทางออกหนึ่งคือ การผลักดันเข้าสู่ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ซึ่งการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้จะเป็นการทำให้ประเด็นเรื่องความปลอดภัยถูกบรรจุเข้าไปในระบบการทำงานของอำเภอที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นจริง เนื่องจากยุทธศาสตร์เป็นเหมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อนงานของแต่ละจังหวัด ซึ่งไม่ว่าใครจะเข้ามา เมื่อมีแผนยุทธศาสตร์แล้วก็ต้องขับเคลื่อนให้เรื่องนี้เกิดขึ้นตามแผนให้ได้

ข้อมูล และบทเรียนที่ได้คือเครื่องมือสำคัญ

เครื่องมือสำคัญของการขับเคลื่อนยังคงเป็นเรื่องข้อมูลที่สามารถสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นตัวตั้งต้นของการวิเคราะห์ปัญหา และมองเห็นความสำคัญ สร้างความตระหนักในเรื่องนี้ อีกทั้งยังช่วยให้มองเห็นกระบวนการทำงานที่ชัดเจนมากขึ้นจากการถอดบทเรียน ดังนั้นการทำงานเรื่องข้อมูลจึงสำคัญอย่างยิ่ง โดยเน้นที่ 2 กระบวนการคือ

3. การสอบสวนเชิงลึก ที่จะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำงานเมื่อเกิดกรณีขึ้นมา โดยหน่วยงานหลักคือ โรงพยาบาล และตำรวจ ที่จะต้องเข้าไปสอบสวนเพื่อเก็บข้อมูลให้ได้มากที่สุด ในมุมของแต่ละฝ่าย และนำข้อมูลมาเทร่วกัน พร้อมทั้งร่วมหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และทันทั่วถึง

“โรงพยาบาลได้จัดกลุ่มไลน์ EMS แก้วเขียว ในกลุ่มไลน์ไม่ใช่เฉพาะมีโรงพยาบาลมีกู้ภัย 2 ที่เราจะมีเน้นเรื่องของอำเภอ ท้องถิ่นเข้ามาในกลุ่มไลน์แล้วก็มีตำรวจ เราจะเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเรื่องถนน เรื่องของการสอบสวน พอมีเกิดเหตุสำหรับโรงพยาบาลแก้วเขียวเขตอำเภอแก้วเขียวในการเข้าถึงของอุบัติเหตุเราเกือบ 100% เพราะว่าบูรณาการร่วมกับตำรวจ เมื่อเกิดเหตุ 1 คือถ้าผู้เกิดเหตุไม่โทรเข้า 199 ก็โทร 191 เมื่อตำรวจรู้ก็จะแจ้งกู้ภัย แจ้งโรงพยาบาลเข้าไปตรวจสอบเหตุ เมื่อเสร็จจะมีการโพสต์ในไลน์ ตัวอย่างเช่นสมมติว่ามีเหตุที่กู้ภัยไปรับหรือโรงพยาบาลไปรับแล้วเราพบว่าเกิดจากสายไฟไม่สว่างหรือทำถนนหมายถึงว่าเรามีการทำถนนช่วงนั้นก็จะมีโพสต์ไป พอโพสต์ไปการแก้ไขไว้มากไม่ถึง 24 ชม. ท้องถิ่นก็จะรายงานมาแล้วว่ามี การปรับสถานที่แล้ว มีการติดไฟมีการปรับถนน ตรงนี้จะช่วยบูรณาการในเรื่องของจุดเสี่ยงได้ ในทีมของโรงพยาบาลมองปัญหาว่า 1 คือในเรื่องการสอบสวนต้องยอมรับว่าบางทีทีมจังหวัดหรือทีมอำเภอจะเข้าไปขอเมื่อมีเหตุใหญ่ เช่นเหตุเสียชีวิตคนเดียวหรือเกิดเหตุไม่มีผู้เสียชีวิตแต่ว่ามีผู้เสียหาย 2-4 ราย ตรงนี้จะมีการรายงานกับ ศปถ. จ. และมาคุยกันในเวที จะมีการประชุมอนุกรรมการแล้วก็มีสอบสวนย่อย แล้วพอเสร็จแล้วเรายกกันถึงว่าที่เราจะมาลงสอบสวนแล้ว

เราจะคุยกันทุกเดือนจะเป็นทีมใหญ่หรือทีมย่อย ท่านนายอำเภอก็บอกว่าขอดูก่อนว่าเคสเยอะมั๊ย ถ้าเคสเยอะอนุกรรมการย่อยอาจจะไม่เพียงพอต้องมีเรื่องของอนุกรรมการใหญ่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการหารณรงค์หรือการหาวิธี โรงพยาบาลจะให้ข้อมูลยกตัวอย่างที่ผ่านมาระบาดอุบัติเหตุช่วง 2 ปีที่แล้ว เราเกิดอุบัติเหตุเส้นต่าบลมหาโพธิ์เราพบว่าไฟมันไม่สว่าง ก็เอามาคุยกันในที่ประชุมนายกของที่มาหาโพชเขาก็เห็นความสำคัญเขาก็ตั้งงบแล้วก็ติดไฟที่ตามซอยทุกซอยเลย ก็จะมีไฟให้แสงสว่างหลังจากนั้นก็ไม่ได้มีเหตุใหญ่ที่เกิดอุบัติเหตุจากเรื่องของแสงไฟ” ศิริภรณ์ ศรศักดิ์

นี่เป็นหนึ่งในตัวอย่างของข้อมูลที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วด้วยการทำงานเป็นทีม ในขณะเดียวกันข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำเข้าไปประชุม เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นสถานการณ์อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในท้องที่ด้วย ซึ่งจะช่วยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนประเด็นนี้อย่างจริงจัง เพื่อขับเคลื่อนสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป

นอกจากนี้ความโดดเด่นของเก้าอี้แว คือ การถอดบทเรียนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เห็นจุดแข็ง ข้อที่ต้องพัฒนา ปรับปรุงในการทำงานของตนเอง หรือระหว่างการประชุมงาน พร้อมทั้งเสนอแนวทางการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนนั้นเกิดประสิทธิภาพทั้งในเรื่องความรวดเร็ว ความพร้อมเพรียง ความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำมาสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริงได้

“สำหรับแผนในส่วนของการร่วมมือทางถนนก็คือเราได้มีการทำไว้หลังจากที่ได้มีการพูดคุยถอดบทเรียนในส่วนของการดำเนินการมาแล้วเนี่ยเราก็จะพบปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นว่าเรายังขาดอะไรที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรค ส่วนหนึ่งก็คือกระบวนการจัดทำแผน เราพบว่าก่อนหน้านี้เราไม่มีการรวบรวมข้อมูลในส่วนของการเกิดอุบัติเหตุซึ่งเราจะเก็บเฉพาะเทศกาล ปีใหม่สงกรานต์ มันก็ยังไม่สะท้อนในส่วนของการดำเนินการของเราได้อย่างชัดเจน เนื่องจากว่าการดำเนินการต่าง ๆ จะชัดเจนต้องทำสักปีถึงจะทำให้รู้ว่าอุบัติเหตุเราลดลงหรือเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหนซึ่งอันนี้ก็มาจากระบบการถอดบทเรียน เราก็ได้เข้ามาเริ่มดำเนินการที่จะจัดเก็บรวบรวมข้อมูลประสานโรงพยาบาลรวบรวมข้อมูล การบังคับใช้กฎหมายก็จะขอข้อมูลจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามารวบรวมข้อมูลสถิติของเรา เราก็จะทำเป็นแผนที่จะดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาโดยเราจะมีการพูดคุยในส่วนของคุณะทำงานตามวงรอบอาจจะ 3 เดือน 1 ครั้ง มีการมาพูดคุย เว้นแต่ถ้าเรามีประเด็นหรือนโยบายที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการ จะถี่หน่อยในส่วนของการดำเนินการซึ่งจากข้อมูลเหล่านี้นำมาจัดทำเป็นแผนรวบรวมไว้ในการดำเนินการในแต่ละปีซึ่ง และแผนจะเป็นแผนหลักที่จะได้ดำเนินการเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารต่าง ๆ ก็สามารถนำเสนอที่จะดำเนินการต่อเนื่องได้” วีระศักดิ์ ทามิน

อำเภอไพศาลี การขับเคลื่อนที่เอาชุมชนเป็นตัวตั้ง

การขับเคลื่อนเพื่อความปลอดภัยทางถนนของอำเภอไพศาลี เป็นการขับเคลื่อนเพื่อต้องการลดอุบัติเหตุ โดยมีการทำงานขับเคลื่อนทั้งในชุมชน โดยใช้การตั้งด่านเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ และการทำงานกับโรงเรียนในประเด็นเรื่องหมวกกันน็อก โดยใช้รูปแบบการขับเคลื่อนที่ไม่เป็นทางการนัก และใช้ฐานของชุมชน หรือพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจ และขับเคลื่อนงานออกมาให้เกิดผลมากที่สุด

“อำเภอไพศาลีตั้งแต่ปี 60 จนถึงปี 63 โดยเฉพาะช่วงเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ ค่อนข้างประสบผลสำเร็จหลายครั้งที่เราไม่มีการเกิดอุบัติเหตุเลยตั้งแต่ปี 60 เป็นต้นมา อาจจะมีเกิดอุบัติเหตุบ้างก็ไม่ได้มีหลายครั้ง เส้นทางในพื้นที่ที่มีเส้นหลักคือถนนหมายเลข 11 คืออินทบุรี เขาทราย มีระยะทาง 10 กิโลเมตร ในช่วงของไพศาลีหนองบัว และมีเส้นทางหลวง 304 ไพศาลีอวกังพิบูล ตรงนี้ประมาณ 40 กิโลเมตร แล้วก็เส้นทางไทยตากฟ้า-ไพศาลีประมาณ 30 กว่ากิโลเมตร เส้นหลักมีไม่มากทำให้การเกิดอุบัติเหตุ น้อยและสามารถควบคุมการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เราก็มีแผนงาน มีการบังคับใช้กฎหมายโดยค่อนข้างเคร่งครัดในช่วง 2-3 ปีมา โดยการรวมกันร่วมกันระหว่างตำรวจ อำเภอ ท้องถิ่น และสาธารณสุข มีการกวดขันวินัยจราจรมีการตั้งจุดตรวจด้านตรวจ ทั้ง 2 สภ. (สภ.ไพศาลี และสภ.ตะคร้อ) มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด มีการรณรงค์ตลอดต่อเนื่อง การตั้งด่านมีวันจันทร์ถึงศุกร์หมุนเวียนไปตามสภาพพื้นที่ โดยเฉพาะหน้าโรงเรียนไพศาลีซึ่งอยู่หน้าว่าการอำเภอ โดยเฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์ หรือปีใหม่เรามีด่านชุมชน ด่านชุมชนอำเภอไพศาลีมีต่อเนื่องเลยทุกปีเลยก็ว่าได้ โดยใช้งบประมาณจากท้องถิ่นบ้าง ใช้บูรณาการจากงบส่วนอื่น ๆ เช่น ใช้งบประมาณตั้งกวดขันเรื่องของยาเสพติด โดยมีทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ร่วมดำเนินการด้วย โดยได้นำประเด็นจราจรเข้าไปผนวกกับเรื่องยาเสพติดกับทุกหมู่บ้าน โดยดำเนินการเดือนละอย่างน้อย 3-4 ครั้ง และมีการกำชับว่าถ้าเราไปตั้งจุดตรวจหรือด่าน เราจะไม่แจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ ทำให้ในพื้นที่แต่เดิมอาจจะมีการโดยเฉพาะที่มีปัญหาแรกๆ 2-3 ปีที่ผ่านมาคือกลุ่มวัยรุ่นมีการซี้ดซิ่ง ส่วนหนึ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุสูง ปัจจุบันแทบไม่มีเลยไม่มีการร้องเรียนเรื่องพวกนี้เลย เรามีการตั้งด่านชุมชนทุกหมู่บ้านทุกตำบล โดยได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งจากทางศบถ. จำนวน 25,000.- บาท ที่ไปทำเรื่องการของตำบลปลอดภัย เราเลือกตำบลตะคร้อ เนื่องจากไกล และมีจำนวนหมู่บ้านมากถึง 18 หมู่บ้าน โดยไปพูดคุยกับชาวบ้านพยายามตั้งจุดตรวจโดยต่อเนื่อง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทั้งท้องถิ่นทั้ง สภ.ตะคร้อ อบต. กิ่ง และนางบประมาณส่วนหนึ่งไปอบรมให้กับโรงเรียนมัธยม ซึ่งในพื้นที่มีทั้งหมด 3 แห่ง โรงเรียนตะคร้อ ไพศาลีพิทยา และวังข่อย โดยเฉพาะวังข่อย ที่ขอรับงบอีก 25,000.- เพื่อไปดำเนินการเองในพื้นที่ นอกจากนี้มีแผนขยายไปทำที่เทศบาลด้วย เนื่องจากเทศบาลไพศาลีตอนนี้มีการจราจรหนาแน่น และเป็นศูนย์กลางของอำเภอ ถ้าเราทำสำเร็จจะสามารถเป็นต้นแบบนำร่องให้ตำบลอื่น ๆ ได้

ส่วนที่บอกว่าเรื่อง 5 ขั้นตอน ที่จริงผมทำแบบลูกทุ่งๆที่จริงเป็นเรื่องของเราอยู่แล้วว่าก่อนจะไปดำเนินการเราต้องวิเคราะห์ มีการตั้งเป้าหมายต่างๆมีการที่จะเมื่อเกิดลักษณะอย่างนี้ในพื้นที่ไม่มีการสวมหมวกกันน็อคจะทำยังไง ฉะนั้นเราก็กำหนดกิจกรรมอย่างที่เราบอกคร่าวๆส่วนหนึ่งคือการรณรงค์ การประชาสัมพันธ์แล้วก็บังคับใช้กฎหมาย รณรงค์ไปสักพักต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น การบังคับใช้กฎหมายจะให้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจทำฝ่ายเดียวผมว่าสำเร็จยาก ก็คงต้องใช้หลายๆหน่วยร่วมกันบางอย่างเราไม่ โดยเฉพาะเราทำอยู่ที่หน้าโรงเรียนไพศาลีเมื่อก่อนจะมีเด็กนักเรียนไม่สวมหมวก บ้าง ขับขี่กัน 3 คนบ้าง เราใช้บูรณาการหลายๆส่วนมาช่วยกันแรกๆเราตักเตือน แต่ตอนนี้เราก็ตักเตือนแล้วดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ปัจจุบันนี้ก็มีการใส่หมวกกันน็อคแล้วเราทำต่อเนื่องจริงๆเพราะฉะนั้นทำให้เกิดอุบัติเหตุในพื้นที่เราถือว่าน้อยแล้วก็เราทำต่อเนื่องแล้วมีการประชุมตามห้วงเวลาที่เหมาะสม อาจจะ 2 เดือน 3 เดือน ในการประชุมจะระดม ช่วยวิเคราะห์ว่าตรงไหนที่เป็นปัญหา จุดเสี่ยง ซึ่งจะต้องทำป้ายตักเตือน และจะมีการดำเนินการแก้ไขโดยใช้งบจากส่วนนั้น ๆ หรือว่าท้องถิ่นเข้ามาแก้ปัญหามาให้เรา

ตัวอย่างของการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือ นั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่คือการไม่สวมหมวกกันน็อค จึงวิเคราะห์ไปว่าว่า การไม่สวมหมวกกันน็อค โดยเฉพาะโรงเรียนไพศาลีและรวมถึงประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงในชุมชนด้วย จึงมีการตั้งเป้าจะต้องทำให้เขาสวมหมวกเราให้ได้ จึงมาร่วมประเมินว่าหากเราตั้งเป้าแค่ช่วงเวลาหนึ่งเขาอาจจะไม่ได้ พร้อมกับวิเคราะห์ปัจจัยที่ไม่สวมหมวก เช่นบางคนอาจไม่มีหมวก ทั้งที่หมวกราคาไม่กี่ร้อย แต่สำหรับบางคนโดยเฉพาะชาวบ้านอาจจะไม่มีเลย จึงมีการตั้งเป้าขอรับการสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ทางอำเภอเคยได้รับงบประมาณเคยได้รางวัลในเรื่องของการป้องกันอุบัติเหตุดีเด่น ได้เงินรางวัลจำนวน 100,000.- บาท จึงใช้งบนี้ไปกับการจัดอบรมโดยเน้นกลุ่มนักเรียน เยาวชนเป็นหลัก และส่วนหนึ่งนำไปซื้อหมวกกันน็อคมอบให้โรงเรียน แล้วก็ไปสำรวจโรงเรียนว่าโรงเรียนไหนที่มีนักเรียนที่มีฐานะยากจนไม่มีหมวกก็ให้โรงเรียนพิจารณามอบให้เลย เราก็มีกิจกรรมแบบลูกทุ่งๆก็คือตั้งด่านบังคับใช้กฎหมาย อาจจะตั้งหน้าโรงเรียนบ้างในซอยบ้าง เราไม่ได้ตั้งด่านใหญ่เสียทีเดียว แต่มีหลายด่านตั้งแต่ในชุมชน ในซอย แล้วก็รับข้อมูลจากชาวบ้านตรงไหนบ้างที่เด็กขี่ผ่าน เราก็กำหนดรูปแบบโดยใช้ส่วนราชการ ตำรวจ ปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อปพร. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. เราไปร่วมกันตั้งด่านในการกวาดขัน แล้วก็ประเมินผลเราประเมินผลก็ทราบแล้วครับว่าเมื่อทำไปในห้วงเวลาหนึ่งเดือน สองเดือนผลเป็นยังไง เด็กก็มีการสวมหมวกกันมากขึ้นบางคนเด็กอายุ 3-4 ขวบ ก็ยังมีหมวกใบเล็ก ๆ สวมเราเก็บภาพไว้หมด อันนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนว่าเราทำงานแล้วทางชาวบ้านเห็นประโยชน์แล้วให้ความร่วมมือเพราะเราทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องครับ” เชิดชาย สังข์พะทะ

การขับเคลื่อนของคณะกรรมการระดับอำเภอของไพศาลจึงแตกต่างตรงที่ ใช้กระบวนการที่ใกล้ชิดชุมชน และนำเอาหลักการของเครื่องมือไปปรับใช้ในการทำงานชุมชน แต่ใช้ปัญหา ความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลักในการหาประเด็นเพื่อขับเคลื่อนสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในชุมชนได้

บทเรียนที่มองเห็นได้จากการขับเคลื่อนของอำเภอไพศาล

- เป้าหมายไม่ต้องใหญ่ แต่ชัดเจน

การขับเคลื่อนงานเรื่องการสร้างความปลอดภัยทางถนนนั้น เป็นเรื่องที่กว้างในการขับเคลื่อน ซึ่งสามารถทำงานได้หลายมิติ ทั้งในเรื่องการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางการภาพการทำงานกับโครงสร้างทางสังคม เช่นการสร้างกฎเกณฑ์ของชุมชน หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในใช้ถนนร่วมกันเพื่อสร้างความปลอดภัย ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นที่ใหญ่และกว้าง การขับเคลื่อนจะต้องใช้พลังในการทำงานอย่างมาก

การขับเคลื่อนของอำเภอไพศาล เป็นตัวอย่างที่ดีของการขับเคลื่อนด้วยประเด็นเล็ก แต่ชัดเจน คือ การขับเคลื่อนเรื่องหมวกนิรภัย โดยต้องการให้เกิดการใช้ 100% ซึ่งเป็นประเด็นที่เล็กเมื่อเทียบกับประเด็นเรื่องความปลอดภัย แต่ความเล็กนี้ดีตรงที่คนทำงานมองเห็นเป้าหมาย ชัด สามารถสื่อสารกับคนในชุมชนว่าต้องการให้เกิดพฤติกรรมอะไร ซึ่งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ง่าย เกิดผลลัพธ์ที่น่าพอใจ ซึ่งสามารถขยายไปสู่ประเด็นอื่นได้ง่ายขึ้นหากมีความชัดเจน และไม่ยากจนเกินไปเช่นนี้

- ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (กำหนดประเด็น และกลุ่มเป้าหมาย)

การใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง จะเห็นชัดว่า ประเด็นของการขับเคลื่อน เกิดขึ้นจากการมองปัญหาของชุมชน ซึ่งไม่ให้ความสำคัญ และมีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุที่ต้องสูญเสียรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นการขับเคลื่อนที่ใช้ปัญหาของชุมชนเป็นตัวตั้งจึงทำให้มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มองเห็นชัดถึงผลดีผลเสียที่กระทบตัวเขาได้อย่างมาก การทำงานที่เกิดขึ้นจึงตอบโจทย์การแก้ปัญหาในชุมชน ที่คนในชุมชนเองก็ต้องยอมรับว่าละเอียด และพร้อมที่จะปฏิบัติตามหากมีการกวาดขัน จนสามารถสร้างให้ประเด็นนี้เข้าไปอยู่ในชีวิตประจำวันได้

และการขับเคลื่อนตามประเด็นของชุมชนเป็นหลักนี้เอง ที่ทำให้สามารถวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายใดบ้างในการขับเคลื่อน ดังนั้นการทำงานขับเคลื่อนในครั้งนี้จึงไม่ได้มีเพียงการขับเคลื่อนเรื่องการป้องปรามด้วยการตั้งด่านเท่านั้น แต่เป็นการทำงานกับโรงเรียนในการสร้างจิตสำนึก ตระหนักในความสำคัญของการใส่

หมวกกันน็อก และที่สำคัญคือ การทำงานกับระบบเพื่อจัดหาหมวกกันน็อกสำหรับคนที่ไม่สามารถจัดหาได้ เกิดกำลังที่มี ซึ่งจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาสามารถเป็นจริงได้ จากการมองเชิงระบบทุกส่วน และแก้ไขอย่างรอบด้านได้

- ดึงการมีส่วนร่วม บูรณาการทุกภาคส่วน

การทำงานขับเคลื่อนของไพศาล เห็นได้ชัดในเรื่องการบูรณาการ ทั้งหน่วยงาน และประเด็น โดยไม่หลุดจากเป้าหมายที่ต้องการ กล่าวคือ ในกระบวนการทำงานขับเคลื่อน ซึ่งมีความชัดเจนถึงการทำงานเพื่อลดอุบัติเหตุ โดยมีจุดเน้นเรื่องการสวมหมวกนิรภัย ทำให้มองเห็นชัดถึงตัวผู้เล่นที่จะต้องเข้ามาร่วมขับเคลื่อนจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้มองเห็นบทบาทของตนเองชัดเจนมาก การทำงานร่วมกันจึงสามารถสอดประสานการทำงานได้อย่างดี มองเห็นเป้าหมายเดียวกันที่จะขับเคลื่อนให้ไปถึง

นอกจากนั้นยังมีการบูรณาการเชิงประเด็น เช่นการตั้งด่านตรวจยาเสพติด ก็นำเอาเรื่องหมวก หรือความปลอดภัยทางจราจรเข้าไปด้วย การทำงานจึงสามารถจับได้ในด้านเดียว ไม่เกิดการแยกส่วนให้ผู้รับบริการยินดีให้ความร่วมมือ จนเกิดความสำเร็จของการขับเคลื่อน มองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ชัด

2.4 เส้นทางสู่ถนนปลอดภัย จังหวัดน่าน : การขับเคลื่อนโดยโครงสร้างทางการกับบทเรียนการทำงานสู่ความสำเร็จ

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ขับเคลื่อนในรูปแบบของโครงสร้างอย่างเป็นทางการ โดยมี ปภ.เป็นผู้ประสานงานหลักในการขับเคลื่อน และดำเนินโครงการไปยัง 15 อำเภอในจังหวัด ซึ่งการดำเนินงานตามโครงสร้าง เป็นลักษณะของการสั่งการจากจังหวัด สู่อำเภอ และอำเภอสู่ท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดกลไกของคณะทำงานทุกระดับ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสู่การสร้างความปลอดภัยทางถนนให้เกิดขึ้นถึงในระดับชุมชน ข้อดีของการทำงานแบบสั่งการคือ ความรวดเร็ว และครบของการจัดตั้งกลไกในการขับเคลื่อนที่เกิดขึ้น และก็มีอุปสรรคในหลายเรื่องที่ทำให้การขับเคลื่อนเกิดปัญหา และไม่สามารถตอบโจทย์เรื่องความยั่งยืนที่เกิดขึ้นมากนัก ดังนั้นจากการทำงานของจังหวัดน่าน ทั้งในข้อดีที่เกิดขึ้น และปัญหาที่ทำให้การขับเคลื่อนไม่สามารถบรรลุผลได้นั้น ทำให้มองเห็นบทเรียนของการขับเคลื่อนที่สำคัญดังนี้

- การสร้างทัศนคติ มุมมองต่อการมองเห็นความสำคัญของประเด็นความปลอดภัยทางถนน

จุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนอย่างมีพลังคือ การสร้างมุมมอง ทัศนคติของคนทำงานให้มองเห็น และตระหนักในความสำคัญของการขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยทางถนน ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง

ในการสร้างคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในท้องที่ ซึ่งเป็นบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน เช่นกัน ซึ่งการสร้างวิถีคิดให้มองเห็นความสำคัญเช่นนี้ จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในประเด็นนี้เป็นหลัก พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนโดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระที่ต้องดำเนินการเพิ่ม และให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในพื้นที่ได้

การเปลี่ยนวิถีคิด มุมมองนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ไม่เพียงจะต้องดำเนินงานกับคณะทำงานในแต่ละระดับเท่านั้น แต่จะต้องดำเนินการกับคนในพื้นที่ หรือชุมชนด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งหากเรามองเห็นความสำคัญตรงนี้ก็ทำให้เขาเองสามารถระเบิดจากข้างใน พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในพื้นที่ของเขาได้

ดังนั้นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้มองเห็น และให้ความสำคัญกับการสร้างความปลอดภัยทางถนนเป็นเรื่องแรกที่ขับเคลื่อนคือ การใช้ข้อมูลของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำให้มองเห็นภาพสถานการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความตระหนัก และมองเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญไม่ต่างจากเรื่องอื่นเช่นกัน

- การมีตัวชี้วัดประเด็นความปลอดภัยทางถนน เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดหลักของหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง

การขับเคลื่อนงานที่เกิดขึ้นตามโครงสร้างนั้น ปัญหาหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้คือ ผลงานที่จะต้องตอบตามตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นในบทบาทภารกิจที่หน่วยงานได้รับ ในขณะที่การขับเคลื่อนประเด็นความปลอดภัยทางถนนนั้นไม่ได้เป็นตัวชี้วัดหลักในการทำงานของหน่วยงาน อาทิ ในกลุ่มปลัดอำเภอ ซึ่งมีภารกิจในการทำงานมากมายอยู่เดิม แต่ตัวชี้วัดเรื่องความปลอดภัยทางถนนไม่ได้เป็นตัวชี้วัดหลักในการทำงานของปลัดอำเภอ ดังนั้นเมื่อภารกิจงานของตนเองที่มีตัวชี้วัดชัดเจน และมีปริมาณมาก การขับเคลื่อนในเรื่องความปลอดภัยทางถนนจึงถูกมองว่าเป็นภาระที่เพิ่มเติมเข้ามา ซึ่งทำให้การทำงานในประเด็นดังกล่าวถูกให้ความสำคัญรองลงมาจนถึงให้ความสำคัญน้อยมาก การขับเคลื่อนในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่หลังเสมอ

หากโครงการสามารถขับเคลื่อน สร้างความเข้าใจกับหน่วยงานต้นสังกัด หรือสามารถทำให้ประเด็นความปลอดภัยทางถนนเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกหน่วยงานต้องให้ความสำคัญ และผลักดันให้มีตัวชี้วัดในเรื่องนี้อย่างชัดเจน จะยิ่งเป็นประโยชน์กับการขับเคลื่อนงานตามโครงสร้าง แต่ละหน่วยงานไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระ หรืองานฝาก แต่เป็นงานที่ต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น

- การทำงานกับข้อมูลอย่างชาญฉลาด

การทำงานกับข้อมูลให้ได้ผล จะต้องมีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่จะต้องใช้ข้อมูลว่า ข้อมูลในลักษณะใดจึงจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนอย่างมีพลัง ดังนั้นการจะทำให้ข้อมูลที่มีเกิดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อน จึงต้องมองเห็นว่าข้อมูลแบบไหนที่สามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายมองเห็นภาพ เกิดความตระหนักได้ เช่น หากใช้ข้อมูลเพื่อสร้างความตระหนักในชุมชน ข้อมูลจำนวนสถิติของการเกิดอุบัติเหตุอาจไม่จำเป็นเท่าข้อมูลเชิงเรื่องเล่า ให้มองเห็นความสูญเสีย ผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจากในพื้นที่อาจไม่ได้มีจำนวนอุบัติเหตุมากมายเท่าใดนัก จำนวนอุบัติเหตุที่น้อยนั้นส่งผลต่อการให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นเรื่องหลังจากเรื่องอื่นที่มองเห็นชัดกว่า มีผลกระทบมากกว่า ดังนั้นการจะสร้างความตระหนักจึงต้องเป็นเรื่องราวที่สร้างความสะเทือนใจ กระทบใจจะได้ผลมากกว่า ในขณะเดียวกัน หากต้องการใช้ข้อมูลกับกลุ่มที่ขับเคลื่อน เช่นในวงประชุมของจังหวัด หรือประชุมกับผู้ว่าราชการจังหวัด การใช้ข้อมูลสถิติเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือข้อมูลการจัดลำดับของพื้นที่ว่าอยู่ในลำดับของความรุนแรงของปัญหาลำดับที่เท่าไร ซึ่งจะทำให้ตระหนักว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องเร่งด่วน และสำคัญขนาดไหน

การทำงานกับข้อมูลจึงต้องวิเคราะห์ถึงเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม และวิเคราะห์ถึงเนื้อหาข้อมูลที่จะใช้ รวมถึงรูปแบบของข้อมูลในการนำเสนอ เพื่อสร้างความเข้าใจง่าย มองเห็นภาพชัดเจนว่าเป็นอย่างไร ดังนั้นการทำข้อมูลจึงอาจต้องทำข้อมูลหลายชุดให้เหมาะสมกับธรรมชาติ และความต้องการบรรลุเป้าหมายในการสร้างความตระหนักในประเด็นนี้ ซึ่งจะถือเป็นการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดนี้เอง

- การคืนข้อมูลเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

เมื่อข้อมูลเป็นอาวุธสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางความคิด ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความยั่งยืนของการขับเคลื่อนเพื่อความปลอดภัยทางถนนในที่สุด ดังนั้นข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพื้นที่นั้น เนื่องจากจะเป็นข้อมูลที่สามารถบอกสภาพปัญหาที่เกิด มองเห็นสาเหตุที่สำคัญ และเป็นข้อมูลที่ช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด ตรงประเด็นมากที่สุด

การคืนข้อมูลจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนให้กับพื้นที่ และช่วยให้ศปด.จังหวัด และอำเภอได้ร่วมมองเห็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนในแต่ละพื้นที่ และศปด. อำเภอจะสามารถมีเครื่องมือสำคัญ คือ ข้อมูลที่ลงไปทำให้คนใน

พื้นที่มองเห็นภาพ เกิดตระหนักรู้ และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของประเด็นนั้นๆ ที่จะต้องหาแนวทางในการแก้ไขที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนด้วยตัวของเขาเอง

- การทำงานต้องสร้างความแข็งแกร่งให้กับพื้นที่

อีกหนึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในการขับเคลื่อนตามโครงสร้างก็คือ ผู้รับผิดชอบมีการโยกย้ายบ่อย เช่น ปลัดอำเภอที่รับผิดชอบในเรื่องนี้เริ่มมีความเข้าใจ มองเห็นประเด็นสำคัญที่จะต่อยอดในพื้นที่ สามารถทำให้คนในพื้นที่เห็นความสำคัญ และพร้อมจะขับเคลื่อนเมื่อปลัดฯ ลงไปชวนคิดชวนทำ แต่เมื่อการขับเคลื่อนงานเริ่มเข้าที่ ก็มีคำสั่งโยกย้าย และหากผู้ที่เข้ามารับตำแหน่งแทนไม่ได้ให้ความสำคัญ การขับเคลื่อนอาจหยุดชะงักได้

ดังนั้นการสร้างเสริมความแข็งแกร่งในการทำงานของพื้นที่ คือ การปลูกฝังความสำคัญ และติดตั้งความต้องการขับเคลื่อนประเด็นนี้ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่สามารถบริหารจัดการตนเองได้ ร่วมหาแนวทางการแก้ปัญหาที่คนในชุมชนมีส่วนร่วม และพร้อมจะดำเนินการตามมาตรการของชุมชนที่เกิดขึ้น และเมื่อชุมชนเข้มแข็งมากพอ ชุมชนจะสามารถมีอำนาจต่อรองในการให้ภาครัฐ หรือนโยบายของจังหวัดในการให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ได้ แม้ว่าจะเป็นประเด็นในพื้นที่ที่สามารถทำให้การขับเคลื่อนเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง และเปิดประตูสู่การแก้ปัญหายั่งยืนในพื้นที่ต่อไปได้

- การเชื่อมโยงการทำงานระหว่างจังหวัด และอำเภอ จะช่วยขับเคลื่อนสู่เป้าหมายได้ดีขึ้น

โดยบทบาท ภารกิจ การดำเนินงานที่แตกต่างด้วยสถานะที่จัดวางจากตำแหน่งการทำงานที่ต่างกันไป เป็นฐานที่ทำให้การขับเคลื่อนงานของทั้งสองส่วนนั้นแตกต่างกัน โดยอำเภอมีหน้าที่ดูแลในพื้นที่ในชุมชน เนื่องจากมีความใกล้ชิดมากกว่า เข้าใจบริบทมากกว่า ดังนั้นการขับเคลื่อนจึงเป็นการทำให้ชุมชนมองเห็นปัญหา ให้ความสำคัญ และหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในขณะที่จังหวัดมีบทบาทหลักในการเป็นพี่เลี้ยงที่ช่วยหนุนเสริม และกำกับติดตามการทำงานทั้งโดยการประชุมระดับจังหวัด และการสื่อสารทางอื่น

การเชื่อมโยงการทำงานระหว่าง 2 ส่วน จึงต้องมีการประสานการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การมองเห็นเป้าหมายร่วมกันที่จะต้องผลักดันไปให้ถึง การส่งต่อข้อมูลระหว่างกัน เช่น ข้อมูลจากการสอบสวนเชิงลึก ข้อมูลอุบัติเหตุต่าง ๆ เพื่อให้จังหวัดได้ติดตามการทำงานอย่างจริงจัง และพื้นที่เองก็มีเครื่องมือในการทำงาน หรืออาจเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งสามารถขยายต้นแบบเหล่านี้ไปยังพื้นที่อื่น ที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนต่อไปได้

- รางวัลจากผู้บริหารสูงสุดเป็นเครื่องมือช่วยที่ดีในการขับเคลื่อน

การให้รางวัลกับคนทำงานเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้ามอย่างยิ่ง เพราะรางวัลในที่นี้คือ “เกียรติยศ” ในการทำงาน (รางวัลในที่นี้หมายถึงความถึงประกาศเกียรติคุณ หรือ โล่ ที่ทำให้เห็นคุณค่าจากการทำงานของคน ๆ นั้น) โดยเฉพาะเมื่อมีการรับรองจากผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด เช่น มีลายเซ็นของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าฯ เป็นคนจัดพิธีมอบรางวัลให้ ก็ถือเป็นขวัญกำลังใจให้สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างภาคภูมิใจ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนเพื่อสร้างคามยั่งยืนต่อไป

ทุ่งช้าง อำเภอนำร่องที่ประสบความสำเร็จ

อำเภอทุ่งช้างเป็นอำเภอนำร่องของการขับเคลื่อนในโครงการที่สามารถบูรณาการเข้ากับการทำงานของ พชอ. โดยใช้ประเด็นเรื่องสุขภาพ ความปลอดภัยทางถนน และปัญหาครอบครัว เป็นแกนในการทำงานร่วมกัน การทำงานสามารถนำองค์ความรู้สู่ชุมชนโดยการเชื่อมผ่าน อสม. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการขับเคลื่อน โดยใช้เครื่องมือ 5 ขึ้นในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน

“ของทุ่งช้างประเด็นอุบัติเหตุเริ่มมาตั้งแต่ปี 2557 เพราะเริ่มมีการสร้างขยายเป็น 4 เลนทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อย การแก้ปัญหาในตอนนี้เป็นยังล้มลุกคลุกคลานการแก้ปัญหาเฉพาะครั้งหรือเฉพาะราย การแก้ปัญหาจะเป็นเชิงโครงสร้างมหภาค และกายภาพ สุดท้ายก็ต้องไปลงที่แผนการทางที่จะต้องมาชี้เป้าจุดเสี่ยงและการแก้ไขปัญหาดูจุดเสี่ยง แต่ประเด็นตรงนี้ คือผิดของหลักวิศวกรรมก่อสร้างโยธา มันผิดข้อกำหนดซึ่งถ้ามองตอนที่ทุ่งช้างมีปัญหาถ้าต้องการขับเคลื่อนตามที่อำเภอบอกว่าสำคัญไม่ว่า คปภ. หรือ หมอที่อยู่โรงพยาบาล ตรงนี้คือจุดเสี่ยงที่ควรแก้ไข พอมาคุยกับคนที่เกี่ยวข้องบอกว่าทำไม่ได้ ซึ่งทุ่งช้างก็คาดหวังว่า ปภ. เป็นพี่เลี้ยงที่จะเกิดการขับเคลื่อนและก็นำเสนอเข้าสู่ผู้ว่าและผู้ว่าบริหารจัดการทุกภาคส่วนให้เกิดขึ้นในจังหวัด สิ่งที่ทุ่งช้างคาดหวังเรื่อง ปภ. จังหวัดเข้ามาขับเคลื่อน การบูรณาการภาคส่วน การบูรณาการกฎหมาย การแก้ปัญหาในระดับจังหวัดผู้ว่าเองก็ต้องลงมาดูด้วยถึงจะยั่งยืน แต่เมื่อได้มาเรียนรู้เรื่องเครื่องมือ 5 ขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำให้เรารู้ปัญหาอยู่ตรงไหนและเราจะเริ่มต้นอย่างไร

เครื่องมือชิ้นแรกเป็น 3 เหลี่ยมปัจจัยการกำหนดสุขภาพ เรานำข้อมูลดิบจากหลายๆแห่งจากโรงพยาบาล จาก ปภ. จากบริษัทกลาง จากสาธารณสุข มาช่วยกันวิเคราะห์หลังจากที่ได้ข้อมูลมาเรื่องของบาดเจ็บเล็กน้อย บาดเจ็บรุนแรง หรือเสียชีวิต เอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ หรือการเกิดอุบัติเหตุแล้วดำเนินการสอบสวน และเอามาเข้าตารางเพื่อลิสต์รายการปัญหาของในอำเภอคุณว่าปัญหาจริง ๆ ของอำเภอคุณมีปัญหอะไรบ้าง แล้วเลือกประเด็นปัญหา และประเด็นที่สำคัญ

ของสามเหลี่ยมปัจจัยการกำหนดสุขภาพเพื่อไปแก้ปัญหาในพื้นที่ ถ้าแก้ปัญหาตรงนี้ได้ตรงจุดอื่นก็จะลดลงตามลำดับ อย่างกรณีของทุ่งช้างคือเมาแล้วขับ แผนภูมิต้นไม้คือประเด็นเกี่ยวกับเมา ทารากปัญหาว่าเมาจะแก้อย่างไร และภาคีเครือข่ายส่วนไหนที่ต้องมาเกี่ยวข้อง เข้ามาสู่แผนภูมิต้นไม้ ประเด็นคือเมา รากของปัญหาคือพฤติกรรมเพราะฉะนั้นเครื่องมือ 5 ชิ้นจะคล้อยไปที่พฤติกรรม ส่วนของความร่วมมือจะเป็นเชิงกฎหมายและพฤติกรรมคงต้องประสานอย่างต่อเนื่อง แต่ว่าแผนภูมิต้นไม้ เอาประเด็นมาใส่ที่มีผลกระทบที่สุดเราถึงไป point ให้ได้ว่าถ้าอย่างนั้นจากแผนภูมิต้นไม้ กระบวนการในการขับเคลื่อนที่ อบท. และ ศปถ. อำเภอ หรือแผนภูมิต้นไม้ต้องขับเคลื่อนไปที่ ศปถ. ท้องถิ่น ต้องชี้ให้ชัดว่าถ้าประเด็นภาพรวม ศปถ. อำเภอ ขับเคลื่อนแบบไหนอย่างไร ขับเคลื่อนในรูปแบบของคณะกรรมการ หรือมีแผนงานโครงการอะไรรองรับไหม ถ้าแผนภูมิต้นไม้มีส่วนของประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องตำบลไหนเสี่ยงมากเสี่ยงน้อย ศปถ. ท้องถิ่น ต้องมาถอดแผนภูมิต้นไม้ให้ รากลึกเข้าไปในกลุ่มเป้าหมายของตนเองถ้าแก้ไขของหมู่บ้านนี้ในประเด็นเมาแล้วขับ กลุ่มไหน อาชีพอะไร ช่วงเวลาไหน ต้องมาถอดอีกทีหนึ่ง

ของเราที่พบว่าเป็นประเด็นเรื่องเมาแล้วขับ การทำงานเรื่องข้อมูลจึงต้องเน้นไปยัง กลุ่มที่มีการตายจำนวนมากว่า ตายที่ไหน หมู่บ้านไหน ช่วงเวลาเท่าไร อาชีพอะไร ต้องเจาะลงรายละเอียดพอเจาะเราจะรู้ว่าปัญหาเกิดจากคน ในการทำงานเราจะเอาข้อมูลมาเป็นตัวตั้ง สถิติการเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลของทุ่งช้างไม่ได้เอาเฉพาะบาดเจ็บสาหัส เจ็บเล็กน้อยก็เอาหมด และขอไปยังอำเภอว่าการเกิดอุบัติเหตุเรื่องของจักรยานยนต์ สิ่งที่สะท้อนเราจะรู้ว่าหมู่บ้านไหนเสี่ยงที่สุดหมู่บ้านไหนดื่มเหล้ามาก ถ้าเราเอาข้อมูลพวกนี้มานำเสนอเป็นภาพของ พชอ. ซึ่ง พชอ. มี พชต. อยู่ เขาไม่แย่งแน่นอนเพราะถูกนำเสนอความจริงมันอยู่บนฐานข้อมูลเขายอมรับในข้อมูล และจะเริ่มตระหนัก โดยเฉพาะนายกเทศมนตรีจะตระหนักมากขึ้น ฉะนั้นข้อมูลเราต้องโยนไปที่ท้องถิ่นเลย ท้องถิ่นเขาร่างข้อบัญญัติรายจ่ายงบประมาณประจำปี ถ้าอยู่ในแผนเขาก็จะดำเนินการขับเคลื่อน อ้างอิงข้อมูลจากศปถ. อำเภอ เพราะฉะนั้นจะอบรมให้ความรู้ทักษะกลุ่มไหนบ้าง กลุ่มเด็กนักเรียน กลุ่มผู้สูงอายุเขาก็ทำโครงการ

ภาระหนักของทุ่งช้างคือการถ่ายจาก ศปถ.ไปยังท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในการขับเคลื่อนโจทย์สำคัญคือ จะต้องทำอะไรให้ข้อมูลที่มีอยู่เป็นข้อมูลสำคัญของอำเภอ ส่วนของ สาธารณะสุขอำเภอก็ต้องนำเรื่องนี้ไปเรียนต่อนายอำเภอและเป็นวาระของการประชุม โดยจะต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูล โดยให้เกิดการร้อยเรียงจากมหภาค ไปสู่จังหวัดอำเภอพอไปสู่ตำบลก็ไม่ใช้เรื่อง ยาก เมื่อชุมชนเข้าใจปัญหาของเขาเวลาที่ประชุมเพื่อขับเคลื่อนของเขาเอง กรณีของทุ่งช้างเรา Point ไปที่ชนเผ่า pointไปที่หมู่บ้านที่ดื่มเยอะจากนั้นผู้ใหญ่บ้านจะชี้เป้าว่ากลุ่มนักดื่มอยู่ตรงไหนของ

หมู่บ้าน เพราะฉะนั้นบันได 5 ขั้น กลุ่มนักดื่มและแผนงานโครงการเราอยากให้มีแผนอะไรกับนักดื่ม กลุ่มนี้ เราต้องไปสร้างแรงจูงใจ เราต้องสร้างข้อตกลงร่วมกัน ถ้าคุณดื่มคุณจะต้องไม่สร้างปัญหา สองคือคุณดื่มคุณจะได้ไม่ขับรถอันนี้คือกลุ่มเมา แล้วจะมีเมาแล้วขอขับขีวดยาน เราจะให้เขาเห็น ในประเด็นที่ทุ่งช้างที่จะเป็นหมู่บ้านที่ขับขีวดยานลงไปเป็นรายบุคคลเลยทำให้ครอบครัวของเขา เข้มแข็ง อย่างบางคนทำไร่ทำสวนเสร็จก็กินเหล้า กินแค่วันถึงจะพอ คนที่สั่งให้พ่อต้องมีมาตรการ ชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องว่าผู้ใหญ่บ้านบอกได้ไหม บอกแล้วห้ามโกรธนะ อย่างมีงานเลี้ยงก็ควรพอแค่นี้ เป็นสิ่งที่ทุ่งช้างพยายามขับเคลื่อน หรือถ้ามีเทศกาลแล้วดื่ม ถ้าครอบครัวหรือคณะกรรมการมาดึง ญญแจรถออกห้ามโกรธ

หัวใจคือคนระดับท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้านเจ้าของพื้นที่เองก็มาจัดการกับคนของเขาเองซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่องเวลาเชิญประชุมเขาก็เต็มใจมานะ การรณรงค์ต้องค่อยๆทำค่อยๆปรับลดก็จะดีขึ้นผมไม่รู้ว่าจะยั่งยืนได้อย่างไรแต่ผมคิดว่ามันคือเกาะป้องกัน เราต้อง Point ให้เขารู้สึกว่าต้องมาจัดการปัญหา ของเขาเอง เพราะช่วงแรกที่เราทำคือการแก้ไขจุดเสี่ยงบนท้องถนนทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวง ชนบทแต่ไปติดในเรื่องของกฎหมาย แผนงบประมาณ คุยบ้างทำบ้างมันเข้า ปี 2557 จนถึงตอนนี้ยังเหลืออีกจุดหนึ่งที่ยังไม่สำเร็จต้องรองบประมาณ ผมคิดว่าเหมือนกฎหมายมัน ขับซ้อน แต่ว่าเครื่องมือ 5 ขั้นนี้เจตนาคือทำอย่างไรให้ได้มาซึ่งปัญหา อาจใช้เครื่องมืออื่น ๆ เช่น แผนภูมิแกว่งปลา หรือ Mind map เพื่อให้ได้รายการของปัญหา สามเหลี่ยมกำหนดสุขภาพจะเป็น ของในเรื่อง ปัจจัยที่ตัวคนคืออะไร ปัจจัยในตัวโครงสร้างคืออะไร ปัญหาของสิ่งแวดล้อมคืออะไร แล้วเราก็เอามาร้อยเรียง เครื่องมือในการทำงานกับชาวบ้านไม่ควรซับซ้อนจนเกินไป ในมุมมองของ ทุ่งช้างเราจะทำอย่างไรที่ไม่ต้องไปแก้ปัญหการบาดเจ็บแล้ว เป็นการรักษา พื้นฟูสภาพ แต่ point ของเราคือทำอย่างไรให้เกิดการป้องกันและมีทักษะ เพราะทุ่งช้างเองเราเน้นด้านครอบครัว มาตรการชุมชน” นิคม อุทุมพร

บทเรียนสำคัญที่เกิดขึ้น

การขับเคลื่อนเพื่อทำงานเรื่องความปลอดภัยทางถนนของทุ่งช้าง ทำให้มองเห็นบทเรียนสำคัญของการทำงานตรงนี้คือ

- การทำงานกับข้อมูลคือหัวใจที่นำไปสู่เป้าหมาย

บทเรียนที่เกิดขึ้นทำให้มองเห็นว่า ข้อมูลเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเปิดทางให้มองเห็น ปัญหาที่เกิดขึ้น และทำให้เกิดการวิเคราะห์ห้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ซึ่งการมีข้อมูลทำให้สถานการณ์วิเคราะห์ให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สามารถจัดการ

ปัญหาได้จริง ในขณะเดียวกัน การมองเห็นข้อมูลก็เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนในชุมชนลุกขึ้นมา มองเห็นปัญหาที่แท้จริง ตระหนัก และตระหนักในการจัดการปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งนั่นจะเป็น หนทางสู่การสร้างคามยั่งยืนของการดำเนินการสร้างความปลอดภัยทางถนนที่ดี

การทำงานขับเคลื่อนในเรื่องนี้จึงต้องเริ่มต้นจากการทำงานเรื่องฐานข้อมูลที่มีความถูกต้อง และเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัย เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นมีประสิทธิภาพในการส่งต่อสู่การสร้าง มุมมอง ทศนคติใหม่ พร้อมสู่การขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองของพื้นที่

- การขับเคลื่อนสู่ท้องถิ่นคือความยั่งยืน

แม้การขับเคลื่อนในตอนแรกจะเป็นการขับเคลื่อนจากคณะกรรมการ แต่นั่นต้องเป็นเพียงกาจุด ประกายเท่านั้น แต่การลงมือดำเนินการจะต้องเกิดจากความต้องการของพื้นที่เจ้าของปัญหา สถานการณ์ ที่ลุกขึ้นมามองเห็น รู้สึกการเป็นเจ้าภาพของปัญหาที่จะต้องหาทางดำเนินการ แก้ไขด้วยตนเอง

ดังนั้นบทบาทของคณะทำงานจึงเป็นเพียงผู้จุดประกาย และที่ปรึกษาที่คอยให้ข้อเสนอแนะ กระตุ้นให้เกิดความตระหนัก และการลงมือดำเนินการต้องเป็นของพื้นที่ เพื่อให้เขาได้เห็น ศักยภาพของตนเองในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถเชื่อมั่นในการบริหาร จัดการชุมชนด้วยตนเอง พร้อมไปกับการสร้างความตระหนักต่อการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความ ปลอดภัยทางถนนว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การสร้างวิถีใหม่ ของชุมชน ซึ่งนั่นจะเป็นการสร้างคามยั่งยืนในการทำงานให้เกิดขึ้น

- การประยุกต์ใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับบริบท

การใช้เครื่องมือ 5 ชิ้น เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้ชุมชนมองเห็นปัญหา เข้าใจสถานการณ์สำคัญที่ จะต้องแก้ปัญหาของชุมชน และนำไปสู่การหาแนวทางการแก้ไขด้วยตนเอง ตัวเครื่องมือจึงมา พร้อมแนวคิดของการกระตุ้นให้มีมุมมองต่อปัญหา คิด วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่แท้จริง เพื่อหา แนวทางแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

แต่อย่างไรก็ตาม เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นนั้นยังมีความเป็นวิชาการทางภาษามาก บทเรียน ของทุ่งช้างทำให้เห็นว่า เครื่องมือสำคัญ แต่การทำความเข้าใจแนวคิดของเครื่องมือสำคัญกว่า เพราะจะพาให้สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของพื้นที่ หรือแม้แต่การ นำเครื่องมืออื่นที่เหมาะสมกว่ามาใช้แทน แต่สามารถบรรลุเป้าหมายของการใช้เครื่องมือได้ เช่นกัน

นอกจากนี้สิ่งที่ได้เรียนรู้อีกเรื่องหนึ่งคือ การจะใช้เครื่องมือให้ได้ผลจะต้องคิด ออกแบบ การใช้เครื่องมือแบบให้ชุมชนเป็นตัวตั้ง โดยเอาแนวคิดของเครื่องมือเป็นเป้าหมายที่ต้องการ และหาเครื่องมือที่เหมาะสม ง่ายต่อการนำไปใช้ของชุมชน เพื่อให้สามารถเป็นเครื่องมือเรียนรู้ ที่ช่วยทำให้การขับเคลื่อนในชุมชนเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่ความยั่งยืนได้จริง

อำเภอเมืองน่าน กับวิธีการอันหลากหลายเพื่อขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

อำเภอเมืองน่านมีพื้นที่การดูแลทั้งสิ้น 11 ตำบล 109 หมู่บ้าน การขับเคลื่อนโครงการไปสู่ความ ยั่งยืนจึงมองเรื่องของการผลักดันไปสู่การให้พื้นที่เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นมาตรการที่ นำมาใช้เพื่อลดอุบัติเหตุ การทำ MOU กับครอบครัว ฯลฯ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการบูรณาการ ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จนทำให้เกิดการขับเคลื่อน และติดตามการดำเนินงานของชุมชน จนเกิด ความสำเร็จในการลดอุบัติเหตุในชุมชน

“การทำงานของอำเภอเมืองน่าน ใช้การนำเสนอข้อมูลไปยัง คปอ.อำเภอ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เรา นำข้อมูลเช่น บาดเจ็บ แอดมิด ตาย ให้เขา หรืออุบัติเหตุเกิดในช่วงไหน ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าหนาว เพราะเป็นช่วงท่องเที่ยวระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง โดยมอเตอร์ไซด์เกิดเหตุมากที่สุดช่วง 4 โมงถึง 2 ทุ่ม ช่วงที่เลิกงาน เราก็วิเคราะห์ให้ ในช่วงเทศกาลปีใหม่ และช่วงสงกรานต์ให้เห็น ด้านการ ขับเคลื่อนทีมทำงานเรามีเครือข่ายประมาณ 10 เครือข่ายทั้งโรงพยาบาล สถานีตำรวจ ศูนย์วิชาการ เพื่อความปลอดภัยทางถนนของอาจารย์อดิศักดิ์ องค์กรงดเหล้า กลุ่มอาสาต่าง ๆ ส่วนนี้คือเครือข่าย การทำงานที่ประสานงานในแนวราบ โดยเชื่อมกับ พชอ. (คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับ อำเภอ) อำเภอเมืองก็ให้ความสำคัญอยู่ 5 ประเด็น เรื่อง อุบัติเหตุถนน การจัดการขยะ ความปลอดภัยทางอาหาร การป้องกันโรค และยาเสพติด ซึ่งแต่ละประเด็นก็ไปจัดตั้งคณะอนุกรรมการในการทำงาน และอื่นๆ ก็จะขับเคลื่อนตามประเด็นของตัวเองพอมารวมใหญ่ก็ต้องมารางานผลในกลุ่มของ พชอ.

การสร้างทีม คือการพัฒนากลไกวิเคราะห์ การพัฒนา เอาประเด็นต้นไม้ปัญหามาทำ โดยดึงบ จาก ศวภ. แต่ในการทำงานจริงไปไม่ถึงเครื่องมือที่ 5ไปได้ถึงแรงเสริมแรงต้าน โดยสาธารณสุขจะเป็นแกนนำในการเขียน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเจ้าหน้าที่ ส่วนคนที่มากก็เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยมี นื่องสาธารณสุขที่เก่งเป็นแกนนำสำคัญในทีมนี้ด้วย ส่วนใหญ่เราจะทำถึงแรงเสริมแรงต้านไม่ได้ไปถึง ข้อสุดท้าย ส่วนประเด็นปัญหาการเกิดอุบัติเหตุเราก็มีต้นไม้ปัญหา กึ่งกลางของต้นไม้มันเขาเล่น ประเด็นอะไร ส่วนใหญ่จะเล่นเรื่องดื่มแล้วขับซึ่งประเด็นเหล่านี้จะต้องนำเสนอในที่ประชุมของคปอ.

อำเภอเมือง ว่า อำเภอของคุณมีต้นไม้แบบนี้ละ คุณต้องลงไปแบบนี้ละ ซึ่งอยู่ในช่วงของการดำเนินการ การจัดการจุดเสี่ยงเราก็ไปวิเคราะห์จุดเสี่ยงมาว่าแต่ละพื้นที่มีถนนตรงไหนที่เป็นจุดเสี่ยง เส้นผ่าน-เวียงสา มียูเทิร์น 8 จุด ไฟแดง 2 จุด มีปัญหาเยอะมาก จังหวัดมาช่วยแก้ไขโดยการสลัวยูเทิร์นไม่ให้มีการยูเทิร์นพร้อมกัน ก็ลดได้ส่วนหนึ่งแต่ก็มีบ้างประปรายและดำเนินการติดไฟแดงยูเทิร์นที่สำคัญๆ และเรื่องของวงเวียน ตอนแรกไม่มีวงเวียนจากท่าวังผาซึ่งรถวิ่งมาอย่าเร็วอีกไม่ถึงกิโลจะถึงสี่แยกข้างเผือกจะเข้าในเมืองเพราะฉะนั้นต้องเบรคและทางตรงนี้คล้ายๆจะเป็นทางลงด้วย ซึ่งหัวหน้าก็ไปหารือกับทางเทศบาล เทศบาลก็ไปหารือที่แขวงมีมิตรร่วมกันว่ามาทำประชาคมก่อนว่าสร้างแล้วจะเป็นอย่างไรก็เลยสร้างวงเวียนตรงนี้ขึ้นมาแต่ก็มีเสียงมาว่าวงเวียนอ้วนมาก และมีบักไบค์มาจนเสียชีวิตแต่ถ้าไม่ชนก็ไม่มีปัญหาอะไรนะ และตรงหน้าบักซีมีปัญหามากเลยว่าคุณออกมาจากบักซีซึ่งตอนนั้นยังไม่มีทางตั้งแบรีเออร์ออกมาก็จะตัดกับถนนตรงนี้ตัดหารจราจรเพื่อไปยูเทิร์นเขาก็เลยแก้ไขปัญหาด้วยการตั้งแบรีเออร์ยาวเลยไม่ให้ยูเทิร์นตรงนี้ ก็แก้ปัญหาไปได้

อีกโครงการหนึ่งที่ทำดำเนินการปรับพฤติกรรมดื่มแล้วขับ กับการสวมหมวกนิรภัย คือการเยี่ยมคนบาดเจ็บเราเริ่มมาตั้งแต่เมษายน 2560 โดยรองผู้อำนวยการ โรงพยาบาลน่าน ซึ่งทำงานเกี่ยวกับส่งเสริมป้องกันเรื่องอุบัติเหตุ เรื่องเหล้า เรื่องเปียร์ เรามีแนวคิดถ้าหากมีคนเมาแล้วขับและได้รับบาดเจ็บไปนอนโรงพยาบาลให้ ER โทรบอก และให้พี่โทรนัดปลัดอำเภอ นายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผอ.รพ.สต. ในพื้นที่ เพื่อที่จะมาเยี่ยมคนนั้นตอนบ่ายทุกวันโดยมีการสร้าง Flow การทำงานเรียบร้อยเพื่อให้สะดวกกับการทำงาน ซึ่งทีมเยี่ยมมีจำนวนมาก เหตุที่ทำเช่นนี้เพราะต้องการกดดันคนใช้ว่าการที่คุณเมาแล้วขับทำให้คนอื่นเดือดร้อน กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องมาที่โรงพยาบาล ทั้งที่เป็นวันหยุดสงกรานต์วันของครอบครัวเขาแต่เขาต้องมาเยี่ยมคุณ โดยผู้ที่มาเยี่ยมจะใส่ชุดเต็มยศทุกคน แล้วก็มาจับมือกับคนไข้เพื่อให้สัญญาว่าดื่มแล้วจะไม่ขับ เมื่อผู้ใหญ่บ้านทราบว่ามีมาตรการเช่นนี้ เขาจะประกาศก่อน 7 วันอันตราย “วันนี้กินเหล้า ถ้ามาไปโรงบาล อันจะขอค่าน้ำมัน 200” ทำให้เป็นแรงกดดันทางสาธารณะ ทางสังคมถ้ามาไปโรงพยาบาลทีมเยี่ยมก็จะเดือดร้อน อันนี้จากที่ประชุม ศปถ. ล่าสุดนายอำเภอบอกว่าไม่อยากจะทำในส่วนของเขาเฉพาะสงกรานต์กับปีใหม่อยากจะทำต่อเนื่อง และเราก็ทำต่อเนื่องเริ่มทำที่เทศบาล

อีกโครงการที่ทำระหว่างคุมประพฤติกับโรงพยาบาลน่าน เครือข่ายเหยื่อเมาแล้วขับ ซึ่งคุมประพฤติส่งรายชื่อมาครั้งหนึ่งก็เป็นร้อยต่อช่วงเทศกาล เราแบ่งเป็นช่วงละประมาณ 30-40 คนมานั่งคุยกัน และเชิญคุณชัยวัฒน์ ที่เป็นเหยื่อของเมาแล้วขับซึ่งต้องนั่งรถเข็นมาเล่าให้ฟังว่ามีความทุกข์ทรมานอย่างไร และพามาเยี่ยมบ้านพี่อึ้งการซึ่งนอนติดเตียงมากกว่า 20 ปีเพราะดื่มเหล้าเขาทำงานอยู่กรุงเทพและช้อนเพื่อนแล้วเกิดอุบัติเหตุทำให้ต้องนอนติดเตียงอยู่ที่บ้าน เคสของพี่อึ้งการแก่เล่าดีมากกลุ่มที่ไปนั่งฟังถึงกับร้องไห้ และบางคนก็ช่วยเหลือเรื่องเงินกับพี่เขาพี่อึ้งการเป็นครูที่ดีมากเขา

สอนผ่านการเล่าว่าผ่านพ้นวิกฤตมาได้อย่างไร ตอนนี้เขาสามารถเล่าได้ซึ่งก่อนหน้านี้เขาบอกแทบจะฆ่าตัวตาย พอกลับมาพี่ก็จะมาถอดบทเรียนเป็นรายบุคคล คุณเห็นแบบนี้คุณรู้สึกอย่างไรบ้าง เขาก็พูดออกมาบางคนเลิกได้แต่ส่วนน้อยที่เลิกไม่ได้ ส่วนใหญ่มาแล้วก็จะให้คนอื่นมาช่วยรับให้ หรือบางคนนั่งดื่มที่บ้าน เพราะการคุมประพฤติต้องรายงานตัวเป็นปีอันนี้ใช้กฎหมายบังคับ แต่ถ้ากฎหมายไม่บังคับไม่มีทางที่จะเดินมาในระบบของเราหรอก

เรื่องของหมวกกันน็อคทำร่วมกับพี่กันจน เตชะนันท์ และตำรวจ โดยไปทำที่สภ.เมืองน่าน เพื่อต้องการให้ตำรวจมีผลงานด้วย เป็นการสร้างผลงานร่วมกันทางตำรวจออกหนังสือให้หมดเลย ซึ่งดีมาก เพราะมีความขลัง และมีการทำ MOU ที่สภ. จากนั้นก็ส่งหนังสือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ว่าสนใจเข้าร่วมหรือไม่ โดยมีพี่กันจนและเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการติดตาม เพราะอยากให้เกิดมาตรการในการดูแลให้เกิดการสวมหมวกกันน็อค ที่ดำเนินการจะมีโรงเรียน ที่ว่าการอำเภอเมืองน่าน หลังจากนั้นสจร. ก็เสนอชื่อให้ไปรับโลโก้ ทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนและหน่วยงานที่เข้าร่วม เพราะการรับโลโก้แบบนี้เป็นหลักประกันอย่างหนึ่งว่าเขาจะต้องปฏิบัติตามวินัยจราจร ซึ่งดำเนินการรับโลโก้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2563 จากนั้นจะดำเนินการถอดบทเรียนว่ากระบวนการเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างไร การอบรมเราใช้เครื่องมือ 5 ชิ้น กับ ศปถ.ในพื้นที่โดยตั้งเป้าไว้ ผลที่เกิดขึ้นคือเรามีการจัดทำแผนงานร่วมกัน บูรณาการข้อมูลเชิงบวก การมีคณะกรรมการ การถ่ายทอดความรู้ และผู้บังคับบัญชาเห็นความสำคัญ ส่วนเชิงลบก็คือมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบบ่อยเราไม่เปลี่ยนที่เปลี่ยนคือคนของทางอำเภอ อปท.ยังไม่เห็นความสำคัญเขามัวแต่ตั้งรับมีเหตุค่อยไป ในการทำงานเชิงระนาบ อบต.บางแห่งยังขาดการประสานงานที่ดี ยังคงไม่ให้ความสำคัญ ส่วนเรื่องแนวทางคือพยายามดำเนินการตามแผนที่ประชุมไว้นอกรอบ นอกรอบคือนอกเหนือจากปีใหม่และสงกรานต์ซึ่งได้ไปแล้วครั้งหนึ่งก็กลายเป็นสามและพยายามให้เป็นสี่ก่อนปีใหม่นี้ การคืนข้อมูลต่อเนื่องพี่พยายามคืนข้อมูลหรือการ Ranking เพราะรองผอ. รพ.น่านให้ความเห็นว่าจะต้อง Ranking เพราะหมู่บ้านคุณมาแล้วขับเยอะนะ ผู้นำชุมชนก็จะตื่นเต้นแล้วก็อาจต้องไปจัดการอะไรบางอย่างในหมู่บ้านการ Rankingก็จะให้หมอบอยนำเสนอในรอบการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน 2 เดือนจะนำเสนอ 1 ครั้ง และพยายามใส่วาระการประชุมเรื่องเกี่ยวกับอุบัติเหตุบนท้องถนนให้กับหน่วยการราชการ การพัฒนาทีมอนุกรรมการ การเป็นพี่เลี้ยง การนำเสนอให้ผู้นำชุมชนได้รับทราบ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและงบประมาณต่าง ๆ” ปวีณา นะโหมวงศ์

บทเรียนอันน่าสนใจที่ได้จากการทำงานขับเคลื่อนของอำเภอเมืองน่านประกอบด้วย

- การออกแบบกระบวนการทำงานที่หลากหลาย

การออกแบบกระบวนการทำงานกับชุมชนที่หลากหลาย มีทั้งกระบวนการให้รางวัล สร้างเกียรติยศ ความภาคภูมิใจในการขับเคลื่อน กระบวนการใช้กระบวนการ Social Sanction ในการทำให้ชุมชนเกิดมาตรการในการดูแล ป้องกัน เพื่อเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งการออกแบบกระบวนการเหล่านี้ เกิดจากความเข้าใจในวิถีของคนในชุมชน และมองเห็นธรรมชาติของวิถีในชุมชนที่สามารถสร้างกฎเกณฑ์ของการดูแลระหว่างกันได้

การดำเนินงานเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนในการสร้างความปลอดภัยทางถนน จึงสามารถออกแบบได้อย่างหลากหลาย แต่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจวิถี การปฏิบัติ ความเชื่อ ของคนในชุมชนดีพอสมควร เพื่อจะสามารถออกแบบกระบวนการได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิผลของการสร้างความยั่งยืนได้

- การประสานงานกับเครือข่าย พร้อมบูรณาการการทำงานร่วมกัน

การขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดพฤติกรรมในเรื่องความปลอดภัยในการใช้ถนน นั้น เป็นการทำงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายที่ดูแลสภาพถนน ฝ่ายควบคุมโดยมาตรการทางกฎหมาย ฝ่ายการทำงานป้องกันกับหน่วยงานต่าง ๆ บทเรียนที่มองเห็นจากที่นี่คือ การทำงานที่เป็นเนื้อเดียวกับหน่วยงานอื่น มองเป้าหมายของการดำเนินงานเพื่อสร้างความยั่งยืนในการสร้างความปลอดภัยทางถนนเป็นตัวตั้ง และเชื่อมโยงประสานหน่วยงานอื่นที่สามารถขึ้นมาเป็นเจ้าภาพในการทำงานแต่ละส่วน เป็นการบูรณาการงานเป็นก้อนเดียวกัน ซึ่งทำให้แต่ละเครือข่ายสามารถขับเคลื่อนได้ตามความถนัดของตนเอง แต่การขับเคลื่อนนั้นมาช่วยเติมเต็มซึ่งกันและกัน และนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้

- กระบวนการถอดบทเรียนเพื่อมองการทำงานที่ชัดเจน

กระบวนการถอดบทเรียนเป็นกระบวนการสำคัญของการสร้างการเรียนรู้ของคน ซึ่งการทำงานของอำเภอเมืองน่านที่น่าสนใจ คือ การมีกระบวนการถอดบทเรียนภายหลังการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งการถอดบทเรียนนี้ทำให้เกิดการทบทวนความรู้สึกจากการได้รับรู้เรื่องราว ประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้น และความรู้สึกที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อทัศนคติ มุมมอง ความเชื่อ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เป็นจริงมากยิ่งขึ้น และแม้ว่าคนส่วนใหญ่จะยังไม่ได้เลิกเหล้า แต่มีพฤติกรรมที่ลดความเสี่ยงอย่างชัดเจน ไม่ดำเนินการที่ส่งผลกระทบในการไปสร้างความไม่ปลอดภัยจากการใช้ถนน ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อผู้อื่นได้

สำหรับการดำเนินงานของคณะทำงาน การถอดบทเรียนในการดำเนินงานจะช่วยให้เรามองการทำงานที่ผ่านของเราชัดเจนมากขึ้น ทั้งจุดแข็ง ข้อดีที่เกิดขึ้น และข้อที่ต้องปรับปรุง การทบทวนเช่นนี้จะทำให้เห็นสิ่งที่ต้องพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความมั่นใจในการทำงานให้เพิ่มมากขึ้น

- Ranking ของข้อมูลเป็นยากระตุ้น

การทำให้ชุมชนมองเห็นอันดับของตนเองเป็นตัวกระตุ้นอย่างดีในการทำให้ชุมชน หมู่บ้านของตนเองพัฒนาขึ้น เพราะ การจัดอันดับทำให้มองเห็นตัวเองอย่างชัดเจนว่าเป็นอย่างไร และจะต้องหาวิธีการในการทำให้เกิดการพัฒนาให้อยู่ในลำดับที่ดีขึ้น ซึ่งตัวเลขเป็นสิ่งที่จัดอันดับอย่างชัดเจน และไม่ต้องแปลความ อีกทั้งทุกคนยังให้ความหมายเดียวกันได้ หมายถึงการที่บอกว่าตนเองอยู่ในลำดับที่เท่าไรจากทั้งหมดนั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนรู้ เข้าใจเหมือนกัน และมองเห็นเป้าหมายเดียวกันได้ไม่ยาก การจัดอันดับจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้อย่างดี

บทที่ 3

การขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ
ในพื้นที่

3. การขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในพื้นที่

จากบทเรียนการขับเคลื่อนในระดับจังหวัด และพื้นที่ ซึ่งจะต้องร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อสร้างความปลอดภัยในการใช้ถนนให้เกิดขึ้นนั้น บทเรียนสำคัญที่มองเห็น และสามารถแพร่ขยายเป็นแนวทางการทำงานกับพื้นที่อื่น ๆ ให้สามารถนำไปปรับใช้ และขับเคลื่อนการสร้างความปลอดภัยในการใช้ถนนดังนี้

3.1 กลไกการขับเคลื่อน หัวใจสำคัญของความสำเร็จ

กลไกการขับเคลื่อนหลัก คือ ศปถ. จังหวัด และ ศปถ. อำเภอ หรือ ศปถ. อบต. ซึ่งทั้งสามส่วนหลักนี้เป็นกลไกที่มีการก่อตั้งอย่างเป็นทางการ คือ มีระเบียบสำนักนายก ซึ่งมีข้อกำหนดในการให้มีกลไกขึ้นตามโครงสร้างดังกล่าว ดังนั้นสิ่งที่สำคัญกว่าการก่อรูป คือ การผลักดันให้กลไกดังกล่าวเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างให้เกิดการดำเนินงาน หรือการปรับเปลี่ยนสู่ความสำเร็จของการสร้างความปลอดภัยทางถนนอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นโจทย์ใหญ่ของการทำให้กลไกการขับเคลื่อนเป็นกลไกสู่ความสำเร็จ คือ การทำอย่างไรให้กลไกดังกล่าวขับเคลื่อนอย่างมีพลัง มีทิศทาง และพร้อมนำพาสู่ความสำเร็จ เกิดความต่อเนื่อง ขับเคลื่อนได้ในทุกภาคส่วนของจังหวัด ซึ่งบทเรียนที่สามารถตอบโจทย์นี้ได้ประกอบด้วย

- หัวต้องขยับ เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมทั้งองคาพยพ

ประธานหลักของคณะทำงานแต่ละระดับ เช่น ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ หรือนายก อบต. คือ กลไกหลักที่ต้องทำงานด้วย เนื่องจากการขับเคลื่อน ศปถ. ในแต่ละระดับ ตั้งแต่จังหวัด อำเภอ หรือท้องถิ่น เป็นการขับเคลื่อนตามโครงสร้าง ดังนั้นประธานของคณะทำงานจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่อง เชื่อมประสาน เพื่อแก้ปัญหา และเกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่เป็นจริง การทำงานจึงต้องทำงานกับกลุ่มเหล่านี้ในประเด็นต่าง ๆ คือ

- การสร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญในประเด็นความปลอดภัย เพื่อให้ประเด็นนี้เป็นประเด็นหลักที่กลุ่มผู้นำต้องการขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลง หรือความสำเร็จ โดยการจะสร้างความตระหนักได้นั้น “ข้อมูล” จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เห็นรูปธรรมที่เกิดขึ้น และมีแรงส่งในการกระตุ้น กระตุกให้เห็นความสำคัญที่เกิดขึ้น เช่น

: สถิติของการเกิดอุบัติเหตุของจังหวัด หรือในพื้นที่ เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติของพื้นที่อื่น ๆ ยิ่งหากเมื่อจังหวัดนั้นเป็นอันดับต้นของการเกิดอุบัติเหตุ จะยิ่งทำให้เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต้องตาย หรือมองข้ามไม่ได้

: ความสูญเสียที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการเสียชีวิต หรือเกิดเหตุร้ายแรง ซึ่งหากสามารถทำให้เห็นตัวเลขของการสูญเสียที่เกิดขึ้น ทั้งจำนวนคนเจ็บ ตาย

: Timeline ของข้อมูลสถิติที่เกิดขึ้นในจังหวัด โดยเฉพาะเมื่อสถานการณ์ของอุบัติเหตุในพื้นที่ไม่ได้ดีขึ้นเลย

- การทำงานหลังบ้านกับผู้นำ เพื่อให้เกิดการทำให้ผู้นำ หรือประธานคณะกรรมการในแต่ละระดับมองเห็นประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญ การทำงานหลังบ้าน โดยการนำเอาข้อมูลไปคุยนอกรอบ ทำให้เห็นรูปธรรมของปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยข้อมูลเหล่านั้น ก่อนการประชุม เพื่อเกิดความตระหนัก มีใจ เห็นความสำคัญที่จะต้องขับเคลื่อนเรื่องนี้ พร้อมทั้งจะบรรจุเข้าเป็นอีกหนึ่งวาระการประชุมระดับจังหวัด หรืออำเภอในการขับเคลื่อนตามโครงสร้าง
- การสร้างเจ้าภาพ เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนแต่ละประเด็น
การขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดผลความสำเร็จของการทำงานในพื้นที่นั้น บทบาทสำคัญของคณะกรรมการในการขับเคลื่อนคือ การสร้างเจ้าภาพในแต่ละเรื่อง เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนด้วยตนเอง ทั้งในส่วนของหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานตามบทบาทของตนเอง และคนในพื้นที่ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นเอง ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจะต้องมาจากการขับเคลื่อนของคนในชุมชนที่เป็นเจ้าภาพในการสร้างการเรียนรู้ให้กับคนอื่นในชุมชน พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย ซึ่งจะเป็นการสร้างควมยั่งยืนในการขับเคลื่อนด้วย
- เป้าหมายคือ การสร้างควมยั่งยืน ไม่ใช่การทำโครงการ
วิธีคิด มุมมองต่อการขับเคลื่อนของคนทำงานจะต้องไม่มองเพียงการดำเนินโครงการให้เสร็จ แต่จะต้องมองเห็นควมยั่งยืนเป็นเป้าหมายของการขับเคลื่อนที่จะต้องทำให้เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อมองที่ควมยั่งยืน จะเห็นว่าจะต้องสร้างการมีส่วนร่วม หรือสร้างควมเป็นเจ้าของประเด็นในการขับเคลื่อนด้วยตนเอง และการทำงานเรื่องข้อมูลจึงไม่ใช่เพียงการคืนข้อมูล หรือรายงานให้รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเท่านั้น แต่จะต้องคิด วิเคราะห์ถึงข้อมูลที่เกิดขึ้นว่าข้อมูลใดที่จะสามารถสร้างให้เกิดความตระหนักที่จะนำพามาสู่ควม

ตระหนักของคนในชุมชนได้ จนลุกขึ้นมาวิเคราะห์ หาสาเหตุที่แท้จริง และพร้อมขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชุมชน

- กระตุ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง

ในการทำงานกับกลไกหลักเหล่านี้ การสร้างความต่อเนื่องในการกระตุ้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และกระตุ้นถึงความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนการทำงานที่จะต้องเกาะติดกับประเด็นเรื่องความปลอดภัย แม้ว่าประเด็นหลักของการขับเคลื่อนในจังหวัดอาจจะไม่ใช่ประเด็นเรื่องการสร้างความปลอดภัยทางถนน แต่การรายงานสถานการณ์ความคืบหน้าของการดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถเห็นว่าจะเชื่อมโยง บูรณาการประเด็นความปลอดภัยทางถนนเข้ากับประเด็นอื่น ๆ ได้อย่างไรบ้าง และนั่นจะทำให้เรื่องนี้ยังเป็นเรื่องที่ต้องอยู่ในวาระการขับเคลื่อนงานของจังหวัด ซึ่งมีผลต่อมายังการขับเคลื่อนระดับอำเภอ และชุมชนต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ผลการดำเนินงานสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง และลดจำนวนอุบัติเหตุทางถนนลงได้จริง

3.2 วิธีคิดต่อการขับเคลื่อน : มองเรื่องความยั่งยืนเป็นหลัก

เป้าหมายของการขับเคลื่อนเพื่อลดอุบัติเหตุเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เนื่องจากการสร้างความปลอดภัยในการใช้ถนนนั้นไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของการปรับสภาพแวดล้อมของถนนที่ต้องดูแล แต่เรื่องที่ใหญ่ที่สุดคือ เรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน ดังนั้นวิธีคิดของการขับเคลื่อนจึงต้องไม่หยุดอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เกิดความปลอดภัยเพียงอย่างเดียว จะต้องมองถึงเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่ต้องทำงานหลายขั้นตอน ตั้งแต่เรื่องของการเปลี่ยนวิธีคิด การทำให้ตระหนัก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่นการสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมเพื่อเป็นกติกาการอยู่ร่วมกัน ฯลฯ เป็นต้น นอกไปจากนี้ เนื่องจากการสร้างความปลอดภัยทางถนนนั้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนโดยตรง ความยากของงานจึงอยู่ที่ความไม่เสถียรของพฤติกรรม ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ดังนั้นวิธีคิดต่อการขับเคลื่อนจึงต้องมองถึงเรื่องความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ประกอบกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดความปลอดภัยในการใช้ถนนด้วย นั่นหมายความว่า การขับเคลื่อนจะต้องมองถึงความยั่งยืนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสร้างความปลอดภัยของการใช้ถนนให้กับคนในพื้นที่นั้นด้วย ซึ่งการจะสร้างความยั่งยืนได้จึงต้องมา

จากการจุดประกายให้คนในพื้นที่มองเห็นความสำคัญ และลุกขึ้นมาขับเคลื่อนด้วยตนเอง และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน หรือพื้นที่นั้นให้ออกแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างบรรทัดฐานของการปฏิบัติ จนเกิดเป็นวิถีของคนในชุมชน ซึ่งนั้นจะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง

วิธีคิดต่อการขับเคลื่อนของคณะทำงานในแต่ละระดับ ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น จะต้องมองเห็นการสร้างควมยั่งยืนเป็นเป้าหมายหลัก เพื่อที่จะมองเห็นวิธีการสู่ความยั่งยืนคือ การทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อสร้างความตระหนักให้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยบทบาทของคณะทำงานจึงต้องเป็นเพียงผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเป็นเจ้าของในชุมชน และการหนุนเสริมในส่วนที่หน่วยงานต่าง ๆ ทำเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการสร้างความปลอดภัยทางถนน

3.3 สร้างระบบรองรับ แม้เปลี่ยนคน แต่ระบบยังไม่เปลี่ยน

ปัญหาในการทำงานขับเคลื่อนเรื่องการสร้างความปลอดภัยบนถนนที่เป็นปัญหาหลักคือ การเปลี่ยนผู้ขับเคลื่อน โดยเฉพาะกลไกหลักที่สำคัญ เช่น ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ ซึ่งทำให้การขับเคลื่อนงานเกิดความสะดุด ไม่ต่อเนื่องหากผู้เข้ามารับตำแหน่งต่อให้น้ำหนักความสนใจในประเด็นอื่น ๆ มากกว่า การขับเคลื่อนโดยภาพรวมทั้งในจังหวัด และอำเภอจะต้องหยุดชะงัก

การแก้ปัญหาที่ดีคือ การสร้างระบบรองรับการทำงานของกลไกมากกว่าการพึ่งพิงกลไกเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการขับเคลื่อนของคณะทำงาน โดยเฉพาะคณะทำงานจังหวัด จึงไม่เพียงขับเคลื่อนในพื้นที่เท่านั้น แต่จะต้องพยายามขับเคลื่อนเพื่อให้วาระการสร้างความปลอดภัยทางถนนได้อยู่ใน “**แผนพัฒนาจังหวัด**” ซึ่งจะเป็นโยบายศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาภาพรวมของแต่ละจังหวัด ที่ทุกคนจะต้องดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งหมายความว่าหากเปลี่ยนตัวบุคคล ก็ยังคงต้องดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์นี้

การขับเคลื่อนเพื่อให้สามารถผลักดันให้ประเด็นนี้สามารถเข้าไปแผนจังหวัดนั้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากข้อมูลจะทำให้มองเห็นรูปธรรมของสถานการณ์ได้อย่างชัดเจนว่ามีความรุนแรงของสถานการณ์มากขนาดใด และมองเห็นว่าไม่สามารถปล่อยปัญหานี้ต่อไปได้ จะต้องดำเนินการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง เช่น สถิติ หรือความถี่ในการเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลการเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงมูลค่าความสูญเสียที่เกิดขึ้น ฯลฯ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถ

สร้างความตระหนัก และทำให้เห็นความเข้มข้นของปัญหาในจังหวัด การมีข้อมูลอ้างอิงเหล่านี้จึงจะช่วยทำให้มองเห็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้การขับเคลื่อนเพื่อนำเอาประเด็นเหล่านี้เข้าสู่แผนจังหวัดเป็นเรื่องง่าย และเป็นจริงขึ้นได้

3.4 การเชื่อมประสาน ส่งต่อ บทบาทที่แตกต่าง แต่เชื่อมต่อเพื่อสร้างพลัง

การทำงานในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เป็นการทำงาน 3 ระดับ คือ ในระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ซึ่งจุดเด่นที่มองเห็นคือ การมองเป้าหมายของการขับเคลื่อนที่การสร้างคามยั่งยืนในการสร้างความปลอดภัยทางถนน การขับเคลื่อนในแต่ละท้องถิ่นจึงพยายามที่จะสร้างการมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเข้ามาเป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างคามยั่งยืนในพื้นที่ และขยายสู่อำเภอ และจังหวัดต่อไป

การเชื่อมประสาน ส่งต่อการทำงานของคณะทำงานแต่ละระดับจึงมีความสำคัญ โดยแต่ละกลุ่มจะมีบทบาทการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ต่างเอื้อหนุนการทำงานซึ่งกันและกัน โดย

- คณะทำงานจังหวัด บทบาทการทำงานหลักคือ การขับเคลื่อนระดับจังหวัดในภาพรวม โดยเน้นการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย และการขับเคลื่อนในระดับจังหวัดที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการทำงานในพื้นที่ต่อไป เช่นการขับเคลื่อนเพื่อให้ประเด็นความปลอดภัยทางถนน เป็นหนึ่งในวาระของการติดตามการทำงานประจำเดือนของจังหวัด ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานเข้ามารับรู้ และรายงานความคืบหน้าต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้นการทำงานในเรื่องนี้จึงเป็นการทำงานที่ต่อเนื่อง และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เช่นกายภาพของถนนที่มีความเสี่ยง จุดยูเทิร์น แสงสว่าง เป็นต้น

และการได้ติดตามการทำงานของแต่ละภาคส่วนในการประชุมจังหวัด ทำให้นายอำเภอแต่ละอำเภอที่จะต้องเข้าประชุมด้วยจะต้องเป็นผู้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินงานในพื้นที่ของตนเองก็ต้องขับเคลื่อนให้เห็นผลการดำเนินงานที่ชัดเจนของตนเองเช่นกัน

- คณะทำงานอำเภอ การทำงานในระดับอำเภอนั้น นายอำเภอคือผู้รับนโยบายจากจังหวัด เพื่อติดตามและขับเคลื่อน ดังนั้นบทบาทของคณะทำงานจังหวัดระดับอำเภอจึงต้องทำงานใกล้ชิดกับนายอำเภอ โดยเฉพาะการทำงานข้อมูลที่จะต้องทำ

ให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และรายงานการขับเคลื่อนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งสถิติทางอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ข้อมูลการสอบเชิงลึกที่ทำให้มองเห็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งหากเกี่ยวข้องกับเรื่องสภาพแวดล้อม นายอำเภอจะเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนาปรับปรุงตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานให้มีการดำเนินงานอย่างรวดเร็ว เช่นการปรับปรุงเส้นทางหลวงชนบทให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ บทบาทของคณะทำงานจังหวัดยังเป็นการทำงานร่วมกับท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงสภาพถนน ในหมู่บ้าน ชุมชน ให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกันการขับเคลื่อนกับชุมชน บทบาทหลักของคณะทำงานอำเภอ คือ การคืนข้อมูลให้กับชุมชน โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการสอบเชิงลึก เพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนัก และชวนวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุเพื่อช่วยกันหาแนวทางการในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทและวิถีของคนในชุมชนด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการทำข้อตกลงชุมชน หรือการทำ MOU กับครอบครัวในชุมชน เพื่อเป็นกติการ่วมกันของคนในชุมชนในการสร้างความปลอดภัยในการใช้ถนน

การเชื่อมประสานการทำงานของคณะทำงานจังหวัด และคณะทำงานอำเภอจึงเป็นบทบาทภารกิจที่แตกต่างกัน แต่สอดคล้อง และหนุนเสริมการทำงานระหว่างกันด้วยบทบาทหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนสามารถขับเคลื่อนทั้งในระดับนโยบายของจังหวัด และการขับเคลื่อนในพื้นที่ให้เกิดผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ พร้อมสร้างความยั่งยืนในการสร้างความปลอดภัยในการใช้ถนนต่อไปด้วย

3.5 การบูรณาการกับประเด็นงานที่เกิดขึ้นในพื้นที่อยู่แล้ว

การขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น หลายพื้นที่ไม่ได้ขับเคลื่อนประเด็นในเรื่องการสร้างความปลอดภัยบนถนนเป็นประเด็นหลัก โดยเฉพาะในสถานการณ์เรื่องโรคระบาด แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า การขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าวจะไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นได้ สิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดการขับเคลื่อนเรื่องนี้ได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นจริงคือ การบูรณาการกับประเด็นงานในพื้นที่

นั่นย่อมหมายความว่าในการขับเคลื่อนงานนั้น จะต้องมีความยืดหยุ่นในการมองประเด็น เห็นถึงการปรับเปลี่ยนการขับเคลื่อนที่เกิดขึ้น ดังนั้นรูปแบบการทำงานจึงไม่จำเป็นต้องมีเพียงรูปแบบเดียว สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับประเด็นอื่น ๆ ได้ เช่นการตั้งด่านตรวจโควิด ก็สามารถบูรณาการให้เป็นการตั้งด่านตรงที่มักเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ซึ่งจะสามารถป้องกันได้ทั้งอุบัติเหตุ และโรคระบาด

ซึ่งการมองแบบบูรณาการนี้ก็จะช่วยลดข้อจำกัดที่กลไกหลักยังไม่ได้ให้น้ำหนักในเรื่องความปลอดภัยทางถนนเป็นเรื่องหลัก ซึ่งการผนวกเนื้องานเข้ากับเนื้องานหลักที่แต่ละจังหวัดขับเคลื่อนอยู่แล้วก็จะช่วยทำให้การขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยทางถนนสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ และมีความต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ได้

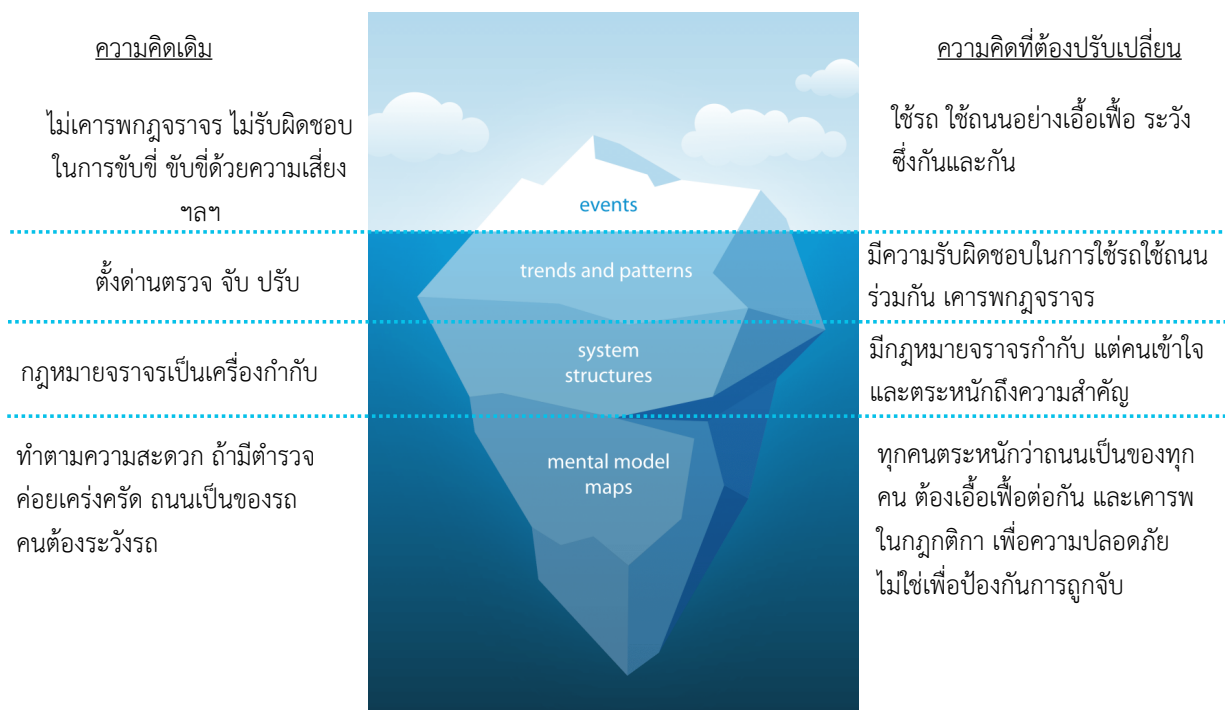
บทที่ 4

บทเรียนการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน

4. บทเรียนการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน

การขับเคลื่อนความปลอดภัยทางถนนที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนใน 4 พื้นที่ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนนั้นเกิดจากการทำงานของหลากหลายฝ่ายที่จะต้องเข้ามาร่วมขับเคลื่อน เนื่องจากการสร้างความปลอดภัยทางถนนนั้นเกี่ยวเนื่องกับ 3 ปัจจัยหลัก ทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมทางสังคม ระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และพฤติกรรมของคนในการสร้างความปลอดภัย ของการใช้ถนนร่วมกัน ซึ่งการทำงานสู่ความยั่งยืนจะต้องขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นการสร้างความยั่งยืนของการขับเคลื่อนงานได้จริง

หากนำเอาการคิดเชิงระบบในรูปแบบของ Iceberg Model มาวิเคราะห์เพื่อมองเห็นถึงรากของปัญหาในเรื่องการสร้างความปลอดภัยทางถนนจะพบว่า

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ ทั้งในเรื่องการขับขี่ ใช้ถนนอย่างไม่รับผิดชอบ ไม่เคารพกติกาหรือกฎจราจรนั้น มาจากรากทางความคิดที่ลึกที่สุดของผู้คนในสังคม หรือ Mental Model ที่ไม่เห็นความสำคัญของการสร้างความปลอดภัยทางถนน ทำตามความสะดวกของตนเอง และมีวิธีคิดที่ว่า ถนนเป็นของรถเท่านั้น คนที่เข้ามาใช้ถนนจะต้องเป็นผู้ระวังรถ ด้วยวิธีคิดของคนในสังคมเช่นนี้จึงทำให้โครงสร้างทางสังคมที่อยู่ร่วมกันจึงต้องใช้กฎจราจรมาเป็นเครื่องมือในการกำกับให้คนในสังคมมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการสร้างความปลอดภัย และรูปแบบที่ใช้

ในการกำกับให้เกิดพฤติกรรมนั้นก็คือ การใช้กฎหมายบังคับ ตั้งด่านเพื่อตรวจจับ แต่ไม่ได้มาจากวิธีคิดที่เกิดความตระหนักในเรื่องนี้อย่างแท้จริง

ความยากในเรื่องความยั่งยืนคือ การเปลี่ยนวิธีคิด (Mental Model) ของคนในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำงานได้ยาก เนื่องจากจะต้องเปลี่ยนมุมมองต่อการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง ไม่ใช่การทำให้ไม่ถูกลงโทษ แต่ต้องทำเพราะเห็นความสำคัญของเรื่องนี้จริง ๆ มองเห็นว่าเรื่องนี้จะช่วยสร้างความมั่นคงในชีวิต ไม่ต้องเกิดการสูญเสีย เพียงเพราะแต่ละคนมีจิตสำนึกต่อการใช้ถนนอย่างเท่าเทียม และรับผิดชอบต่อชีวิตคนอื่นที่ใช้ถนนร่วมกันด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อโครงสร้างของสังคมที่มีกฎหมายจราจร แต่คนมีความเข้าใจและพร้อมปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ที่จะมีรูปแบบของการใช้รถใช้ถนนอย่างรับผิดชอบ จนเกิดเป็นวิถีของการใช้รถใช้ถนนอย่างเอื้อเฟื้อต่อกัน

ดังนั้นเมื่อการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืนจะต้องทำงานกับ Mental Model ของคนในสังคม การขับเคลื่อนจึงไม่ใช่เพียงการดำเนินการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีการทำงานในหลายส่วนที่ขับเคลื่อนไปพร้อมกันทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดการเปลี่ยนวิธีคิด มุมมอง ความเชื่อ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะติดตามมา ดังนั้นในบทบาทการขับเคลื่อนภาพรวมที่จะช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ลึกถึงระดับวิธีคิด ความเชื่อ จึงจะต้องประกอบด้วย

4.1 การขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์

การขับเคลื่อนเพื่อสร้างความยั่งยืนในครั้งนี้ เป็นการขับเคลื่อนที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปยังวิธีคิด ทักษะ และความเชื่อของผู้คนในสังคม พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ถนนอย่างปลอดภัย การขับเคลื่อนในครั้งนี้จึงไม่ใช่การจัดทำโครงการ และทำตามกรอบการดำเนินโครงการเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องดำเนินการทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์ในพื้นที่ได้คือ

- **การมองหากองทุนกระดานก่อนการขับเคลื่อน**

การมองให้เห็นว่าผู้เล่นในการขับเคลื่อนของเรามีใครบ้าง และแต่ละคนมีบทบาทอย่างไร และใครที่เป็นผู้มีอิทธิพลในการขับเคลื่อนให้เกิดผลได้ดีที่สุด เช่น ผู้ว่าราชการ ในการขับเคลื่อนระดับจังหวัด ซึ่งอาจจะต้องทำงานในการขงประเด็นของการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง และมีความถนัดในการทำงานที่เหมาะสม หรือกลไกการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ ควรจะเป็นใครที่เข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง ซึ่งการมองเช่นนี้จะช่วยให้การทำงานขับเคลื่อนเกิดผลสัมฤทธิ์ได้มากยิ่งขึ้น

- **ใช้กลไกที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อน**

การมองเห็นข้อต่อในการขับเคลื่อนงานที่มีอยู่ เช่น การขับเคลื่อนที่เชื่อมกับงาน คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ หรือ พชอ. ซึ่งมีบทบาทในการทำงานเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่อยู่แล้ว การดำเนินงานในบางเรื่องจึงไม่จำเป็นต้องตั้งต้นใหม่ แต่ใช้กลไกเหล่านี้ในพื้นที่ โดยเชื่อมประเด็นที่เกี่ยวข้อง และขับเคลื่อนร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนมีพลังมากยิ่งขึ้น

- **พื้นที่ยุทธศาสตร์ช่วยตอกย้ำความสำคัญของประเด็น**

การมียุทธศาสตร์ในการเลือกพื้นที่เป็นการทำงานเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง จากบทเรียนทั้งของจังหวัดสระแก้ว และนครสวรรค์ ทำให้พบว่าการเลือกพื้นที่ในการขับเคลื่อนนี้ไม่สามารถทำงานแบบหวานพื้นที่ และทุกพื้นที่ทำงานในรูปแบบเดียวกันได้ แต่จะต้องให้การทำงานบนพื้นที่นั้นเกิดความสำเร็จ มองเห็นรูปธรรมของการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เพื่อเป็นต้นแบบการทำงาน สร้างความเชื่อมั่นกับพื้นที่อื่นอีกต่อไป ดังนั้นการเลือกพื้นที่ทำงานจะต้องมองหาพื้นที่ที่มีความเสี่ยง หรือมีการเกิดอุบัติเหตุมากพอสมควร เพื่อสร้างความตระหนักกับคนในพื้นที่ให้เกิดการใส่ใจในประเด็นนี้ได้ง่ายขึ้น และพร้อมที่จะลุกขึ้นมาวิเคราะห์สาเหตุ หาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับตนเอง และสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้จริง ซึ่งจะเป็นทิศทางที่สามารถนำไปสู่การสร้างคามยั่งยืนในอนาคตได้

4.2 กลไกที่จะทำให้สำเร็จ

คณะทำงานทุกระดับถือเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จได้ ดังนั้นในการที่จะทำให้กลไกเหล่านี้ขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ สร้างความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงวิถีคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมได้ก็คือ

- **รูปแบบ การก่อรูปของกลไกที่นำไปสู่ความสำเร็จ**

แม้ว่าการก่อรูปของกลไกที่มี โดยเฉพาะกลไกในระดับจังหวัดจะเป็นกลไกที่มาตามโครงสร้าง แต่ในการก่อรูปของคณะทำงานจังหวัดที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จพบว่า

- การมีองค์ประกอบของผู้ขับเคลื่อนหลักเป็นผู้ที่มาจากหน่วยงานสาธารณสุข เนื่องจากข้อได้เปรียบจากธรรมชาติงาน 2 เรื่องของสาธารณสุขที่ทำให้การขับเคลื่อนในจังหวัดมีพลัง คือ (1) การอยู่ใกล้ชิดกับปัญหา ธรรมชาติการทำงาน

ของสาธารณสุขที่จะต้องอยู่กับการเผชิญกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ มองเห็นความสูญเสียที่เกิดขึ้น และงานที่ต้องสัมพันธ์ทั้งกับคนเจ็บ และญาติผู้สูญเสีย ทำให้มีความปรารถนาที่อยากจะลดจำนวนอุบัติเหตุ และมองว่าการ ทำงานป้องกันเป็นการช่วยทำให้ผ่อนแรง เรื่องที่ต้องรับไม่หนักจนเกินไป เป็น เหตุให้มีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง (2) เป็นหน่วยงานที่คุ้นชิน กับเครื่องมือต่าง ๆ ทำให้มีฐานในการทำความเข้าใจเครื่องมือ 5 ชิ้น และสามารถ นำไปถ่ายทอด ขับเคลื่อนให้พื้นที่ใช้งานต่อได้

- นอกจากการใช้กลไกเดิมที่มี โดยให้กลุ่มเจ้าหน้าที่จากสาธารณสุขเป็นส่วนหนึ่งใน กลุ่มแกนที่ร่วมขับเคลื่อนหลักแล้ว ในบางพื้นที่ การก่อรูปของการขับเคลื่อนอาจจะ เกิดขึ้นจากกลุ่มคนภายนอกที่มีพลัง ต้องการขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง เข้ามา เป็นคณะทำงานในการขับเคลื่อน เชื่อมประสานกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีอยู่ ในโครงสร้าง โดยจะต้องมีการบรรจุหน่วยงานดังกล่าวเข้าไปในโครงสร้าง เพื่อให้มี บทบาทในการขับเคลื่อนอย่างชัดเจน และมีการรับรอง ให้สามารถขับเคลื่อนได้ โดยได้รับการรับรองด้วยโครงสร้างอย่างเป็นทางการที่ก่อตั้งขึ้น

นอกจากเรื่องการทำให้หน่วยงานดังกล่าวถูกบรรจุเข้าไปในโครงสร้างอย่าง เป็นทางการแล้ว คุณสมบัติที่องค์กร หรือหน่วยงานที่จะเข้ามาเป็นผู้ประสานงาน หลักได้จะต้องมีประกอบด้วย

- มีประสบการณ์ในการขับเคลื่อนการทำงานกับพื้นที่ในประเด็นอื่น ๆ จนเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะทำให้มั่นใจได้ว่าองค์กรดังกล่าวมีความเข้าใจ บริบทของพื้นที่มากพอสมควร และมีความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้นำใน ชุมชนได้ดีพอสมควร และได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนเหล่านั้น เพื่อที่จะประสานสร้างความเชื่อมั่นในการเรียนรู้เรื่องนี้ให้คนในชุมชน มองเห็นความสำคัญ และผลักดันสู่ความยั่งยืนได้
- มองเชิงยุทธศาสตร์เป็น เนื่องจากการขับเคลื่อนที่มาจากคนนอกนั้น เป็นการขับเคลื่อนที่จะต้องเชื่อมประสานสืบทอด และขับเคลื่อน เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในโครงสร้าง มีบทบาทหน้าที่ได้เข้ามาขับเคลื่อนให้เกิด ความสำเร็จ การเชื่อมประสาน ขับเคลื่อนจึงต้องวางยุทธศาสตร์การ ทำงานภายในได้เป็นอย่างดี มองเห็นหมากในการขับเคลื่อนทุกระดับ และสามารถขับเคลื่อนได้อย่างดี

- เข้าใจมุมมองของการพัฒนายั่งยืน ที่จะต้องเห็นบทบาทของตนเองในการเป็นผู้กระตุ้น เอื้ออำนวยเพื่อให้เกิดความสนใจตระหนัก และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของประเด็น พร้อมทั้งหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และเป็นพี่เลี้ยงที่คอยให้การปรึกษาเสริมกำลังใจในระหว่างทาง
- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ เนื่องจากการเป็นคนนอกเข้ามาขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการดำเนินการ ความสัมพันธ์จึงต้องดีเพื่อที่จะได้รับความร่วมมือในการขับเคลื่อนนั้นอย่างเต็มพลัง และพร้อมจะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้

● ที่มาไม่สำคัญเท่ายุทธศาสตร์การขับเคลื่อน

โดยส่วนใหญ่แล้ว คณะทำงานจะมาตามโครงสร้างของภาครัฐ คือ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้ง สป.จังหวัด หรือ สป.อำเภอ ซึ่งมีบทบาทภารกิจในการดำเนินงานอยู่อย่างชัดเจน แต่การทำงานตามโครงสร้างนั้นไม่มีอะไรประกันความสำเร็จของการทำงานได้ ดังนั้นการขับเคลื่อนการทำงานจึงไม่ได้เน้นที่การมีอยู่ของคณะทำงานเท่ากับกระบวนการในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความปลอดภัยในการใช้ถนน

การมองเป้าหมายให้ออก วางยุทธศาสตร์ของการขับเคลื่อนให้เป็นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน การขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นจึงต้องมองเป้าหมายไปให้ถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ Mental Model ของคนในพื้นที่ ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย ในขณะเดียวกันก็ต้องวางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งระดับนโยบายของจังหวัด คือ การทำงานกับผู้กมนโยบายของจังหวัดให้สามารถนำเอาประเด็นเรื่องความปลอดภัยทางถนนเข้าไปเป็นแผนจังหวัด หรือ บูรณาการเข้ากับประเด็นขับเคลื่อนอื่น ๆ แต่จะต้องผลักดันให้เกิดการติดตามการดำเนินงานในวาระการประชุมของจังหวัดทุกเดือน และรวมถึงการขับเคลื่อนระดับนโยบายในอำเภอ ซึ่งมีรูปแบบของการวางยุทธศาสตร์ที่ไม่แตกต่างกันนัก ต่างเพียงจากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นนายอำเภอ

ในขณะเดียวกันก็ต้องทำงานเชิงพื้นที่ให้สามารถขับเคลื่อนสร้างการเป็นเจ้าภาพ หรือ เจ้าของประเด็นที่ต้องการขับเคลื่อน เพื่อให้พื้นที่เกิดความตระหนัก และขึ้นมาขับเคลื่อนจนเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง และที่สำคัญคือ การทำงานกับข้อมูลในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย โดยจะต้องทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเปรียบเทียบ

ก่อน – หลัง ให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งนั่นจะเป็นรูปธรรมของการเปลี่ยนแปลง และสามารถผลักดันสู่การเป็นต้นแบบของการสร้างความสำเร็จในการขับเคลื่อนที่เป็นแบบอย่างให้ชุมชนอื่นเชื่อมั่นว่าสามารถทำได้

- เป้าหมายเดียวกัน ไปด้วยกัน ไปได้ไกล

สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนเกิดพลัง และมีการทำงานที่เกิดการเอื้อจากทุกฝ่ายให้ไปสู่ความสำเร็จได้ ก็คือ การที่คณะทำงานทุกคนจะต้องมองเห็นเป้าหมาย ทิศทางของการขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การทำงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายก็จะสอดคล้องประสานกันได้เป็นอย่างดี โดยเป้าหมายที่มองเห็นร่วมกันคือ การสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้น โดยผลักดันให้คนในพื้นที่เกิดความเป็นเจ้าของประเด็นนี้ด้วยตนเอง การขับเคลื่อนจึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตัวของเขาเอง โดยคณะทำงานเป็นเพียงผู้ประสาน จุดประเด็น สะท้อนข้อมูลที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการสอบสวนเชิงลึก โดยใช้ข้อมูล 3 ฐาน คือ จากสาธารณสุขในเรื่องความเจ็บป่วย ความสูญเสียที่เกิดขึ้น ข้อมูลจากตำรวจในเรื่องคดี สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ และข้อมูลจากบริษัทกลางในเรื่องมูลค่าการสูญเสียที่เกิด เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก และหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกันของชุมชน

- Harmony ที่ช่วยให้ขับเคลื่อนได้นาน

การทำงานที่สอดคล้องประสาน หนุนเสริมกัน โดยมองเห็นเป้าหมายเดียวกัน และมีความเป็นทีมที่พร้อมขับเคลื่อนร่วมกัน จะทำให้การทำงานสามารถเกิดความต่อเนื่องได้อย่างยาวนาน เช่นในการสอบสวนเชิงลึก ที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องพร้อมจะร่วมมือในการลงสอบพร้อมกัน จะสามารถได้ข้อมูลในทุกมิติที่สอดคล้องกันตามข้อมูลที่สืบค้นในบทบาทของแต่ละคน ข้อมูลที่เกิดขึ้นจึงมองเห็นประเด็นได้ครบทุกมิติ ง่ายต่อการสืบค้นหาสาเหตุที่แท้จริง และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกทิศทาง ตรงจุด และเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการทำงานจึงต้องเกิดการประสานนำเอาบทบาทภารกิจของแต่ละฝ่ายมาหนุนเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อเป้าหมายปลายทางคือการสร้างความปลอดภัยทางถนนอย่างยั่งยืน

- เจอกันบ่อย = เต็มพลังให้เต็มเสมอ ๆ

การทำงานเป็นทีมที่ได้มีโอกาสพบเจอกันบ่อย ๆ ย่อมเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนปัญหาที่แต่ละคนได้พบเจอ ช่วยหาแนวทางการแก้ปัญหา พร้อมทั้งเป็นการเติมพลังใจในการทำงานระหว่างกัน ดังนั้นในการขับเคลื่อนร่วมกัน จึงต้องมีการเปิดวงพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ เช่นอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง นอกเหนือจากการลงพื้นที่สอบสวนเชิงลึกร่วมกัน

นอกจากนี้การได้พบปะ พูดคุยกันบ่อย ๆ ทั้งในรูปแบบทางการ เช่นการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง หรือการมีเวทีแลกเปลี่ยน พูดคุยนอกรอบ จะช่วยให้เกิดการทวนเป้าหมาย ทิศทางการทำงานระหว่างกัน เป็นการตอกย้ำเป้าหมายของการทำงานด้วย

4.3 ลักษณะของผู้ประสานที่ขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

ผู้ประสานงานขับเคลื่อนที่นำไปสู่ความสำเร็จได้นั้น เป็นกุญแจสำคัญต่อการขับเคลื่อนนี้ โดยลักษณะของผู้ประสานงานที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จะต้องมีความสำคัญ ดังนี้

- ชัดในเป้าหมาย ประสานสิบทิศ มุ่งมั่นให้สำเร็จ

โดยบทบาทของผู้ประสานที่จะต้องเป็นผู้เชื่อมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในการทำให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย และการทำงานในพื้นที่ จึงมีผลต่อการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายต่อการขับเคลื่อนประเด็นที่เกิดขึ้น ดังนั้น ความชัดเจนในเป้าหมาย ทิศทางของการขับเคลื่อนงานสู่ความยั่งยืน จึงเป็นสิ่งที่ผู้ประสานงานจะต้องกุมให้มั่น เพื่อสร้างความเข้าใจกับบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว ให้เห็นในเป้าหมายเดียวกัน และสามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน

และเนื่องจากการทำงานที่จะต้องประสาน เชื่อมโยงทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกัน ดังนั้น การเป็นนักประสานสิบทิศจึงเป็นอีกทักษะที่มีความสำคัญ เราจึงเห็นบุคลิกของการเข้าถึงคนทุกฝ่าย ทั้งระดับบริหาร เช่นผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าส่วนงานต่าง ๆ และระดับปฏิบัติการ เช่น รพ.สต. แกนนำชุมชน ดังนั้นพื้นที่ที่สำคัญคือการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ขอบข่ายเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้จะสร้างให้เกิดปณิธานที่ทำให้ผู้คนอยากจะร่วมงานด้วย

ขณะเดียวกันความมุ่งมั่นเป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่สำคัญที่จะต้อง มี ดังนั้นผู้ประสานงานหลักจึงต้องหล่อเลี้ยงแรงบันดาลใจของตนเอง และเชื่อมั่นในเรื่องที่ดำเนินการอยู่ เพื่อให้มีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อน ที่จะต้องมีการประสานส่วนงานต่าง ๆ มากมาย การจะทำให้ทุกหน่วย

พร้อมร่วมมือ และมองเห็นเป้าหมายทิศทางเดียวกัน ย่อมจะต้องใช้พลังเป็นอย่างมาก ความมุ่งมั่นที่มีอยู่ในตัวจะทำให้สามารถก้าวข้ามปัญหา และอุปสรรคไปได้

- ทำให้ทุกคนมองเห็นเป้าหมายเดียวกันได้

อีกภารกิจหลักที่จะต้องมียู่ในตัวผู้ประสาน คือ การทำให้ทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง คณะทำงานทุกระดับ ท้องถิ่น พื้นที่ มองเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนในเรื่องนี้ และ ขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืนได้ ดังนั้นสิ่งที่ผู้ประสานงานหลักจะต้องดำเนินการคือ การสื่อสารถึง เป้าหมายของการขับเคลื่อนในทุกครั้ง ทุกที่มีโอกาส

4.4 กระบวนการสู่ความสำเร็จในการสร้างความยั่งยืน

- ปลุกต้นไม้ในใจคน ปลูกเจตคติใหญ่สู่ความยั่งยืน

กระบวนการแรกที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้น คือการสร้างความตระหนักในเรื่องนี้กับทุกฝ่าย ทั้ง ในฝั่งบริหาร เพื่อให้บรรจวาระนี้เข้าสู่นโยบายของจังหวัด เพื่อป้องกันความไม่แน่นอนในการ ขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนตัวบุคคล และสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารเห็นชอบในการ ขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าว คือ การทำให้ทราบถึงสถานการณ์ของปัญหา ความรุนแรงที่ เกิดขึ้นในพื้นที่ และพร้อมกับการจัดอันดับความรุนแรงของสถานการณ์ในจังหวัดเมื่อ เปรียบเทียบกับที่อื่น

ในส่วนของคณะทำงานก็เช่นกัน การสร้างความตระหนัก มีความสำคัญต่อความมุ่งมั่น ตั้งใจ และพร้อมให้ความร่วมมือตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานในการร่วมขับเคลื่อน ซึ่งจะ ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

และส่วนของพื้นที่ การสร้างความตระหนักจะทำให้การทำงานของพื้นที่นำไปสู่ความยั่งยืน ของการแก้ปัญหา เนื่องจากความรู้สึกของการเป็นเจ้าของประเด็น และการแก้ปัญหาที่ เหมาะสม เข้ากับบริบทของตนเอง และเป็นการลุกขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้นการตั้ง กฎ กติกาใดก็ตาม เป็นการเห็นพ้องจากคนในชุมชนที่ยินดีจะยึดถือปฏิบัติ และมีการดูแล ติดตามกันเอง ซึ่งเมื่อมีความต่อเนื่องก็จะสามารถสร้างเป็นวิถีของคนในชุมชน ซึ่งจะเป็นความ ยั่งยืนอย่างที่สุด

- ข้อมูลที่ดีจะช่วยเปิดทางสู่หัวใจ

การจะสร้างความตระหนัก หรือปลูกต้นไม้ในใจคนได้นั้น จะต้องมามีเครื่องมือช่วยในการเปิดหัวใจให้มองเห็นเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่มองข้ามไม่ได้ การทำงานกับข้อมูลเพื่อที่จะให้ข้อมูลนั้นเป็นเครื่องมือในการยอมรับความสำคัญ เกิดความตระหนัก และมาร่วมด้วยช่วยกันในการปรับเปลี่ยน ดูแล ให้เกิดความปลอดภัยทางถนน จึงต้องมีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายของเครื่องมือที่จะส่งต่อ ว่าควรจะใช้ข้อมูลในรูปแบบใด

บทเรียนที่เกิดขึ้นมองเห็นว่า กลุ่มเป้าหมายมี 3 ระดับใหญ่ที่ต้องการข้อมูลไม่เหมือนกัน

- ผู้นำ ผู้กมนโยบาย เช่นผู้ว่าราชการ หรือนายอำเภอ ต้องการข้อมูลตัวเลขของการเกิดสถิติที่ไม่เพียงบอกว่าพื้นที่ใดเกิดอุบัติเหตุเท่าไร แต่จะต้องจัดลำดับของพื้นที่เปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น เช่น จังหวัดอื่น ให้อย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่ย่ำแย่ของจังหวัด หรือของอำเภอไป
- คณะทำงาน ข้อมูลที่ต้องการยังคงเป็นข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของตนเอง และมีข้อมูลเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานในเรื่องนั้น เพื่อดูว่าผลการดำเนินงานของตนเองนั้นต่ำกว่าเกณฑ์หรือไม่
- พื้นที่ ข้อมูลที่ต้องการเป็นข้อมูลเชิงสถิติอย่างง่าย ๆ ให้เห็นตัวเลขที่น่าตกใจชัด ๆ มีการเปรียบเทียบข้อมูลให้มองเห็นอย่างชัดเจน เข้าใจง่ายจะยิ่งดี และนอกจากนี้ยังต้องการข้อมูลเกี่ยวกับผลของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในเชิงเรื่องเล่า เพื่อกระตุ้นใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการใส่ใจกับการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยทางถนน

- พากันวิเคราะห์ถึงรากก่อนจะก้าวต่อ

การคืนข้อมูลให้กับชุมชนเป็นหัวใจในการสร้างความตระหนักรู้อย่างยิ่ง ดังนั้นข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการสอบสวนเชิงลึก จึงจำเป็นที่จะต้องคืนให้กับชุมชน แต่การคืนนั้นไม่ใช่เพียงแค่ต้องการให้รับรู้เพียงอย่างเดียว จะต้องชวนชุมชน หรือคนในพื้นที่ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่แท้จริงมองเห็นรากของปัญหาจริง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีแผนภูมิต้นไม้ปัญหา เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ถึงรากของปัญหาจะช่วยให้เห็นทิศทางในการแก้ปัญหาที่ตรงจุดมากยิ่งขึ้น เกิดความยั่งยืนของการสร้างความปลอดภัยทางถนนมากขึ้น

บทที่ 5

เครื่องมือ 5 ชิ้น

กับการขับเคลื่อนในพื้นที่

5. เครื่องมือ 5 ขึ้นกับการขับเคลื่อนในพื้นที่

เครื่องมือ 5 ขึ้นนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ศวปถ.) ได้พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนประเด็นความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยการใช้ความคิดเชิงระบบในมองให้เห็นประเด็นสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นนั้นมี องค์ประกอบหลัก 3 เรื่อง คือ ระบบต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม และพฤติกรรมของปัจเจกแต่ละคนจนสามารถสร้างวิธีการสร้างความปลอดภัยในชุมชนได้ โดยเครื่องมือ 5 ขึ้นประกอบด้วย

4. สามเหลี่ยมปัจจัยกำหนดสุขภาพ

การใช้ “สามเหลี่ยมปัจจัยกำหนดสุขภาพ” จะช่วยทำให้ทีมงานดีทบทวนสถานการณ์ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนอย่างเป็นองค์รวม นอกจากนี้ยังทำให้ทีมงานเข้าใจว่า อุบัติเหตุทางถนนแม้จะมีสาเหตุหลักจากพฤติกรรมของปัจเจกแล้วยังมีเงื่อนไข ปัจจัยอื่น ๆ ที่เอื้อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งด้านสภาวะแวดล้อม และระบบที่เกี่ยวข้อง

5. แผนภูมิต้นไม้ปัญหา

เป็นเครื่องมือที่ช่วยทีมในการมองปัญหาอย่างเชื่อมโยง ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนอย่าง “เป็นเหตุเป็นผล” ทั้งยังชวนให้ทีมงานวิเคราะห์ลึกไปถึงสาเหตุของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่

6. บันไดผลลัพธ์

การวางผลลัพธ์จะเป็นตัวช่วยในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยชี้ว่าจะเดินไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างไร อนึ่งผลลัพธ์แต่ละขั้นบันไดจะสอดคล้องกับรากต้นไม้ปัญหาที่ครอบคลุมปัจจัยกำหนดสุขภาพที่ต้องเริ่มจากการพัฒนาระบบเพื่อปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

7. การวิเคราะห์แรงเสริม แรงต้าน

การออกแบบกิจกรรมที่จะแก้ปัญหาต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แรงเสริมแรงต้านจะช่วยให้ทีมงานทราบถึง “ต้นทุนและข้อจำกัด” ในพื้นที่รวมทั้งชวนกำหนด “กิจกรรม” เพิ่มแรงเสริม และลดแรงต้าน เพื่อไปสู่ผลลัพธ์หรือเป้าหมายที่คาดหวังไว้ได้

8. การรวบรวมข้อมูลสะท้อนผลลัพธ์

หลังจากทีมงานขับเคลื่อนรงานตามแผนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การติดตามประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ทีมเห็น “ความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลง” ที่เกิดขึ้นตามขั้นบันได ผลลัพธ์ที่สวางไว้ทีละก้าว ทั้งยังช่วยให้เห็นถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างทางที่จะทำให้ไปไม่ถึงผลลัพธ์

โดยเครื่องมือทั้ง 5 ชั้นนี้เป็นเครื่องมือหลักในโครงการที่คณะทำงานในแต่ละจังหวัดจะได้เรียนรู้ เพื่อนำมาเผยแพร่สร้างการเรียนรู้ต่อไปในพื้นที่ และใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนต่อไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บทเรียนในการใช้งาน และการพัฒนาเครื่องมือ นั้น มีประเด็นเด่น ๆ ดังนี้

- **การใช้เครื่องมือ 5 ชั้นในการสร้างการเรียนรู้ สู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในแต่ละพื้นที่**

เครื่องมือ 5 ชั้นเป็นเครื่องมือที่คณะทำงานใช้ในการลงคืนข้อมูลชุมชน และพาคนในชุมชน หรือในแต่ละพื้นที่ได้ร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อให้สามารถค้นหารากของปัญหาในแต่ละพื้นที่ และหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และสร้างวิถีของการสร้างความปลอดภัยได้อย่างยั่งยืน และบทเรียนที่ได้จากการนำเครื่องมือไปใช้ในแต่ละพื้นที่ พบว่า

- เครื่องมือ 5 ชั้นกับการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น

โดยแนวคิดของเครื่องมือ 5 ชั้น คือการมองปัญหาที่เกิดขึ้น และหาแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นการมองทั้งกระบวนการในการแก้ปัญหาที่ต้องการพาไปให้ลึกถึงรากของปัญหา เพื่อมองเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหที่ตรงจุด และเป็นระบบ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นการออกแบบเครื่องมือจึงเป็นการออกแบบที่แต่ละเครื่องมือมีบทบาทการทำงานที่สอดคล้องในการนำพาให้เกิดการคิดเชิงระบบตั้งแต่ส่วนที่ลึกที่สุดของปัญหจนถึงทางออก เพื่อหวังให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ วิธีคิด และออกแบบวิถีปฏิบัติเพื่อสร้างความปลอดภัยในวิถีของตนเอง และสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้ได้กับทุกเรื่องที่ต้องการ และจากการลงทำงานจริงของคณะทำงาน ทำให้พบข้อเรียนรู้ในการนำเครื่องมือไปใช้ในชุมชนดังนี้

- ภาษาที่ใช้ในเครื่องมือเป็นภาษาทางการ และเป็นศัพท์เฉพาะที่ยากเกินความเข้าใจของคนในชุมชน เช่นหากบอกว่ามาคิดวิเคราะห์แรงเสริม แรงต้าน เป็นคำที่ยากเกินความเข้าใจของชุมชน ทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจ หรือใช้เครื่องมือได้ทั้งหมด เนื่องจากภาษาที่ใช้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เครื่องมือ สิ่งที่คณะทำงานได้แก้ไขคือ การปรับคำให้เข้าใจง่าย เช่น “มาดูกันว่าอะไรทำให้เกิดการตายมากที่สุด ทำตัวนี้ก่อน” เป็นต้น

“เวลาที่เราลงพื้นที่จริง ๆ แล้วโดยเฉพาะไปลงที่หมู่บ้านไปเองกับน้อง ๆ ถ้าเราพูดถึง 5 ชั้นเขาไม่เข้าใจคะ พูดถึงต้นไม้เขาก็เอาทฤษฎีไปจับบันได 5 ชั้น แรงเสริมแรงต้าน กรอบ 3 เหลี่ยมปัจจัยกำหนดสุขภาพเขาไม่เข้าใจ ต้องพูดแบบลูกทุ่งๆอย่าง

ท่านปลัดว่า สถิติคราวที่แล้วเดือนที่แล้วอะไรที่ทำให้ตายมากที่สุดนั่นคือต้องกำหนดก่อน แล้วอะไรที่เป็นปัญหาอย่างของไพศาลที่เป็นปัญหาของเขาตะคอกคือ นักเรียนเขาก็เล่นกับนักเรียน ทำของเขานักเรียนก็สวมนวมกันน็อค 100% อย่างนี้นะคะ คือเขาทำกันแบบลูกทุ่งก็คือมีการพูดคุยถ้าสมมติว่าเราเอาทฤษฎีไปจับเอาตำราไปแจกเขาจะไม่ค่อยได้ แต่ถ้าเราพูดกับชาวบ้านหรือพูดกับน้อง ๆ ญาติเขาจะไม่ค่อยฟังเราถ้าเอาทฤษฎีแรกๆไปจับ พูดให้ตรงปัญหาเลยว่าวันนี้เราจะมาทำอะไรแล้วเราจะมาแก้ยังไงแล้วค่อย ๆ เบบความสนใจ แต่สิ่งที่พูดหรือที่ท้าทายออกไปในเครื่องมือ 5 ชิ้น” ศิริภรณ์ ศรศักดิ์ จ.นครสวรรค์

และการทำความเข้าใจจะเลือกใช้เครื่องมือที่ชุมชนสามารถเรียนรู้ และเข้าใจง่าย เช่น แผนภูมิต้นไม้ปัญหา ซึ่งเมื่อปรับคำแล้วสามารถทำให้ชุมชนได้เกิดการวิเคราะห์ที่ลึกมากขึ้น เห็นภาพการวิเคราะห์ที่ชัดเจนจากการใช้ต้นไม้เป็นตัวแทนภาพความคิด ก็สามารถทำให้ชุมชนได้เข้าใจการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

- **เครื่องมือกับการเรียนรู้ของชุมชน** พบว่า การทำความเข้าใจเครื่องมือหากมีประสบการณ์การเรียนรู้การใช้เครื่องมือที่มีความใกล้เคียงมาก่อนจะช่วยทำให้เข้าใจเครื่องมือได้เร็วขึ้น เช่นในชุมชนที่เคยได้ใช้เครื่องมือต้นไม้ก็จะสามารถเข้าใจเครื่องมือนี้ได้ง่ายมากขึ้น และสามารถทำได้ โดยเครื่องมือที่คณะทำงานได้ลงไปใช้ในชุมชนและชุมชนสามารถใช้ได้อย่างเข้าใจประกอบด้วย

- แผนภูมิต้นไม้ปัญหา เป็นเครื่องมือที่คณะทำงานจังหวัดทั้ง 4 จังหวัดสะท้อนว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถดำเนินการได้ และช่วยให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ลึกถึงสาเหตุที่แท้จริง และทำให้ชุมชนได้เรียนรู้เครื่องมือในการวิเคราะห์ และยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการมอง วิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกในการขับเคลื่อนเรื่องต่าง ๆ
- สามเหลี่ยมกำหนดปัจจัยสุขภาพ เป็นเครื่องมือที่มีเพียงบางจังหวัดที่ใช้เครื่องมือนี้ เช่น จังหวัดอ.ทุ่งช้าง จ. น่านที่ได้นำเครื่องมือนี้ไปใช้ในการให้พื้นที่ร่วมมองสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น และมองเห็นว่าปัญหาใดที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องการการแก้ไขก่อน สามารถทำให้มองเห็นและดึงปัญหาสำคัญขึ้นมาจัดการก่อนได้

- **เครื่องมือคือแนวคิด** เสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริง ทำให้เห็นว่า คณะทำงานหลายคนมองเครื่องมือว่า แท้จริงแล้วเครื่องมือคือ แนวคิดของการทำ โครงการที่มองเห็นวิธีคิดต่อการพัฒนาโครงการ โดยในแต่ละขั้นตอนมีความ เชื่อมโยงกันเพื่อจะส่งให้สามารถดำเนินโครงการที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน
- ดังนั้น จากเครื่องมือ 5 ชิ้นนี้ ควรพัฒนาเป็นแนวคิด หรือหลักการในการ ขับเคลื่อนเพื่อสร้างความยั่งยืนของความปลอดภัยทางถนนในพื้นที่ โดยให้แต่ละ เครื่องมือเป็นหนึ่งในหลักการ และในแต่ละหลักการให้ออกแบบการมีเครื่องมือช่วย ทำงานให้หลากหลาย เช่นการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา อาจจะได้มีแค่แผนภูมิ ต้นไม้ปัญหาอย่างเดียว แต่อาจจะมีเครื่องมืออื่น ๆ เช่น Mapping ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้แต่ละพื้นที่สามารถเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับความเข้าใจ และบริบทของ ชุมชนในการนำไปใช้ สร้างความหลากหลายให้กับเครื่องมือมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะเป็น ทางเลือกในการนำไปใช้ที่กว้างขึ้น และตอบโจทย์บริบทที่แตกต่างกัน ทุกพื้นที่ สามารถปรับใช้งานได้จริง
- **ลักษณะการใช้เครื่องมือในพื้นที่** บทเรียนในการใช้เครื่องมือในพื้นที่ หรือชุมชนที่ คณะทำงานสะท้อนให้เห็นถึงการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพที่แท้จริง คือ
 1. ไม่สามารถใช้เครื่องมือทั้ง 5 ชิ้นได้ในครั้งเดียว เนื่องจากเครื่องมือแต่ละ เครื่องมือจะต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และวิเคราะห์อย่างมาก ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะใช้ครั้งเดียวทุกเครื่องมือเลย และคนในชุมชนไม่คุ้นชินกับ การทำงานเรื่องการวิเคราะห์อย่างยาวนาน การใช้เวลาในการคิดที่ ต่อเนื่องกันกลับทำให้ศักยภาพในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้มาลดคุณภาพลง และชุมชนไม่พร้อมที่จะคิดด้วย
 2. ในการใช้เครื่องมือในการทำงานกับชุมชน จะต้องใช้เพียง 1-2 เครื่องมือ โดย ส่วนใหญ่จะใช้เพียงเครื่องมือเดียว คือ แผนภูมิต้นไม้ปัญหาที่จะชวน วิเคราะห์ถึงรากของปัญหา และมีบางพื้นที่ที่ใช้เครื่องมือสามเหลี่ยม กำหนดปัจจัยสุขภาพ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น มองปัญหาให้ เห็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และจึงใช้แผนภูมิต้นไม้ปัญหาต่อ เพื่อ วิเคราะห์ถึงสาเหตุเชิงลึกของปัญหาที่ได้จากการมองสถานการณ์ และ

กำหนดสถานการณ์ที่เป็นประเด็นหลักได้ ซึ่งถ้าทำ 2 เครื่องมือ จะช่วยให้ชุมชนมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุม และรอบด้านขึ้น

“เครื่องมือชิ้นแรกเป็น 3 เหลี่ยมปัจจัยการกำหนดสุขภาพ เรานำข้อมูลดิบจากหลายๆแห่งจากโรงพยาบาล จาก ปภ. จากบริษัทกลาง จากสาธารณสุข มาช่วยกันวิเคราะห์หลังจากที่ได้ข้อมูลมาเรื่องของบาดเจ็บเล็กน้อย บาดเจ็บรุนแรง หรือเสียชีวิต เอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ หรือการเกิดอุบัติเหตุแล้วดำเนินการสอบสวน และเอามาเข้าตารางเพื่อลิสต์รายการปัญหาของในอำเภอคุณว่าปัญหาจริง ๆ ของอำเภอคุณมีปัญหอะไรบ้าง แล้วเลือกประเด็นปัญหา และประเด็นที่สำคัญของสามเหลี่ยมปัจจัยการกำหนดสุขภาพเพื่อไปแก้ปัญหาในพื้นที่ ถ้าแก้ปัญหาตรงนี้ได้ตรงจุดอื่นก็จะลดลงตามลำดับ อย่างกรณีของทุ่งช้างคือเมาแล้วขับ แผนภูมิต้นไม้คือประเด็นเกี่ยวกับเมา หารากปัญหาว่าเมาจะแก้อย่างไร และภาคีเครือข่ายส่วนไหนที่ต้องมาเกี่ยวข้อง เข้ามาสู่แผนภูมิต้นไม้ ประเด็นคือเมา รากของปัญหาคือพฤติกรรมเพราะฉะนั้นเครื่องมือ 5 ชิ้นจะคล้อยไปที่พฤติกรรม ส่วนของความร่วมมือจะเป็นเชิงกฎหมายและพฤติกรรมคงต้องประสานอย่างต่อเนื่อง แต่ว่าแผนภูมิต้นไม้ เอาประเด็นมาใส่ที่มีผลกระทบที่สุดเราถึงไป point ให้ได้ว่าถ้าอย่างนั้นจากแผนภูมิต้นไม้กระบวนการในการขับเคลื่อนที่ อบต. และ ศปถ. อำเภอ หรือแผนภูมิต้นไม้ต้องขับเคลื่อนไปที่ ศปถ. ท้องถิ่น ต้องชี้ให้ชัดว่าถ้าประเด็นภาพรวม ศปถ. อำเภอ ขับเคลื่อนแบบไหนอย่างไร ขับเคลื่อนในรูปแบบของคณะกรรมการ หรือมีแผนงาน โครงการอะไรรองรับไหม ถ้าแผนภูมิต้นไม้มีส่วนของประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องตำบลไหนเสี่ยงมากเสี่ยงน้อย ศปถ. ท้องถิ่น ต้องมาถอดแผนภูมิต้นไม้ให้รากลึกเข้าไปในกลุ่มเป้าหมายของตนเอง ถ้าแก้ไขของหมู่บ้านนี้ในประเด็นเมาแล้วขับ กลุ่มไหน อาชีพอะไร ช่วงเวลาไหน ต้องมาถอดอีกทีหนึ่ง” นิคม อุทุมพร จ.น่าน

- เครื่องมือที่มีศักยภาพต่อชุมชน

บทเรียนของการใช้เครื่องมือในพื้นที่จริง ทำให้พบว่า เครื่องมือที่พาให้คนในชุมชนมองเห็นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์เชิงลึก และใช้งานได้จริงนั้น อาจไม่ใช่ทั้ง 5 เครื่องมือ

เนื่องจากการลักษณะของเครื่องมือที่ต้องอาศัยกรอบคิดเชิงระบบ ซึ่งวิธีคิดเหล่านี้ไม่ได้เป็นพื้นฐานการขับเคลื่อนของชุมชนที่ถนัดกับการขับเคลื่อนจากประสบการณ์มากกว่า จึงทำให้การใช้เครื่องมือ ไม่สามารถพาไปให้เกิดการใช้ทั้ง 5 เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพที่แท้จริง และเครื่องมือที่ช่วยปรับวิธีคิด วิธีมองปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และมีประสิทธิผล และต่อยอดการทำงานของชุมชนได้จริง มี 2 เครื่องมือ คือ

- สามเหลี่ยมกำหนดปัจจัยสุขภาพ เป็นเครื่องมือที่ชวนให้คนในพื้นที่หรือชุมชนได้มองปัญหา และมองเห็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้อย่างรอบด้าน พร้อมทั้งมองเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่เป็นเรื่องสำคัญที่กระทบกับคนในชุมชน และควรจัดการก่อน เป็นเครื่องมือที่ผู้ใช้จะต้องปรับภาษาให้เป็นภาษาง่าย เช่น อะไรที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุด แรงกดดันที่สุด ที่ควรทำก่อน ใครที่มาเกี่ยวข้องกับปัญหานี้บ้าง ก็จะช่วยให้ชุมชนสามารถตีกรอบปัญหาของตนเองให้แคบ และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อจะวิเคราะห์ถึงราก ที่มาของปัญหาด้วยเครื่องมือต่อไป
- แผนภูมิต้นไม้ปัญหา เป็นเครื่องมือที่ชุมชนใช้มากที่สุด และเรียนรู้ เข้าใจ การมองปัญหาจากเครื่องมือนี้มากที่สุด เป็นเครื่องมือที่ชุมชนมีความคุ้นเคย และพาให้วิเคราะห์ลงลึกถึงตัวแปรหลักที่ส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้น เป็นตัวแปรสำคัญต่อปัญหานั้น ซึ่งวิธีคิดที่ชุมชนได้จากแผนภูมิต้นไม้ปัญหาทำให้เกิดการวิเคราะห์อย่างจริงจัง และมองเลยไปถึงองค์ประกอบสำคัญของการ แก้ปัญหาที่แท้จริง สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด และส่งให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่การสร้างควมยั่งยืนของการสร้างความปลอดภัยทางถนนได้จริง

โดยการนำไปใช้นั้น อาจไม่จำเป็นต้องใช้แบบเรียงลำดับเครื่องมือ แต่จะต้องดูตามสถานการณ์ของบริบทว่าต้องการอะไร และเอาไปให้ชุมชนทำเพียงเครื่องมือเดียว และในการดำเนินงานยังต้องการพี่เลี้ยงในการพาทำ เนื่องจากเครื่องมือมีความเป็นวิชาการที่ยากแก่การทำความเข้าใจของคนในชุมชนหากไม่มีผู้ช่วยชี้ทิศทาง หรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักการของเครื่องมือ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ สามารถใช้เครื่องมือให้เกิดประสิทธิผล พร้อมทั้งนำแนวคิดของเครื่องมือเหล่านี้ไปต่อยอดได้มากยิ่งขึ้น

● การพัฒนาศักยภาพด้วยเครื่องมือ 5 ชิ้น

เนื่องจากเครื่องมือ 5 ชิ้นเป็นเครื่องมือสำคัญของโครงการ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการจึงต้องเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถใช้เครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สามารถเกิดการมองปัญหานี้ได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นคณะทำงานจังหวัดจึงต้องได้รับการอบรมให้เกิดความเข้าใจ และ

สามารถนำเครื่องมือ 5 ขึ้นไปถ่ายทอดในชุมชน เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และลึกถึงรากของปัญหา

โครงการจึงได้มีการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานจังหวัดด้วยเครื่องมือ 5 ขึ้น เพื่อสร้างครู.ก ที่สามารถถ่ายทอดความรู้สู่พื้นที่แต่ละพื้นที่ ทั้งการอบรมเครื่องมือให้กับแกนนำในพื้นที่ และการนำเครื่องมือไปพาทำในชุมชน ซึ่งบทเรียนที่ได้จากการพัฒนาศักยภาพด้วยเครื่องมือ 5 ขึ้น พบว่า

- **อย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อเข้าใจลึกซึ้ง** เนื่องจากเครื่องมือทั้ง 5 ขึ้น เป็นเครื่องมือที่ต้องทำความเข้าใจวิธีคิดที่อยู่ภายใต้เครื่องมือ เพื่อให้สามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทั้งการไปสร้างการเรียนรู้ต่อให้กับคนอื่น หรือการพาชุมชนให้เกิดการวิเคราะห์ลึก) ดังนั้นการอบรมเพียงครั้งเดียวจึงมีเสียงสะท้อนจากคณะทำงานระดับจังหวัดที่เข้าร่วมอบรมว่า ยังไม่เข้าใจทั้งหมดจากการอบรมในครั้งแรก และมาเข้าใจเครื่องมือในครั้งที่สองของการอบรม ดังนั้นจำนวนครั้งในการอบรม สำหรับผู้ที่ต้องเป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจเครื่องมือให้แกนนำสามารถไปสร้างการเรียนรู้ต่อได้นั้นอาจจะต้องมีความถี่ของการอบรมที่มากกว่าการอบรมเพียงครั้งเดียว เช่น
 - แบ่งการอบรมเป็นสองครั้ง ครั้งแรกทำความเข้าใจหลักคิดภายใต้เครื่องมือ และแนะนำเครื่องมือให้คุ้นเคยกับเป้าหมายของเครื่องมือแต่ละเครื่องมือในภาพกว้าง และครั้งที่สองเป็นการ Workshop ที่ลงรายละเอียดในแต่ละเครื่องมือ ที่สามารถไปถ่ายทอดได้หรือพาทำแบบพลิกแพลงให้เป็นเรื่องง่ายของชุมชน
 - อบรมแบบมีความต่อเนื่อง เช่น ในครั้งแรกเป็นการอบรมให้เข้าใจภาพรวมทั้งหมด รวมถึงการใช้เครื่องมือ และมีการบ้านในการลองใช้เครื่องมือจริง และในครั้งต่อมาเป็นการสะท้อนประสบการณ์ของการใช้เครื่องมือ และเติมเต็มความเข้าใจเครื่องมือจากประสบการณ์ที่ได้ลงใช้เครื่องมือ
- **มีระบบการช่วยเหลือสร้างความเข้าใจการนำเครื่องมือไปใช้** เช่นมีระบบของการช่วยเหลือตอบคำถาม ข้อเสนอแนะในเรื่องการนำเครื่องมือไปใช้ในทุกระดับ เช่นมีกลุ่มไลน์ที่มี ศวปถ. เป็นผู้คอยตอบคำถาม เพื่อเปิดพื้นที่ในการคลี่คลายปัญหาในการนำเครื่องมือไปใช้ในมิติต่าง ๆ
- **จัดตั้งกลุ่มกระบวนการเฉพาะ** บทเรียนที่เกิดขึ้นทั้งในเรื่องการทำความเข้าใจเครื่องมือ ซึ่งพบว่าผู้ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้เครื่องมือคิดเชิงระบบจะสามารถสร้างความเข้าใจกับหลักคิดแนวทางในการขับเคลื่อนของเครื่องมือได้ง่ายกว่า เช่น กลุ่มสาธารณสุข จะมีความคุ้นเคยกับ

แนวคิดของหลายเครื่องมือ ดังนั้นอาจจะเป็นกลุ่มหลักที่ไปเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพ และมาถ่ายทอดได้อย่างเข้าใจ

แต่อย่างไรก็ตาม บทเรียนที่แต่ละจังหวัดมองเห็น คือ การตั้งเป็นกลุ่มกระบวนการ เพื่อเข้ารับการพัฒนาศักยภาพ และกลับมาขยายผล คือ การสร้างกระบวนการรุ่น 2 ต่อ เพื่อที่ขยายจำนวนกระบวนการที่มีความเข้าใจให้มากขึ้น และสามารถลงขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยใช้เครื่องมือ 5 ขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถขยายพื้นที่การเรียนรู้ให้เพิ่มมากขึ้นได้จริง

- **แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ 5 ขึ้นให้เหมาะสมกับการใช้งานของแต่ละพื้นที่**

บทเรียนที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือทั้ง 5 ขึ้น ในการลงทำงานกับชุมชน พบว่า แนวทางการพัฒนาเครื่องมือ 5 ขึ้นให้ตอบการเป็นเครื่องมือที่ประสิทธิภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความปลอดภัยอย่างยั่งยืน มีดังนี้

- ปรับปรุงความเป็นทางการลง ตั้งแต่ชื่อเครื่องมือ ให้เป็นคำที่สามารถสื่อสารได้ง่าย อ่านชื่อเครื่องมือแล้วทราบว่าจะนำไปสู่ผลอะไร และการปรับภาษาที่ใช้ในการอธิบายให้ง่ายต่อความเข้าใจ สามารถสื่อสารกับคนทุกระดับได้ เช่น คนในชุมชน อสม. เจ้าหน้าที่รพ.สต. จนถึงแกนนำสาธารณสุข ให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนในการใช้เครื่องมือ
- พัฒนาเครื่องมือ 5 ขึ้น สู่อุปกรณ์แนวคิดของการดำเนินงานขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น และออกแบบพัฒนาเครื่องมือในแต่ละแนวคิด (เครื่องมือเดิม) ให้มีความหลากหลายเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างง่ายตาย เพื่อให้อุปกรณ์เป้าหมายซึ่งมีความต่างทั้งพื้นที่ของวิถีที่เขาดำรงอยู่ บริบทแวดล้อม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกัน สามารถเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทของเขาได้
- มีกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง (มากกว่า 1 ครั้ง) เพื่อให้เป็นพื้นที่ของการทวนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของการนำไปใช้ และคลี่คลายความกังวลใจ โดยมีเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

บทที่ 6

การยกระดับและพัฒนาโครงการ

6. การยกระดับ และพัฒนาโครงการ

การขับเคลื่อนโครงการเพื่อสร้างกลไกในการขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยทางถนนนั้น มีเป้าหมายสู่การสร้าง ความยั่งยืนของการขับเคลื่อนในพื้นที่ โดยผลักดันให้เกิดกลไกในทุกะดับการทำงานของจังหวัด เพื่อเกิดการทำงานทั้งนโยบาย องค์ความรู้ และการทำงานในพื้นที่ที่สามารถสร้างตัวอย่างความสำเร็จที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมพร้อมพัฒนาสู่การเป็นโมเดลในการขับเคลื่อนในแต่ละพื้นที่

ดังนั้นการขับเคลื่อนเพื่อสร้างกลไกในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนนั้น จึงเกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ

1. กลไก และการขับเคลื่อนในระดับต่าง ๆ
2. การพัฒนาศักยภาพและการมีเครื่องมือในการทำงาน
3. การผลักดันเชิงนโยบายในพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ ข้อเสนอในการยกระดับ และพัฒนาโครงการ จึงมองไปยัง 3 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนา ยกระดับกลไกและการขับเคลื่อนในระดับต่าง ๆ

การขับเคลื่อนในระดับจังหวัดนั้นมีกลไกที่ต้องเกี่ยวข้องหลัก 3 ระดับ คือ กลไกระดับจังหวัด กลไกระดับอำเภอ และกลไกระดับท้องถิ่น โดยแต่ละกลไกมีบทบาท ภารกิจในการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ก็มี การสอกประสาน และสนับสนุนการทำงานระหว่างกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนทุกองค์ประกอบให้เกื้อหนุน ส่งเสริมการทำงานที่มีปลายทางคือ ความยั่งยืนของการสร้างความปลอดภัยทางถนน ดังนั้นการพัฒนา และยกระดับการทำงานในเรื่องกลไกในแต่ละระดับจึงประกอบด้วย

1.1 กลไกคณะทำงานจังหวัด

โดยโครงสร้างการขับเคลื่อน เป็นโครงสร้างที่มีขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี คปถ.จังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นประธาน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นกรรมการขับเคลื่อน เช่น ปก.ขนส่ง ตำรวจ สาธารณสุข มหาดไทย เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบที่มีค่อนข้างสมบูรณ์ ครบทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความยั่งยืนในการเกิดขึ้นได้ ดังนั้น โจทย์สำคัญจึงไม่ได้อยู่ที่มีองค์ประกอบครบหรือไม่ แต่อยู่ที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิผลได้จริงหรือไม่ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ การมี passion ในการขับเคลื่อนหรือไม่ (ซึ่งสิ่งนี้เกิดขึ้นได้จากการมองเห็น ความสำคัญของประเด็นนี้ เป้าหมายในการขับเคลื่อน ผลสำเร็จที่จะไปถึง) ดังนั้น การพัฒนาโครงการ

เพื่อให้ตอบโจทย์ในเรื่อง passion ของคนทำงาน จนไปถึงการสร้างความเป็นทีมที่มีพลังในการขับเคลื่อนจึงประกอบด้วย

- การเพิ่มกระบวนการดำเนินงานโครงการ ให้มีกระบวนการที่ชัดเจน ถือเป็นหนึ่งในการกิจที่ต้องปฏิบัติในการดำเนินงาน ดังนี้
 - การประชุมเพื่อทำความเข้าใจ จุดประกายเรื่องความปลอดภัยทางถนนกับผู้ว่าราชการ ทั้งในรูปแบบการประชุมอย่างเป็นทางการ (ซึ่งมีข้อดีตรงที่ผู้ว่าจะต้องเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมโครงการ) และไม่เป็นทางการ โดยจะต้องดำเนินการเรื่องข้อมูลอย่างเข้มข้นในการนำเสนอ (มีทั้งสถิติของการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่มูลค่าของความสูญเสียที่เกิดขึ้น และผลกระทบจากการสูญเสียนั้น ลำดับของจำนวนอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับในภูมิภาค ในประเทศ เพื่อเห็นรูปธรรมความรุนแรงของสถานการณ์ในพื้นที่)
 - กระบวนการสร้าง Facilitator เพื่อเป็นกลุ่มที่ช่วยถ่ายทอด สร้างความเข้าใจต่อเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ในโครงการ โดยมี Fa ในแต่ละระดับ คือ ระดับจังหวัด และในชุมชน โดยมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน โดย
 - Fa ของส่วนกลาง จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ สร้างความเข้าใจ และให้ข้อเสนอแนะต่อ Faในพื้นที่ เพื่อให้สามารถการใช้เครื่องมือในการขับเคลื่อนสร้างการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนสู่การสร้างควมยั่งยืนในการสร้างความปลอดภัยในการใช้ถนน
 - Fa ในพื้นที่ เป็นผู้ขับเคลื่อนเพื่อใช้เครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนได้มองเห็นปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ และร่วมแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับบริบท วิธีของคนในชุมชน
- องค์ประกอบของแกนนำหลักในการขับเคลื่อนองค์กร บทเรียนที่เกิดขึ้นทำให้พบว่า
 - องค์ประกอบของคณะทำงานที่มาตามโครงสร้างนั้นจะต้องมีเจ้าภาพในการขับเคลื่อนในระดับปฏิบัติการ โดยคณะผู้ประสานงานหลัก หรือผู้ขับเคลื่อนควรจะมีองค์ประกอบของสาธารณสุขเข้ามาหนึ่งในกลุ่มหลักของการขับเคลื่อน เนื่องจากมีความเข้าใจในเครื่องมือ และอยู่กับข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ

และคุณภาพ ยิ่งไปกว่านั้น การได้เผชิญกับปัญหาทุกวันทำให้มีแนวโน้มที่จะอยากทำงานป้องกันควบคู่ไปด้วย ซึ่งจะทำให้เกิด Passion ในการขับเคลื่อน

- สำหรับคณะทำงานที่มีกลุ่มคนทำงานเป็นคนนอกในการประสาน ขับเคลื่อนหลัก นั้น จะต้องมีการรับรองกลุ่มคนทำงานขับเคลื่อนหลักเหล่านั้นอย่างเป็นทางการ โดยใช้ช่องทางที่ระเบียบสำนักนายกเปิดกว้างไว้ และมีการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้การขับเคลื่อนโดยคนนอกนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการขับเคลื่อนงานเรื่องอื่น ๆ ในจังหวัดมาก่อน เพื่อที่จะมีสายสัมพันธ์ที่ดี และได้รับความเชื่อถือจากหน่วยงาน หรือเครือข่ายอยู่ประมาณหนึ่ง นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ได้อย่างดี วางยุทธศาสตร์คน ยุทธศาสตร์งานเพื่อขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กลไกคณะทำงานอำเภอ

กลไกคณะทำงานอำเภอนั้น เป็นกลไกตามโครงสร้าง โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน การจะทำให้กลไกนี้สามารถขับเคลื่อนได้ดี มีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง (ซึ่งจะมีผลต่อการขับเคลื่อนงานในระดับชุมชนเป็นอย่างมาก) คือ การมีกระบวนการทำความเข้าใจ สร้างความตระหนัก เห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัยทางถนนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ไม่ขับเคลื่อนเพียงช่วงเทศกาลเท่านั้น ดังนั้นกระบวนการที่ควรที่จะเพิ่มเติมในการขับเคลื่อนของคณะทำงานจังหวัด คือ การจัดประชุมเพื่อสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนในระดับอำเภอ โดยประเด็นสำคัญในการประชุมประกอบด้วย

- การนำเสนอข้อมูล สถิติในการทำให้เห็นสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุของอำเภอที่ชัดเจน หรือการจัดอันดับอำเภอปลอดภัย
- การทำความเข้าใจโครงการ โดยเชื่อมโยงให้เห็นว่าเนื้อหาของโครงการเป็นการช่วยเสริมบทบาทการทำงานในการดูแลประชาชนในเรื่องความปลอดภัยทางถนน ไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระ
- เป้าหมายของการดำเนินงาน โดยสร้างความเข้าใจต่อการทำงานนี้ว่าเป็นงานที่ต้องการความต่อเนื่อง ไม่ใช่การดำเนินงานตามเทศกาล เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน
- คลื่นภาพการบูรณาการกับหน่วยงานในพื้นที่หน่วยงานอื่นที่สามารถบูรณาการเนื้อหา ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันได้ และแบ่งเบาภารกิจการทำงานของแต่ละคนได้

1.3 กลไกคณะทำงานท้องถิ่น

การยกระดับคณะทำงานท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญคือ

- โครงสร้างคณะทำงาน ในส่วนของประธานคณะทำงานจะต้องประสานเพื่อให้ นายกเทศมนตรี หรือนายกองคการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามาเป็นประธานคณะทำงาน เพื่อให้เกิดการติดตามการผลักดันในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง
- การมีคณะกรรมการย่อยในแต่ละระดับ ช่วยให้ขับเคลื่อนได้อย่างเป็นจริง และมีความใกล้ชิดกับชุมชนมากขึ้น หมายความว่าในการขับเคลื่อนจริงนั้น ควรมีการตั้งคณะกรรมการ ในตำบล และชุมชน เพื่อช่วยในการขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จมากขึ้น มีเจ้าภาพในการขับเคลื่อนหลักแต่ละระดับ

นอกจากนี้ในเรื่องการขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับต่าง ๆ มีข้อเสนอแนะในการพัฒนา ยกระดับดังนี้

1.4 การขับเคลื่อนระดับนโยบายของจังหวัด

บทบาทสำคัญที่จะสามารถทำให้เกิดการยกระดับการทำงานเรื่องนี้ได้อย่างต่อเนื่อง และไม่ติดกับ ปัญหาการโยกย้ายของบุคคล คือ การผลักดันให้เรื่องความปลอดภัยทางถนนเป็น “แผนจังหวัด” ซึ่ง ถือเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานของจังหวัดที่ไม่ติดกับตัวบุคคล ดังนั้นเป้าหมายของโครงการ อาจต้องใส่เรื่องการขับเคลื่อนสู่แผนจังหวัดเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการดำเนินโครงการด้วย

1.5 การขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ชุมชน

หัวใจของการขับเคลื่อนงานให้สำเร็จ เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน คือ

- การสร้างความตระหนักในความสำคัญของเรื่องนี้ โดยการใช้ข้อมูลในเรื่องอุบัติเหตุให้คนใน ชุมชนมองเห็นภาพที่เกิดขึ้น (สำหรับชุมชนที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อย) และการใช้ข้อมูลเชิง คุณภาพ เรื่องเล่า เพื่อกระตุ้นให้มองเห็นผลเสียที่สามารถเกิดขึ้นในครอบครัวหากต้อง ประสบเหตุ
- การผลักดันให้ชุมชนเป็นเจ้าภาพในการดำเนินงานด้วยตนเอง โดยให้ความสำคัญกับเรื่องการ มีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เขาสามารถมองปัญหา และเลือกปัญหาที่ต้องการขับเคลื่อนด้วย

ตนเอง พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา และร่วมหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยตัวของเขาเอง

2. ทิศทางการพัฒนาศักยภาพและเครื่องมือการทำงาน

ทิศทางการพัฒนาศักยภาพของทีมงาน เป็นเรื่องที่ทีมงานทั้ง 4 จังหวัดต้องการอย่างมาก ทั้งในเรื่องการทำความเข้าใจเครื่องมือ 5 ชิ้นให้ลึกขึ้น และการพัฒนาศักยภาพเรื่องอื่น ๆ รวมถึงการมีพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงานระหว่างกัน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- จำนวนคนในการเข้าร่วมเรียนรู้ ทำความเข้าใจเครื่องมือชิ้นนั้น ต้องการให้ตัวแทนจากชุมชนที่มีศักยภาพได้เป็นหนึ่งในกลุ่มที่เข้าร่วมเรียนรู้ และในการเข้าร่วมเรียนรู้ นั้น ควรเพิ่มจำนวนคนในการเรียนรู้เป็น 6-8 คน เพื่อที่จะได้เป็นทีมที่สามารถถ่ายทอดสร้างการเรียนรู้ต่อไป และมีมากพอที่จะช่วยเหลือในทุกพื้นที่ได้อย่างไม่ติดขัด
- มีกระบวนการพัฒนา ทำความเข้าใจเครื่องมือ 5 ชิ้นอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ มีการประชุมร่วมกันเพื่อสะท้อนการใช้เครื่องมือที่ผ่านมา ทั้งในแง่ของปัญหาที่เกิดขึ้น หรือ ผลสำเร็จของการใช้เครื่องมือ โดยควรจะมีกระบวนการนี้เพิ่มเติมจากการทำความเข้าใจเครื่องมืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยจัดเป็นวงที่รวมเอา 4 จังหวัดเข้ามาร่วมพูดคุย
- มีกระบวนการถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อบอกเล่า และรับรู้ความสำเร็จในการดำเนินงานของเครือข่าย ซึ่งสามารถเป็นบทเรียนที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้ และอุปสรรคที่พบ เพื่อเป็นวงของการช่วยคลี่คลายความกังวลใจ และสร้างความเป็นเครือข่ายให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะมีกระบวนการถอดบทเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- มีการเติมความรู้ในเรื่องที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ ประกอบด้วย
 - การจัดการข้อมูล และวางยุทธศาสตร์ในการใช้ข้อมูลให้เกิดประสิทธิผล
 - การนำเสนอที่น่าสนใจ เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลสามารถสร้างความตระหนักให้กับคนในชุมชนได้
 - การคิด และวางแผนยุทธศาสตร์การทำงาน เพื่อปรับใช้ขับเคลื่อนในโครงการ
 - การคิดเชิงระบบ ที่สามารถวางกรอบแนวคิด แผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบ
 - ฯลฯ

ส่วนทิศทางการพัฒนาเครื่องมือในการทำงานนั้น พบว่าข้ออ่อนของเครื่องมือในการนำไปใช้คือ การมีความเป็นวิชาการที่ชุมชนเข้าใจยาก และยากต่อการนำไปใช้ ดังนั้นข้อเสนอต่อการพัฒนาเครื่องมือประกอบด้วย

- ทำให้เครื่องมือ 5 ชิ้นเดิมนั้นเป็นแนวคิดในการขับเคลื่อน และสร้างเครื่องมือที่หลากหลายในแต่ละแนวคิด เช่นในการหาสาเหตุของปัญหา เป็นแนวคิดในการดำเนินงาน แต่เครื่องมืออาจจะเพิ่มจากต้นไม้ปัญหาเพียงอย่างเดียว เป็นชุดเครื่องมือในการหาสาเหตุของปัญหาที่ประกอบด้วย แผนภูมิต้นไม้ปัญหา Mind Mapping เป็นต้น
- ลำดับการใช้เครื่องมือให้มีความชัดเจน เนื่องจากในความเป็นจริงนั้นไม่สามารถใช้ทั้ง 5 เครื่องมือในการอบรม หรือกระบวนการเรียนรู้เพียงครั้งเดียว ดังนั้นควรลำดับการใช้เครื่องมืออย่างชัดเจนว่าควรใช้เครื่องมือใดก่อนหลัง และในแต่ละเครื่องมือจะต้องได้ผลลัพธ์ที่ต้องการอย่างไรบ้าง และมีการบ้านที่จะต้องลงไปทำกับชุมชนเพิ่มเติมหรือไม่ ระยะเวลาระหว่างแต่ละเครื่องมือควรเป็นอย่างไร
- ภาษาของเครื่องมือให้มีความเป็นธรรมชาติที่เข้าใจง่ายมากขึ้น ลดความเป็นวิชาการลง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้งานจริงอาจไม่คุ้นกับภาษาทางการเท่าไรนัก

3. ข้อเสนอแนะต่อการผลักดันเรื่องนโยบาย

เพื่อให้การทำงานในพื้นที่ที่มีความสะดวกในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน อาจจะต้องทำให้เชิงนโยบายเพิ่มเติม โดยใช้ข้อมูลของทางศูนย์ที่มีเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการขับเคลื่อนให้เรื่องความปลอดภัยทางถนนเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกหน่วยงานจะต้องบรรจุในแผนการขับเคลื่อนของหน่วยงาน โดยอาจร่วมมือกับภาคีอื่นที่ดำเนินงานในเรื่องความปลอดภัยทางถนน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการผลักดัน ขับเคลื่อนในฝั่งนโยบายมากยิ่งขึ้น โดย

- หาเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อน หรือการขับเคลื่อนในลักษณะภาคร่วม เช่นแผนจัดการความปลอดภัยและปัจจัยเสี่ยงทางสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ, บริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ, สื่อต่าง ๆ ฯลฯ ในการขับเคลื่อนเพื่อยื่นข้อเสนอในการสร้างวาระแห่งชาติเรื่องความปลอดภัยทางถนน
- การจัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็น ทั้งในรูปแบบของเวทีวิชาการ หรือสมัชชาเพื่อเป็นการสะท้อนมุมมองต่อผลกระทบของอุบัติเหตุทางถนนจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบ และเป็นการสร้างกระแสของประเด็นนี้สู่สังคม
- การทำงานเชิงวิชาการโดยศึกษาถึงแง่มุมที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เพื่อให้มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการบอกเล่าต่อสังคมให้มองเห็นถึงความสำคัญของประเด็นนี้ และเป็นการขับเคลื่อนทางอ้อมในการทำให้เรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ

4. ข้อเสนอแนะต่อโครงการ

การขับเคลื่อนโครงการของทั้ง 4 จังหวัด พบว่ามีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่ององค์ประกอบการมองเป้าหมายของการขับเคลื่อน วิธีการในการดำเนินงาน คนขับเคลื่อน รวมถึงบริบทในการขับเคลื่อนที่แตกต่างกัน และความเข้าใจต่อเครื่องมือในการขับเคลื่อน ดังนั้นข้อเสนอแนะต่อการดำเนินโครงการคือ

1. การมี Node ในการขับเคลื่อน ปัญหาของการดำเนินโครงการคือ การไม่มีข้อต่อตรงกลางระหว่างพื้นที่และ ศวปถ. จึงทำให้การขับเคลื่อนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละพื้นที่ว่าจะขับเคลื่อนได้อย่างไร ดังนั้นหากจังหวัดที่พร้อมในการขับเคลื่อน เช่นอุดรธานี อาจจะยกระดับการทำงานให้เป็น Node ที่คอยเป็นพี่เลี้ยงกับจังหวัดที่ต้องการขับเคลื่อนในเรื่องนี้
2. การสร้างตัวชี้วัด เพื่อเป็นแกนของทิศทางในการขับเคลื่อน (ไม่ใช่เพื่อประเมินผลวัดระดับ แต่เพื่อให้คนทำงานได้มองเห็นว่ามีเรื่องใดที่ตนทำได้ดี และเรื่องใดที่ยังไปไม่ถึง) พร้อมทั้งจัดระดับของการพัฒนาขึ้นเป็น Node ในการทำงานต่อไป
3. สร้างต้นแบบของการดำเนินงานที่หลากหลาย เพื่อให้มีตัวอย่างของรูปธรรมการขับเคลื่อนที่เกิดขึ้น และความสำเร็จที่มองเห็นได้ เพื่อสามารถขยายแนวคิดไปสู่จังหวัดที่สนใจอื่น ๆ ได้